

Kinnitan.
2 oktoobril 1922 a.
Sõjaminister Kindralstaabi
Kindralmajor Soots.

Jalgväe määrustik

I osa.

Jalgväe tehniline ettevalmistus.

Fr. R. Kreitzwaldi
üm. ENSV Riiklik
Raamatukogu

378.939

Õpetuskomitee väljaanne.
1922.

Trükitud Sõjaväe trükikojas,
Tallinn, Rüütli tän. № 13.

Sõjaministri Päevakäsk. № 421.

Tallinnas, 14. oktoobril 1922 a.

Minu poolt on 2. oktoobril s. a. kinnitatud tarvitamiseks „Jalgväe määrustik“ 1-ne osa. Tema käsitab jalgväe tehnilist ettevalmistust, „drilli“ s o. teatavate alati korduvate tegevuste ja rivinemiste kätteõpetamist automaatlise, reflektorse täitmiseni lühikeste käskude ja komandode järele. Ühtlasi sisaldab eneses „Jalgväe määrustiku 1-ne osa kõiki tarvilisi juhtnõore jalgväe väljaõpetamise üldiste meetodide kohta. Sellega astub see määrustik oma maksimahakkamisega senise 13. 6. 21. a. kinnitatud „Ajutise rivi-määrustiku“ ja 2. 3. 1921 a. kinnitatud eeskirja „Määrused jalaväe õpetamiseks“ asemele.

Uus määrustik kõrvaldab rea vastolusid, mis olid tekkinud meil ilmasõja kogemuste ja muutunud jalgväe relvistuse põhjal tarvitusele võetud lahingkorra vormide ja vägede koondatud paigutuse- ja liikumisevormide vahel, kuna viimased olid püsima jäänud ilmasõja-eelsetele alustele. Peale selle juhib uus määrustik ka terve väljaõppe meetodid uutele lahingkorra vormidele vastavale alusele.

Suure hulga mitmesuguste kergete ja raskete automaatliste kiirtuleriistade tarvitusele võtmine jalgväes on praeguse aja lahinguväljadelt täiesti välja surunud masselise püssitule ja ühes sellega ka pikad, tihedad ja ühtlased „tulejõulised“ laskurahelikud. Ligi 90% tervest jalgväe tulijõust peitub praegu automaatlistes laske-riistades, mis oma väiksete meeskondadega üksikute õredate, suurel maa alal laiuti ja sügavuses laialepillatud punktidenahinguväljal liiguvad, paigunevad ja tegutsevad. Samasuguste punktidenah ja saarekestena paigunevad ja liiguvad jalgväe löögijõudu moodustavad püssikandjate osad, mille eesmärgiks on ilma kaotusteta vaenlasele neile kaugustele läheneda, kus nad niihästi kuuliga kui ka täägiga teda võitluses mees mehe vastu kindlasti hävitada võivad.

Tervete roodude ja isegi tervete rühmade ühtlane juhatamine vahetute komandode ja käskudega on sellega saanud täiesti võimatuks. Algüksuseks, mis moodustab niisuguse üksiku, punktitaolise võitluskolde, on saanud jagu, mida veel võimalik on otsekohe juhtida, mis aga lahingkorras suuremalt osalt täiesti iseseisvalt peab tegutsema, ainult kooskõlastades oma liikumist ja tegevust selle jaoga, mille lähedal viibib rühma ülem. Jao-ülemalt ja igalt üksikult reasõdurilt nõuab niisugune lahingkord kõige suuremat iseseisvust, algatus- ja otsustusvõimet ning meeledkindlust, ühe sõnaga iseloomu. Ainult need omadused suudavad jao võitlusvõimeliseks teha praegustes lahingutingimistes. Neid omadusi jagude juhtides ja

reasõdurites peab kasvatama ja välja arendama kõigi võimalikkude abinõudega, muu seas iga sammuga teenistusekohuste täitmisel. Jaoulem ja jagu peavad igal pool, igal sammul ära harjuma sellega, et jagu on oma ette üksus, millel iseseisvana ja kindlat jõudu moodustavana tegutseda tuleb lahingus, sellepärast peab jagu niisuguse oma ette üksusena, mis alati ühes püsib, mida ei killustata ega juhuslikult kokku ei seata, esinema ka koondrivi ja võimalikult garnisoniteenistuses, tööl, toimkondades jne. Seda meeldetuletust iga sammu peal nõuab peale muu veel äärmiselt lühikene teenistusaeg meie jalgväes. Meie peame iga minutit, iga tegevust ära kasutama selleks, et oma sõjaväge ette valmistada sõjategevuse vastu. Minutitgi ei või meie kulutada niisuguste asjade peale, mida meie sõjategevuse ajal rännakul ehk lahingus ära unustada tohiksime ehk mis sõjategevuse ajal omab teise järgu tähtsuse.

Endistele lahingkorra vormidele vastavad koondrivi vormid ja jagude moodustamise reeglid on vastolus nende nõuetega. Jagu ei paista neis vormides kusagil selgesti välja oma ette üksusena. Võimalus rahuaegsetel õppustel jagusid moodustada roodu ja rühma lihtsa aritmeetilise jaotusega teeb koosseisud alatasa muutuvateks; jaoülemal on järjest kasarmus ühed sõdurid, õppusel teised, ja et ta tegevriivis ka ainult mõne ühesilbilise komandoga ja rühmaülema komandode reamehelise täitmisega ehk kordamisega piiratud on, siis ei harju jaoülem kunagi teatava kindla

sõduritegrupi juhatajaks ja valitsejaks olema.

Uutes koondrivi vormides on jagu igalpool välja eraldatud otsekohe silmapaistva, alati oma ülema tõsise ja täieliku juhatuse all oleva, alati ühedest ja neistsamadest sõduritest moodustatud üksusena. Jagusid ei saa ega ole ka enam tarvis moodustada lihtsa aritmeetilise jaotusega. Veel enam, jao põhivivistus on aluseks kõigi suuremate üksuste rivistustele.

Jao põhivivistuseks on võetud see rivistus, milles jagu läheneb vaenlasele kaugemale piirkonnas, oma suurtükiväe ja jalgväe kaugemale-riistade kaitse all, ilma tuld ise avamata. Selle rivistusena on praegu ilmasõja kogemuste põhjal kõigis Euroopa suurriikide sõjavägedes tarvitusele võetud jao koondatud kolonn ühekaupa ehk „noolrivi“, mis ka meil möödaläinud aastast saadik tuntud ja tarvitusel. See kolonn on uues määrustikus ka aluseks kõigile koondrivi vormidele. Kõige suuremate üksuste kolonnid moodustuvad jagude kõrvuti paigutatud kolonnidest. Kõik kogumise ja koha peal paigunemise rivistused on vasakule pöördunud ehk kõrvuti paigutatud kolonnid. Kõigist kogumiserivistustest moodustuvad kolonnid pöördega paremale, ehk üksikute kolonnide välja viimisega ühe tee peale ja nende joondumisega üksteise seljataha. Intervallid joonel kogunud sõdurite vahel on niisugused, et kolonni moodustamiseks paremale pöördunud joon otsekohe terves ulatuses täiel sammul edasi võib liikuda. Kui kolonnis distantsid sõdurite vahel õiged

olid, siis on peale vasakule pööramist ja joone moodustamist ka intervallid sõdurite vahel õiged. Sellega on ära kaotatud hulk keerulisi ümberrivistusi, millel praeguses lahingkorras enam mingisugust tähtsust ei ole; kõik tarvilised ümberrivistused aga sünnivad nendesamade liikumiste abil, mis juba ära on õpitud jaoõppusel. Ühes sellega on ka saanud äärmiselt lihtsaks üleminek igasugusest koondrivi vormist „lähenemiskorda“, rühm-rivisse jagudena, mis seniste koondrivi vormide juures, kus jagu alati kahele viirule ära oli killustatud ja kahestatud ridadega kolonnis isegi kolmel viirul ja osalt tagumise jao sõduritega segamini asus, õige suurte raskustega oli seotud. Ühest koondrivist on ainult vaja jaod ilma mingisuguste ümberrivistusteta oma kohtadele viia. Järgmine üleminek kolonnist ühekaupa laskurahelikku ehk — trobikonda sünnib ka äärmiselt lihtsalt ja loomulikult.

Ühes selle rivivormide lihtsustamisega on ära jäetud ka kõik võtted, millel enam tähtsust ei ole sõjategevuses ja mis ka oma distsiplineeriva tähtsuse on kaotanud. Nii on esimeses joones ära jäetud kõik otstarbetud püssivõtted.

Väljaõppinud jagu peab niihästi kõigil õppustel kui ka ülevaatustel esinema neis sõjariistus, millega ta lahingtegevuse juures on varustatud. Praegu on aga jalgväe sõjariistad nii mitmekesised, et täiesti võimatad on kõigile ühtlased püssivõtted, mida ühe ja sellesama komando järele võiks täita. Isegi ühtlaste sõjariistadega varustatud sõdurid ei saa kõik ühte ja

sedasama võtet teha, nii on korraliku püssivõtte tegemine täiesti võimata kergekuulipilduja padrunikandjale, kellele suured, 400 padrunini mahutavad kasetikotid külge on pandud. Iga võtte aga, mida mitte kõik täiesti ühetaoliselt ei täida, on laotav, mitte distsiplineeriv. See on nende võtete ärakaotamise põhjuseks.

Muudetud on ka sammureeglid. Praegusel hoogsate kiirmarsside ja jooksu ajajärgul on anakronismiks saanud senine täie jalatallaga maad põrutav rivisamm, mis sammukiiruse ja pikkuse nõuetega vastolus ja kiire kõndimise juures ka tervehoidlikele nõuetele ei vasta. Selle asemel on võetud loomulik, kiire ja pika sammuga kõnnak, mis koondatud rivis muidugi täiesti ühes taktis peab sündima. Sammu õpetamine on selle poole välja sihitud, et sõdur igasugusel, ka täiesti taktivabal rännaksammul, oma keha nii hoiaks, et edasi jõudmine ja hingamine kergendatud oleksid, jalasooni ei põrutaks ja asjata väsitavaid liigutusi ei tehtaks, s. o., et sõdur niisuguse sammuga ära harjuks, mis talle võimalikuks teeb pikki rännakuid ilma ruttu väsimata läbi teha.

Muidu on rividrilli vormidest alles jäänud kõik, millel üksiku mehe keha ja vaimu distsiplineerimise ja osa kokkuliitumise kohta tähtsus. Rividrilli distsiplineeriv ja kokkuliitev külg on isegi veel teravamalt alla kriipsutatud.

See rividistsipliin ja kokkuliitumine, mida osale annab töötamine koondatud rivis, et kindlusta veel tarvidust, et osa koos ja kindla juhatuse all hoiduks prae-

guses laiuti ja sügavuses õredas lahingkorras ja mitmekesistel lahingus tarvilikudel liikumistel. Viimaseks otstarbeks tarvilikku rividistsipliini ei saa osa enam omandada ka täieliste taktikaliste harjutuste täitmisel. Neil harjutustel ei ole enam võimalik igal silmapilgul parandada üksikuid tegevusi ja üksikute korralduste täitmist, siin võib ainult harjutuse ehk teatava terve järgu lõpul harjutuse allatulla terve harjutuse ehk harjutuse järgu sisuline külge, mis juures suur osa kriitikast just käskude ja korralduste enese, mitte aga täitmise pihta langeb. Et lahingväljal praeguse lahingkorra juures käskude, komandode ja leppemärkide täitmine korralikuks ja arukaks saaks, on vaja rividrilli ja taktikaliste lahinguharjutuste vahele asetada veel üks lüli, nimelt — üksik sõdur ja osa peab neid tegevusi ja liikumisi, mis igasuguses lahingus ja igasugusel olukorral alati ühteviisi korduvad, niisamasuguse automaatlise täitmiseni ära õppima, kui õpitakse seisang, pöörded kogumised ja joondumised. Kohanemine, suuna hoidmine, liikumine, kolonnis ühekaupa igasugusel maastikul, selle kolonni harvendamine ja koondamine maastiku ja vaenlase tule kohaselt, paiskumine ahelikku ja trobikonda, osa väljanihkumised teatava punkti külje poole, kiired üleminekud ühest rivistusest teise, rühmade, roodude ja pataljonide otsesuunas liikumine igasugusel maastikul ja laialipaisatud olgosakesteks

harunenud rivikorras, tulikaitse ära- kasutamise ja hüpete tehnika — kõik see ja veel palju muud kordub alata igasugustes oludes. Nende korduvate tegevuste ja liikumiste üksikult kätteharjutamine reflektorse täitmiseni igasugusel maastikul ja igasugustes oludes moodustabgi lahingdrilli, selle tarvilise vahelüli koondrivi harjutuste ja taktikaliste ülesannete täitmise vahel. Sellele lahingdrillile on pühendatud suur osa käesolevast määrustistikust. Selle drilliga peab üksik sõdur omandama tarvilise väleduse, painduvuse ja automaatlikkuse lahingutegevuste ja lahingus antavata komandode ja käskude täitmisel. Iga osa, jaost alates, peab sellega omandama õredas lahingkorras tarvilise kokkuliituvuse.

Täielikumalt ja täpisealt, kui siamaani, on reglementeeritud sõduri kohused lahingus. Kindlasti on neis alla kriipsutatud, et osa, olgu ta nii väikene kui tahes, lahingus alati ainult enese peale peab lootma, sündigu ümberringi mis tahes, ja lahingust ühegi ettekäände all omal algatusel loobuda ei tohi.

Õpetuse kohta käivate üldiste määruste ja terve drillimaterjali ärajaotuses on teravalt alla kriipsutatud individuaalse üksikõpetuse, — selle terve väljaõpe alusmüüri tähtsus ja üksikõpetusele ka vastav koht antud niihästi üldistes õppekavades kui ka üksikult sõdurilt nõuetavate oskuste ulatuses. Sel alal on meil siamaani kõige enam patustatud; pea igalpool on üksik-

õppus kas viiruõppuse ja rühmaõppuse
taha täiesti varjule jäänud ehk tegelikult
õppustelt hoopis puudunud. Selles on
suurelt osalt süüdi senised rivimäärustikud,
kus üksikõppuse pealkirja all ainult sei-
sangu, pöörete ja sammu õpetamist võis
leida, üksiku võitleja tegevus lahingus aga
rühmaõppuse sekka oli ära paigutatud.
Ka koondrivi vormide rohkus ja keeru-
likkus sundisid koondatud rivile just rühma
ja roodu väljaõpetamises suurt tähelepanu
andma, inertsii järel käis selle kaasas ka
lahingtegevuste õpetamine rühma ja roodu
koosseisudes. Käesolevas määrustikus on
üksiku sõduri väljaõpe niihästi rivi- kui ka
lahingudrilli alal välja eraldatud oma-ette
õpetusharuks. Õpetuse kohta käivate
üldiste määruste järele on üksik-väljaõppele
pühendatud ligi pool tervest nekruti välja-
õpetamise ajast. Samasuguse üksiku õpe-
tamise peale on pühendatud vanemate
reameeste väljaõpetamine eri-teenistus-
harudes.

Käesolev määrustik paneb ette suured
nõudmised igale juhile ja õpetajale, nii-
hästi ohvitserile, kui ka alamohvitserile,
kapralile ja nekrutiõpetajaks määratud
reameestele. Üksiku sõduri ja väikese
osa tehniliste oskuste väljaarendamine
kõrgema täiuse tipuni, individuaalne kõlb-
line kasvatus ja kindlate iseloomude
loomine, nende nõuete täitmine nõuab
suuremat hoolt ja vaeva, kui schabloonilise
rivi- ehk ahelõppuse pidamine või parema
puudusel — ajaviitmine püssivõtetega.
Kuid praeguse aja lahingus ei saa edukalt
võidelda ilma nende nõuete täitmiseta.

Ehk küll tuttavad, kuid äraiganenud, vormid, kus nad veel alles on jäänud, tulevad otsustavalt kõrvale heita.

Sõjakunsti alal peame teadma ja tundma ajanõudeid. Kes ajaga sammu pidada ei suuda, ei suuda kasu tuua ka meie riigi kaitsele. Ta ei ole siis sõjaväes kõlbulik juhi ja õpetaja koha peal olema, niisamuti ka lahingus juhi kohuseid täitma.

Käesolevas määrustikus ettekirjutatud koondrivi ja lahingrivistuste vormide ja ülesseatud õppenõuete tundmaõppimisega käsin algust teha otsekohe peale määrustiku ilmumist. Kõige pealt tuleb määrustiku sisu täielikult ära õppida ohvitseride ja alamohvitseride õppustel, siis uue määrustiku nõuded kätte harjutada teenistuses olevatele reameestele. Et see töö mitte üle öö sündida ei või, tuleb ülevaatustel, paraadidel jne. paiguneda ja liikuda senistes koondrivi vormides veel kuni järgmise nekruti-kutseni, s.o. 1-se veebruarini 1923 a. Praegu teenistuses olevate reameestega tuleb samaks tähtajaks läbi võtta uus rivi täielikult, lahingudrilli aga neis osades, mis senistel õppustel mitte nõuetele vastavalt ei ole omandatud.

Sõjaväe õppeasutustes ja diviiside õppekomandites tuleb viibimata asuda põhjalikule tutvunemisele uue määrustikuga, nii et järgmise nekrutikutse ajaks nekrutiõpetajad täiesti ette valmistatud oleksid. Seesama maksab väeosades teenivate kapralite ja nende reameeste kohta, keda noorteõpetajateks kavatsetakse määrata.

See määrustik on maksev ka ratsa-
väele jala tegutsemise korral.

Sõjaminister,
Kindralstaabi
Kindral-Major **Soots.**

Sisukord.

I JAGU.

ÜLDISED MÄÄRUSED.

I peatükk.

Väljaõpetamise eesmärk ja jaotus.

	Lhk.
§ 1 Eesmärk	1
§ 2 Algmõisted	—
§ 3 Jaotus	2

II peatükk.

Juhtide tegevus väljaõpetamisel.

§ 4 Diviisiülema tegevus	3
§ 5 Polguülema tegevus	4
§ 6 Pataljoni-ülema tegevus	5
§ 7 Roodu-ülema tegevus	—
§ 8 Roodu-ohvitseride tegevus	7
§ 9 Alam-ohvitseride tegevus	—
§ 10 Kapralite ja õpetajate tegevus	—

III peatükk.

Õpetamise sisu ja viisid.

A. Üldmõisted.

§ 11 Rividrilli eesmärk	8
§ 12 Lahingdrilli eesmärk	—

§ 13	Lahingdrilli viisid	9
§ 14	Lahingülesannete täitmine	—
§ 15	Õppeplatsid ja maastik	10
§ 16	Määrustikkude täitmine	—
§ 17	Väeosade ühtlustamine ja kondamine	—
§ 18	Õppealaste läbivõtmise kord	12
§ 19	Õppemetood :	
	a) Õpetaja tegevus ja ülespidamine	13
	b) Harju uste täitmine	—
	c) Puhkus	14
	d) Õppetunni õökava	—
	e) Seletused	15
	f) Vigade parandamine	—
	g) Ergutamise võistlusele	—
	h) Kontroleerimine	16

B. Üksikvõistleja-drill.

§ 20	Eesmärk	16
§ 21	Õppuse organiseerimine	17
§ 22	Õppemethod 1. Omaette harjutamine ilma komandota	—
§ 23	Harjutused komando järele	19
§ 24	Rakmed ja rännakkoorem	20
§ 25	Väljaõppe alusmüür	—

C. Jao-drill.

§ 26	Üldmõiste	21
§ 27	Jao-drilli tähtsus	22
§ 28	Üksuste drill üldiselt	23

D. Rividrill.

§ 29	Üldmõiste	23
§ 30	Keha ja vaimu distsiplineerimine	24

E. Lahingdrill.

§ 31	Üldmõiste	25
§ 32	Drilli liitumine lahingülesannete täitmisega	—

F. Lahingülesannete täitmine.

	Lhk.
§ 33 Osade kooseis	26
§ 34 Lahingülesanded	27
§ 35 Isiklik algatus	28

G. Füüsiline kasvatus.

§ 36 Juhtnõõrid	29
§ 37 Rooduülema kohused	—

H. Laskeasjandus, granaadipildumine ja täägivõitlus.

§ 38 Materjaal-osa tundmaõppimine . . .	30
§ 39 Õpetamise mehaaniline külg . . .	31
§ 40 Individaalne väljaõpetamine . . .	32

Distsipliin ja kõlbline kasvatus.

§ 41 Üldmõisted	34
§ 42 Ülema eeskuju ja kõlbline kasvatus .	33

IV peatükk.

Väeosa väljaõpetus.

A. Noorsõdurite õpetamine.

§ 43 Õppuste organiseerimine	36
§ 44 Õpetajate määramine	—
§ 45 Õppeaja ärajaotamine. I periood (Individaalne õppus)	37
§ 46 II periood (Üldine jaoõppus)	39
§ 47 III periood (Erialaline jaoõppus) . .	40
§ 48 IV periood (Rühmaõppus)	—
§ 49 Väljaõpetamisele etteseatavad nõuded	41
§ 50 Katsed	42
§ 51 Teenistusse määramine peale katseid	—

B. Vanemate reameeste väljaõpetamine.

§ 52 Väljaõpetamise eesmärk	43
§ 53 Õpetamise korraldamine	44

C. Esimese teenistusaasta rea-
meeste õpetamine.

	Lhk
§ 54 Suvine periood	44
§ 55 Talvine periood	—

D. Tagavaraväeliste õpetamine.

§ 56	45
----------------	----

E. Kapralite ja alamohvitseride
väljaõpetamine.

§ 57	45
----------------	----

F. Alamohvitseride täiendus-
õppused väeosades.

§ 58 Õppuste eesmärk	46
§ 59 Õppeviisid	—
§ 60 Ülesanded	47
§ 61 Ülesannete eesmärk	—
§ 62 Täiendavad abinõud	48
§ 63 Üleajateenijad-alamohvitserid	—

G. Ohvitseride täiendusõppused.

§ 64 Õppuste organiseerimine	48
§ 65 Õppuste kava	49

V peatükk.

Juhatamise viisid ja abinõud.

§ 66 Komando	50
§ 67 Leppemärgid	51
§ 68 Vile ja signaalsarv	52
§ 69 Käsk	43

VI peatükk.

ÜLDISED MÕISTED.

Rividest ja nende tegevustest.

§ 70 Rivid ja rivistused	54
§ 71 Rivide paigutamine	57

		Lhk.
72	Rivide liikumised ja kogumised . . .	58
73	Lahingasenduste ja tegevuste elemendid	—
74	Jalgväe tegevusviisid lahingus . . .	59
75	Tuli	60
76	Harjutused	62

II JAGU.

ÜKSIKÖPPUS.

I peatükk.

A. Seisang ja liikumised sõjariistata.

77	Seisang	62
78	Tervitamine paigal ja liikumisel sõjariistata	64
79	Pöörded paigal	65
80	Samm	66
81	Jooks	67
82	Pöörded liikumisel	68

B. Seisang ja liikumised sõjariistadega.

83	Valvel	69
84	Vabalt	70
85	Rihmale	—
86	Pöörded ja liikumised	71
87	Tervitamine sõjariistaga	72

II peatükk.

LAHINGDRILL.

Liikumised ja tegevused komandode leppemärkide ja signalide järel.

88	Asendite muutmine paigal	72
89	Liikumised edasi, suuna hoidmine ja suuna muutmine	73
90	Peatamine	75

	Lhk.
91 Hüpe	75
92 Roomamine	77
93 Kaevumine	78
94 Maskeerimine	79
95 Rünnak	80
96 Väljaõpetamine	—
97 Muud liikumised ja tegevused	82

III peatükk.

Sõduri kohused lahingus.

98 Ülesanne ja selle täitmine	83
99 Võitlus	84
100 Olukord	85
101 Haavatud	86
102 Vaenlane	87
103 Ülemad	88

III JAGU.

JAOÕPPUS.

I peatükk.

Rividrill.

104 Jao koosseis	88
105 Rivistused	89
106 Liitesõdur ja liiteüksus	90
107 Joon	91
108 Kolonnid	92
109 Erandlised kogumisvormid, seisang, pöörded ja liikumised jaos	—
110 Kogunemine joonele	93
111 Kogunemine kolonni	94
112 Suuna muutmine	—
113 Liikumised	96
114 Ümberrivistused	98
115 Püside hakitamine	99

II peatükk.

Lahingdrill.

116 Koondud kolonn ühekaupa	99
117 Kolonni liikumine hüpetena	101

	Lhk.
118 Harvendatud kolonn.	102
119 Kolonni rivistatud jao nihkumine paremale ja vasakule	103
120 Paiskumine ahelikku ja trobikonda.	104
121 Laskekohale asumine	108
122 Löögi jao tulivõitlus	109
123 Kergekuulipilduja jagu	110
124 Rünnak.	111
125 Üleminekud	—
126 Kaevumine	112
127 Laskemoon ja tagavaraosad K. K. jagudes	—

IV JAGU.

RÜHMAÕPPUS.

I peatükk.

Rividrill.

128 Rühma koosseis	113
129 Põhirivistused	114
130 Ülemate kohad.	—
131 Jagude paigutus rühma koosseisus.	115
132 Rühma liikumised	—
133 Kogunemine joonele	116
134 Kahte viirgu	117
135 Üleminekud ühest joonest teise	—
136 Kolonnide moodustamine.	118
137 Üleminekud ühest kolonnist teise.	119
138 Joone liikumine ja suuna muutmine.	—
139 Ümberrivistused	120

II peatükk.

Lahingdrill.

140 Rännak.	120
141 Lähenedamine vaenlasele	121
142 Kergekuulipilduja jagude rühmitus.	123
143 Löögi jagude rühmitus	125
144 Üleminek rivistusse jagudena	126
145 Ülemate kohad lähemiskorras	127

		Lhk.
146	Juhatused enne rivinemist jagudena.	127
147	Lähenemiskorra juhatamine	—
148	Lähenemisliikumise tehnika.	129
149	Tulitegevus kallaletungil	130
150	Kerge-kuulipilduja jao tegevus	131
151	Kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine	133
152	Löögijagude ja kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine.	134
153	Rünnak	137
154	Haaramine	—
155	Kaitsekord	138

V JAGU.

ROODU ÕPPUS.

I peatükk.

Rividrill.

156	Koosseis	140
157	Rivistused ja ülemate kohad	—
	a) rühmade kolonnide joon	141
	b) kaksikkolonn	142
	c) neljaviiruline ja kaheviiruline joon	—
	d) rännakkolonn	143
158	Voor.	144
159	Kogumised	—
160	Ümberrivistused	—

II peatükk.

Lahingdrill.

161	Lähenemine.	146
162	Väljaõppe näuded	148
163	Kaitsekord	—

VI JAGU. PATALJONI ÕPPUS.

I peatükk.

Koondud rivistused.

§ 164	Kooseis ja rivistused	148
	a) pataljoni kolonn	149
	b) kaksikkolonn	150
	c) kolonnide joon.	—
	d) joon ja roodu joonte kolonn.	—
	e) rännakkolonn	151
§ 165	Kogumine.	—
§ 166	Komandod	—

II peatükk.

Lahingdrill.

§ 167	Lähenedamine vaenlasele	152
-------	-----------------------------------	-----

VII JAGU.

§ 168	Polk ja diviisi jalgvägi.	154
-------	---------------------------	-----

I. JAGU

Üldised määrused

I peatükk.

VÄLJAÕPETAMISE EESMÄRK JA JAOTUS.

Eesmärk. Sõjavägede väljaõpetamise eesmärgiks on ettevalmistus sõjategevuseks. Sellepärast peavad sõjaväed rahu ajal tegema ainult seda, mis tarvilik sõjas.

§ 1.

Kindel tahtmine võita on tagatiseks edu saavutamisel. See tahtmine loob vaimustuse ja tõstab energia kõige kõrgema pinevuseni. Ta teeb jalgväe väledaks vaenlasele lähenemisel, järelandmatuks pealetungil ja visaks kaitsel.

Sisendada sõjaväe hingesse võidu iha, õpetada tundma ja tarvitama abinõusi võidu saavutamiseks — see on sõjaväe väljaõpetamise olulik sisu.

Algmõisted. Vastupidavus käigul ja jooksul, sõjariistade tundmine ja oskus neid tarvitada igasuguses olukorras, maastiku kindlustamise ja korraldamise tööd, lahingus alati korduvate algtegevuste väle täitmine, ühtlane tegutsemine üldise juhatuse all

§ 2.

rännakul, puhkel ja lahingus, oskus ots-
tarbekohaselt töötama panna vastavaid osa-
sid, et välja jõuda kindlale eesmärgile —
need on algnõuded, mis sõjategevuses iga-
päev otsekohe tarvilikud.

Rööstastikku sellega peavad käima ke-
haharjutused, mis teevad sõjaväelase vas-
tupidavaks, painduvaks ja tugevaks — füü-
siliselt kõlblikuks kõigi sõjaväljal ettetule-
vatele jõupingutustele — igasuguste ras-
kuste ja takistuste äravõitmisel.

Rivikool õpetab kätte viisid, kuidas
kõiki väeüksusi teha ülevaatlikuks, kuidas
neid ära paigutada võitlusevalmis korras ja
hõlpsasti juhatada nii paigalseismisel, kui
liikumisel. Ta annab lihtsustatud ja üle-
vaatliku pildi liikumistest ja paigunemis-
test lahinguväljal, õpetab igat üksikut meest
ja osa sõnakuulmisele, tähelepanule, kiirele
ja täpisele koostöötamisele üldise ju-
hatuse all ja ühise eesmärgi saavutamiseks.

Kõik need väljaõppe algnõuded on tin-
gimata tarvilikud hea sõjamehe väljakuju-
nemiseks. Neid kõiki peab omama täiesti
ühesuguse hoole ja püüdmisega.

Kogu väljaõppe aluseks ja toeks peab
olema kindel distsipliin ja tugev kõlbline
kasvatus.

Mida kindlamalt distsiplinee-
ritud väeosa, mida paremini väl-
jaõpetatud iga tema reasõdur ja
juht, seda vähem kannab ta veri-
seid ohvreid võidu saavutamisel.

§ 3. Jaotus. Väeosa ja juhi täielik ettevalmis-
tus moodustub:

a) tarviliste tehniliste oskuste ja
teadmiste omandamisest ning väe-

osa kindlast ühteliitmisest koostöötamiseks;

- b) oskusest juhtida väeosa teatava sõjalise ülesande täitmisele ja juhata-mise all töötamisele,

Sellekohaselt jaguneb jalgväe määrus-tik kahte osasse:

1. Jalgväe tehniline ettevalmistus (drill);
2. Jalgvägi lahingus.

II p e a t ü k k.

JUHTIDE TEGEVUS VÄLJAÕPETA-MISEL.

Diviisi ülema Kõrgema ülema poolt antud § 4.
tegevus. juhtnõõride põhjal määrab di-
viisi ülem kindlaks: eesmärgi, mida on vaja
saavutada; tähtaja, milleks peab jõudma
ülesseatud eesmärgile ja kohalistest tingi-
mustest olenevad eriülesanded alluvale
üksusele. Täitmise abinõude valiku jätab
ta alluvate üksuste ülemate hooleks, val-
vates selle järele, et viimaste poolt valitud
tee viiks tõesti eesmärgile.

Diviisi ja kõrgemate ülemate järelvalve
otstarbeks on:

- a) nõuda määrustikkude ja eeskirjade hoolikat täitmist ja ära hoida nende nõuetest üleastumist;
- b) ära hoida, et õppekavade liig kiire läbivõtmisega ei tehtaks kahju väl-jaõpetamisele;
- c) juhatada käsualuseid õppeviiside õi-gele ja otstarbekohasele käsitamisele;
- d) selgusele jõuda käsualuste kutset-tevalmistuse puudustes, et tarvitusele

võtta otstarbekohaseid abinõusi nende kutsehariduse täiendamiseks.

§ 5. Polguülema Polgu ülem on oma polgu vastutav kasvataja ja õpetaja. Tema korraldab tervele polgu ohvitserkonnale ühi-seid, üldiseid harjutusi ja juhib ohvitseri sõjaasjanduse alal tehtavates töödes ja ettekan-netes. Temale vahetuks abiks selle juures on polguülema abi.

Iga õppeaasta algusel määrab polgu ülem kindlaks:

- a) tähtajad katseteks üksiku sõduri, jao, rühma ja roodu, samuti eriteadlaste ettevalmistuse alal;
- b) tähtajad pataljoni ja polgu taktika-liste harjutuste algusteks;
- c) ohvitseride, alamohvitseride, kapralite ja kaprali õpilaste eriõppuste, har-jutuste ja tööde üldise kava ja kor-raldamise viisi;
- d) tähtajad, mil erihoodusi ja eriko-mandisi tuleb komplekteerida; sa-mutigi selleks tarviliku sõdurite ar-vu ärajaotuse-korra roodude vahel;
- e) tähtajad õpilaste väljaeraldamiseks roodu erirühmadesse, nende välja-õpetamise tingimused ja üldise kor-raldamise plaani.

Polgu ülem annab pataljoni ülema-tele ja oma otsekohese juhatuse all töötavatele ohvitseridele kõik juhtnõõrid selleks, kuidas teostada üldiseid kavasisid kohaliste tingimuste raamides.

Õppeaasta jooksul avaldab polgu ülem iga nädala lõpul tunnid ja päevad, mis ta järgmisel nädalal ohvitseride ja

kaadri harjutusteks ehk terve polgu ühisteks õppusteks oma käsitada jätab.

Polgu ülem jaotab ära pataljonide vahel õppeplatside, turnisaalide, laskeplatside, laskehoonete, taktikalisteks harjutusteks sündsate maastikkude, samutigi tervele polgule ühiste õppeabinõude tarvitamise aja.

Pataljoni ülema Pataljoni ülem on oma pataljoni tegevus.

pataljoni vastutav kasvataja ja õpetaja. Pataljoni ülem juhatab pataljoni ohvitseride harjutusi, töid ja läbirääkimisi lahingus tarviliste praktiliste ja tehniliste teadmiste täiendamises, määrustikkude ja seaduste põhjalikus omandamises.

Õppeaasta algusel seab pataljoni ülem — polguülema poolt antud kava ja juhtnõõride põhjal — oma roodude jaoks kokku analoogilise kava, selles kindlaks määrates tähtajad, milleks see ehk teine aine teatavas ulatuses peab olema läbi võetud. Peale selle seab ta kokku nende eriteadlaste väljaõpetamise kava, kelle ettevalmistus ei ole polgu poolt eraldi organiseeritud. Kui pataljonis formeeritakse kapraliõpilaste rühm, seab ta kokku selleks õppekava.

Õppeaasta jooksul jaotab ta ära roodude vahel pataljonile määratud platside ja abinõude tarvitamise aja. Iga nädala lõpul avaldab ta tunnid, mis ta järgmisel nädalal ohvitseride ja kaadri harjutusteks ja läbirääkimisteks oma käsitada jätab.

Roodu ülema Roodu ülem on oma roodu tegevus. vastutav kasvataja ja õpetaja.

Temale alluvad ohvitserid ja alamohvitse-

§ 6.

§ 7.

rid töötavad õpetamise, samutigi neile alluvate sõdurite kasvatamise alal tema poolt ülesseatud ülesannete ja tema poolt antud juhtnõuete raamides.

Roodu ülem juhatab temale alluvate ohvitseride harjutusi ja läbirääkimisi õpetamise, kasvatamise ja roodu majanduslike kohuste tegeliku täitmise alal.

Roodu ülem seab kokku roodu õpustele ja harjutustele nädala-tunnikava. Selles tähendab ta ära: iga õppuse aja, koha ja ulatuse, milles seda ehk teist ainet läbi võtta; missugustes rakmetes ja riietes harjutusi pidada, ning seljapauna ja laske-moona kottide koormamise normi. Sellest kavast saadab roodu ülem kaks eksemplari pataljoni ülemale, kes temas tarbekorral muudatusi võib teha. Lõpuliselt kujus riputatakse tunnikava roodu ruumide seinale. Ühele eksemplarile märgib pataljoni ülem ära, missugustel harjutustel ta isiklikult kavatseb viibida ja saadab selle eksemplari polgu ülemale.

Iga päev kogub roodu ülem oma roodu ohvitserid, alamohvitserid ja õpetajad kokku, et neile anda lähemaid juhatusi tunnikava tegelikuks teostamiseks.

Iga nädala lõpul teeb roodu ülem ühes ohvitseridega, alamohvitseridega ja õpetajatega selgeks, kuivõrd on üksikud sõdurid, jaod ja rühmad väljaõppes edasi jõudnud, äratähendades seda arvudes ja üldise hindamise näol. (vaata § 19 p. h.)

Isiklikult õpetab roodu ülem:

- a) sõjaväelise korra ja distsipliini põhimõisteid;
- b) vahiteenistust;

c) roodu ühiseid liikumisi ja tegutsemist.

Ta peab viibima kõigil kehaliste harjutuste tundidel ja hoolt kandma selle eest et töökava õieti täidetak, oleks tarvitusele võetud kaitseabinõud ja silmas peetaks tervishoidlisi nõudeid.

Roodu ohvitseride tegevus. Iga roodu ohvitser on oma rühma alaline ja vastutav kasvataja ja õpetaja, ehk samasugune õpetaja temale usaldatud erialal. Nemed tegutsevad rooduülemate juhtnõuude järele ja järelvalvel. § 8.

Alamohvitseride tegevus. Rühma ülematele abiks on alamohvitserid, kapralid ja õpetajateks määratud paremad reamehed. Üksikut sõdurit ja jao rivi- ja lahingrilli õpetavad alamohvitserid rühmaülemate järelvalvel ja rooduülemate vastutusel. Samuti peavad nad oskama täies ulatuses õpetada kehaharjutusi, roodus tarvitusel olevate sõjariistade tundmist ja nendega ümberkäimist. § 9.

Kapralite ja õpetajate tegevus. Kapralitelt ja õpetajateks määratud reameestelt ei pea nõudma laia ulatusega võimisi. Rooduülem peab püüdma neid ära kasutada sellest küljest, milles nad kõige tugevamad, spetsialiseerides neid teatavate ainete ehk aineosade peale. See ei tohi aga muuta üldist reameeste arenemist äraneelavaks kitsärinnaliseks eriteadlaste väljatreenimiseks. Väljaõppe peaeesmärgiks jäägu alati terve sõdurite massi igakülgne väljaarendamine. § 10.

III peatükk

ÕPETAMISE SISU JA VIISID.

A. ÜLDMÖISTED.

- § 11. Rividrilli eesmärk. Rividrill on distsipliini ja täpisele koostöötamise algkool. Ühtlasi õpetab ta kätte vormid, mille järele jalgvägi võib paiguneda ja liikuda paigal ja rännakul ülevaatlikus ja võitlusvalmis korras. Ta loob ka võimalusi rännakul ehk lahingvälja tingimustes kiiresti korraldada väeosa, mis sattunud korratusse. Lõpeks on rividrilli vormid skemaatiliseks eeskujuks lahingkorra vormidele.

Rividrilli peale tuleb vaadata ainult üleval tähendatud seisukohalt. Keelatud on rividrillile ette seada muid eesmärgi

- § 12. Lahingdrilli eesmärk. Lahingdrill harjutab üksikut sõdurit ja väeosa väledalt, osavalt ja reflektorselt täitma teatavaid elementaarseid liikumisi ja tegevusi, mis lahingu igasuguses olukorras ja igasugusel maastikul võivad korduda. Sellega annab lahingdrill üksikule sõdurile lahingväljal tarvilise visaduse, väleduse ja usu oma võimesse. Ühtlasi kindlustab ta, et ka raskeis lahingtingimustes, kus võimalik on käske anda ainult kõige lühemal ja lihtsamal kujul, neid täidetakse kiirelt ja juhi tahtmisele vastavalt. Et üksik sõdur ka siis ei kaotaks pead, kui ta täiesti jääb ilma juhatuseta. Osale annab see drill kindla liituvuse ka lahingtingimustele vastavates formatsioonides ja rivistustes, sa-

mutigi igasugusel maastikul ja igasuguses olukorras. Ühes rividrilliga on ta täielikuks rividistsipliini ja osava koostöötamise kooliks lahingtegevuse üldise ettevalmistuse alal. Need automaatlise täitmiseni viidud liikumised ja tegevused võimaldavad juhile juhtida osa ka rasketes lahingtingimuste olukorras, sest nad lahutavad keeruliku ja mitmekesise lahingtegevuse teatavatesse alati korduvaisse „võtetesse“, mida on kerge täitma harjutada ka kõige lühemate käskude ja leppemärkide abil.

Lahingdrilli Nende harjutuste aluseks ei § 13.
viisid. tarvitse olla täielikud taktikalised ülesanded ühes kõigi tarviliste eeldustega. Mitmesuguste tegevuste sisu ja mõtte väljaselgitamiseks, samuti ühesugusele tegutsemisele harjutamiseks tüübilises olukorras, on küllalt, kui harjutuse aluseks võetakse üksik moment lahingust ja sellekohaselt määratakse kindlaks vaenlase asupaik ja tema tegevus. Täitmise edukaks läbiviimiseks on sagedasti vaja vaenlast tõetruult ära tähendada sõduritega ehk märkide abil, kuid tervet rida liikumisi ja tegevusi saab välja õpetada ilma mingisuguste taktikaliste eeldusteta.

Lahingülesannete täitmine Lahingülesannete täitmine on § 14.
juhile kooliks ja osale eksamiiks. Nende harjutuste aluseks on täielikud taktikalised ülesanded eeldustega, mis võetud mitmekesistest sõjaoludest. Nad sisaldavad juhi ja väeosa kõiki tegevusi, algades silmapilgust, mil osa ennast varjama peab vaenlase lennuväe ja kahurtule eest kuni vaenlase purustamiseni. Juht

harjub siin valima ülesande kohaseid abinõusi, kombineerima otstarbekohaselt elementaarseid liikumisi ja mitmesuguseid sõjariistade tarvitamise viise; samuti harjub ta tegema korraldusi nende abinõude käsitamiseks ja valvama täitmise järele.

Väeosa näitab siin oma võimist ja oskust talitada kõigil tuhtumistel juhi tahtmise järele. Iga juht ja üksikvõitleja peab eneses ühtlasi arendama oskust igas olukorras, ka käske saamata, ülesannet lõpule viia ja lahingust väljalangenud juhi aset täita.

§ 15. Õppeplatsid ja Rividrill sünnib platsil, mis maastik võimaldab nõuetavate liikumiste laitmata täitmist. Lahingdrill ja lahingülesannete täitmine sünnib mitmekestel maastikkudel.

§ 16. Määrustikkude Sõnakuulmise ja kiire käsutäitmine. täitmise refleksi loomine nõuab täiesti ühesarnaste tegevuste sagedat kordamist ühe ja samade komandode järele.

Sellepärast peavad kõik ülemad nõudma määrustiku ettekirjutuste täpise täitmist. Keelatud on tarvitada määrustikus mitte ettenähtud liikumisi, rivistusid ja komandosid.

§ 17. Osade ühtlustamine Väljaõpetamise edukaks ja koondamine. läbiviimiseks on tingimata tarvilik juhatus alaline ühtlus. Sellepärast peavad sõdurid põhimõttelikult alati ääma oma vahetu ülema juhatus alla. Harilikkudes tingimustes ei pea jagusid ja rühmasid ühtlust-

tama aritmeetilise jaotuse läbi. Samutigi ei pea mitte mitmesugustele töödele ja toimusfondadesse kokku korjama ajutisi komandisi mitmesugustest jagudest, rühmadest ja roodudest, alistades neid juhuslisele ülemusele. Niisugusel korral määrata alati terved ehk pooled jaod oma ülema ehk tema abi juhatusel.

Kui sõdurite arvu vähenemine mõnes jaos ehk rühmas möödapääsematult sunnib ette võtma ümberjaotuse ehk kokkutõmbamise, siis sünnib see kasarmus, korteris ehk laagris sõdurite täieliku üleandmise ja vastuvõtmise teel sisemäärustikus ettenähtud korras.

Samutigi sünnib vanemate sõdurite koondamine vähemaks arvuks rühmadeks ja jagudeks nekrutiõppuse perioodil, mil tõuseb vajadus nõuetavat arvu ohvitseride, alamohvitseride, kaprale ja reamehi vabaks teha nekrutite õpetamiseks.

Keelatud on mitme roodu sõdureid harjutuste otstarbeks ühte rühma kokku tõmmata.

Kui harjutuste otstarbeks vajadus tekib mitmest roodust kokku tõmmata sõjaaegse koosseisuga roodusi, peavad iga roodu sõdurid jääma oma ohvitseride ja alamohvitseride komando alla.

Selle juures peab roodu ülem valvama õpetamise täieliku ühtluse järele ja looma meeskonna ja kaadri vahel niisuguse vastastikku üksteisest arusaamise, et tarbekorral juhuslikult kokkuseatud jagu ehk rühm sama hästi võiks töötada, kui põhi-

jagu ehk põhirühm. Et iga alamohvitser ja ohvitser üksvõrd hästi võiks juhatada ükskõik missugust jagu ehk rühma.

Õpetuse ühtluse kontroleerimiseks võib niisugustele jagudele ehk rühmadele aegajalt korraldada eriõppuseid, ehk vaheldada jao ja rühma ülemaid.

Nekrutite õpetajaid ja juhte niiviisi vahetada ehk vaheldada ei ole lubatud.

§ 18. Õppeainete läbi- Ühtekuuluvate ja ükssteist võtmise kord. täiendavate ainete õpetamine peab algusest peale sündima rööbiti, mitte aga nii, et enne üks aine lõpuni läbi võetakse ja siis teisele üle minnakse. Näiteks: enne ei või läbi võtta tervet rividrilli, siis tervet lahingdrilli, selle järele asuda laskmise ja vehklemise õppusele jne. Teisest küljest, ei või asuda jao kokkuliitmisele enne, kui iseseisvalt pole välja õpetatud jagu.

Ehk küll igas asjas peab algama eestkätt tehnilise drilliga, peavad lahingu mõisted alatasa valitsema terve väljaõpetamise üle. Ainult põhjendatud lahinguline otstarve annab igale tegevusele ja liikumisele tema sisu, teeb ta sõdurile arusaadavaks ja huvitavaks. Sellepärast peavad iga uue mõiste omandamisele seltsima vastavad harjutused ehk vähemalt seletused, millest teravalt silma paistaks selle mõiste tähendus sõjaoludes. Sõduril ei pea kunagi puuduma arusaamine, et ei ole olemas ühtegi harjutust, millel poleks sõjategevuse kohta otsekohest ehk kaudset tähtsust. Samal põhjusel peab jao lahingülesannete täitmisega kohe peale algama, niipea kui

üksiku sõduri väljaõpetamine, samuti üldiselt jaodrig läbi on võetud.

Mitte alati pole kasulik üle minna lihtsama pealt keerulisema peale. Mõnikord on kasulik lihtsate tegevuste kätteharrutamise eel läbi teha mõnda mitmest tegevusest koonduvat harjutust. Selle juures eettulevad arvurikkad vead näitavad kõige selgemini, missugune peab olema lihttegevuste kätteharrutamise eesmärk.

Õppemetood. Õpetaja ülespidamisel on a). Õpetaja tegevus määratu tähtsus. Tema ja ülespidamine. aktiivsel ja isiklikul eeskujul on suur mõju õpetamise edu peale. Meelekindlus ja kannatus on tema tähtsamad omadused.

Iga uue tegevuse eel seletab õpetaja harjutuse otstarbe ja näitab tegelikult, kuidas seda õieti teha. Siis alles laseb ta õpilasi seda täita.

Rividrigi juures on õpetaja kõigi drilli nõuete täpise täitmise eeskujuks. Enne komando andmist asub ta ise vastavasse seisangusse ja seisab ehk liigub kogu aeg vastavalt rividrigi nõuetele kuni komandoni: „VABALTI“

Lahingdrillis ja lahingülesannete täitmisel on õpetaja väleduse, painduvuse ja osavuse eeskujuks; väeosa juhutamisel paneb ta kõige pealt rõhku oma enese lahingukohase ülespidamise peale.

b) Harjutuste täitmine. Hooletus harjutuste täitmisel, samuti rividistsipliini rikkumised, on mõõdapääsematuks nähtuseks sel puhul, kui liig kaua lastakse teha ühetaolisi harjutusi, liig kaua harjutatakse mõnda wõtet, mille sisust ei ole

§ 19.

täiesti aru saadud. Et seda ära hoida, peab sõduritele õigel ajal puhkust antama.

Sõdur, täites täpisealt kõiki nõudeid, võib ainult kas hoolega töötada ehk puhata. Viimasel juhtumisel — kas vabalt seistes, liikudes ehk teenistusest hoopis vaba olles. Vahepealset seisukorda, mis õigustaks lõdvemat töötamist, olemas ei ole.

c) Puhkus. Puhked peavad olema nii sagedad ja vältavad, et võimalus avaneks alati alal hoida eeltähendatud täpisealt ja hoolt töö juures, mille nõudmises ei tohi olla ühtegi järeleandmist. Puhke lõpetamisel algab töö silmapilkselt täie hoo ja hoolega. Vahetpidamatu töö kestvus oleneb meeskonna füüsilisest väljaarenemisest.

d) Õppetunni lga õpetaja peab oskama selge töökava. arusaamisega harjutusi ära jaotada nende raskuse kohaselt. Ta peab teadma, missugusel määral võib koormata sõdurit ja väeosa uute harjutustega. Ta peab tundma väsimuse tundemärka. See ei puuduta mitte ainult kehaharjutusi. Võitleja tehniline ettevalmistus, kehaline kasvatus ja taktikaline väljaõpetamine — kõik need peavad sündima ühes ja samas vaimus ja ühe ja sama meetodi järele.

Õpetaja seab kokku iga õppetunni jaoks üksikasjalise töökava, selleks hoolega üllugedes määrustiku vastavaid osi ja põhjalikult kõigis üksikasjades läbimõeldes õpetamise viisi ja õppeabinõude tarvitamise korra. Samuti peab ta otsusele jõudma, kui kaugemale võib minna eelseisva tunni jooksul teatava harjutuse täitmisel täpise nõudmises. Viimases punktis suurendab ta järkjärgult oma nõudeid, kuid ta

peab oskama ka seda silmapilku tabada, mil harjutuse jätkamine enam oskust juurde ei too ja aeg on üle minna uue aine läbivõtmisele.

e) Seletused. Seletusi õpilastele peab antama täiesti arusaadavas keeles, asjalikult ja autoriteetlikult. Hoiduma peab liig pikkade seletuste eest. Samuti ei pea ühekorraga käsitusele võtma palju mõisteid.

Seletus ei pea kujunema määrustiku ettelugemiseks. Määrustik on kirjutatud õpetaja ja juhi jaoks. Nende ülesanne on teda arusaadavaks teha reasõdurile. Paremaks abinõuks siin on näide. Jutustama peab ainult siis, kui näitliku õpetusega kuidagi võimalik ei ole teatavat mõistet selgeks teha.

f) Vigade Tehtud vigu peab parandama parandamine rahulikult komando-toonil. Sõdurit puutuda võib ainult äärmisel tarviduskorral, kui nõuetav on parandada tema seisangut ehk asendit.

Kära ja ägedus teevad inimesed närvilikuks ja halvavad õpetuse tagajärgi. Kärrikas õppeplats on halvasti õpetatud väeosa tundemärgiks ja näitab ainult ühte, et õpetajad ei seisa oma kutse kõrgusel.

Vigade parandamisel peab eestkätt üles leitama vigade põhjused ja püütama neid kõrvaldada. Kui väeosa ühisel tegevusel ilmuvad esile puudused, korratagu alama astme tegevust ehk pöörtagu koguni väheks ajaks tagasi üksikõppuse juurde, kuni pole kõrvaldatud vea põhjus ja hõlpsasti võib jätkata nõuetavat tegevust.

g) Ergutamine Ergutamine võistlusele ja edavõistlusele. sõjõudmise alaline ülevaatlik

kontroleerimine on kõige paremaks abinõuks, et saavutada maksimaalseid tagajärgi minimaalse aja jooksul.

Igasugu võistlused, klassidesse jaotamine, teenistuslised eesõigused edasipüüdjatele, eraldusmärgid jne. tõstavad väljaõpet ja teevad ta huvitavaks.

h) **Kontroleerimine.** Kontroleerimise juures on alati kasulik saavutatud tagajärgi

ülevaatlikutes arvudes kokku võtta. Kui palju sõdur ehk väeosa kindla aja jooksul järkjooksudega edasi jõuab, läbitehtud marsside ulatus ja kiirus, kranaadiviskete kaugused, lasketagajärjed punktides, ümberriivistuste ja kogumiste kiirus, äkilise kiirkutse täitmine, väledus ja osavus laadimises, sihtimises jne. — kõike seda võib hinnata täpipealsetes arvudes, mis juhile annavad selge ülevaate saavutatud tagajärgedest ja ergutavad omavahelisele võistlemisele üksikuid sõdureid ja väeosasid.

Kõige pealt ei tohi õpetajatel puududa kõikumata usk oma võimiste sisse. Nad peavad olema kindlasti veendunud selles, et hea tahtmise ja järjekindla püüdlisuse juures alati on võimalik häid tagajärgi saavutada, vaatamata kõigi raskuste peale, mis olenevad kohalistest tingimustest ja õppeabinõude puudusest.

B. ÜKSIKVÕITLEJA DRILL.

§ 20. Eesmärk. Üksikvõitleja drill sisaldab eneses neid tehnilise ettevalmistuse elementa, mida iga jalgväe sõdur tingimata peab omandama, vaatamata selle peale, missugusele erialale ta pärast määratakse. Ühes sellega omandab siin üksikvõitleja kõik need osku-

sed, mis tal on tarvilikud visaks võitlemiseks, kui ta üksinda, ilma juhatuseta peaks jääma.

Üksikmehe drill sünnib täiesti individuaalselt, s. o. igat sõdurit peab välja õpetama täiesti oma ette — silmas pidades tema arusaamisvõimet, iseloomu ja füüsilisi omadusi. Iga sõdur saavutab ise eesmärgi, mis üles seatud õpetaja juhataste ja näpunäidete najal, kui ta kord sellest eesmärgist aru on saanud. Niisugune õpetamise viis kasvatab inimese iseseisvale töötamisele.

Õppuse orga- Õpilasi peab jaotama niisu- § 21.
niseerimine. gустesse gruppidesse, et igal õpetajal oleks võimalikult vähem sõdureid ja et iga õpetaja juhataks alati ühte ja neidsamu õpilasi.

Suurem osa jaodrillist peab alguses sündima samasugustes gruppides. Alles siis, kui laskeharjutuste ja lahingdrilli tagajärgede varal on selgusele jõutud, missugused sõdurid on kõlbulikud kuulipilduja- ja missugused löökjagudesse, võetagu ette lõpulik jaotus.

Individuaalse väljaõpetamise jaoks tuleb sellepärast moodustada grupid võimalikult normaalse jalgväe jao suuruses. Alatisteks õpetajateks on siin jao ülem ja tema abi. Neile abiks võib määrata üks ehk kaks õpetajat reameeste hulgast — nii kuidas selleks võimalus avaneb.

Õppemetood. Iga üksikdrilli võtet harju- § 22.
Omaette harjuta- tada alguses ilma koman-
mine ilma koman- dota ja käsuta. Õpetaja
dota. näitab ette liikumise ehk
tegevuse, jagades tarbekorral seda osalis-

tesse võtetesse ja andes iga niisuguse võtte kohta lühikese seletuse. Selle järele harjutavad õpilased neid võtteid ilma käsu ehk komandota — igaüks oma ette — õpetaja järelvalve all. Sel teel avaneb võimalus eraldi tähele panna iga üksiku sõduri vigu ja segitada, millest need olenevad: kas arusaamise ja tähelepanu puudusest, hooletusest ehk füüsilistest iseäraldustest. See, omakord, võimaldab vigade kõrvaldamiseks tarvitusele võtta kõige kiiremini eesmärgile viivaid abinõusi.

Kohapeal ettevõetavatel harjutustel paigutab õpetaja oma õpilasgrupi nii, et ta neid kõiki korraga omalt kohalt näha võiks. Intervallid meeste vahel peavad olema vähemalt neli sammu. Keelatud on õpilasi üles seada mingisuguse kindla rivivormi järele

Analoogiliselt peab korraldama lühemaid ja lihtsamaid liikumise harjutusi.

Pikemaid, enam keeruliku sisuga liikumisi ja raskeid, iseäralist täpipealsust nõudvaid tegevusi harjutatagu iga sõduriga ainult ükshaaval. Niisugusi harjutusi on rohkesti lahingdrillis, samutigi laskeasjanduses. Üksikharjutamiseks tuleb tervest suurema üksuse (näiteks: roodu) koosseisust välja eraldada terve rida õpetajaid-eriteadlasi, kes teatava perioodi jooksul alati ainult ühte ja sama tegevust õpetaksid. Need õpetajad asuvad omaõppeabinõudega ja sisseseadetega alati neile kindlaksmääratud kohtadel, kelle juurde saadetakse osade järjekorras võimalikult terve päeva jooksul õpilasi teistelt harjutustelt nii, et iga õpetaja juures oleks alati 1—2 meest tegevuses.

Niisugusteks õpetajateks on § 10 järele peaausjalikult paremad kapralid ja reamehed, kes teatavates ainetes on ülesnäidanud iseäralist oskust ja vilumust. Nende töö läbi saavutatud tagajärgi peavad jagude ja rühmade ülemad isiklikult sagedasti kontroleerima.

Harjutused ko- Niipea kui omaette harjuta- § 23.
mando järele. misega õpilasele selgeks on saanud teatav liikumine ehk tegevus, peab algama harjutusi komando ja käsu järele.

Selle harjutamise otstarbeks on viia sõdurit hoogsate ja korralikkude liikumiste süstemaatilise kordamisega järkjärgult komandode ja käskude täpisele ja teataval määral isegi automaatilisele täitmisele. See arendab sõduris harjumusi, mis kindlustavad temas sõnakuulmist lahingus.

See nõue on maksev niihästi rividrilli kui ka lahingdrilli kohta. Näiteks: sõdur peab olema läbi imbnud teadmiseaga, et ta komando ehk leppemärgi järele, mis käsutab järkjooksule, samuti järsult ja kõige suurema kiirusega nõuetavas suunas edasi peab tormama ja kohale jõudes õieti maastikule kohanema, nagu ta rividrillis järsult, kiirelt ja täpisealt õige pöörde teeb ja selle järele täiesti liikumatalt seisakusse jääb. Leppemärk suuna muutmiseks mitmekesisel maastikul nõuab sama kiiret ja õiget täitmist, nagu pööre käigul rividrillis; töötamine labidaga — samasugust hoolet ja korralikkust, kui püsside hakitamine jne.

Tegutsemine komando ja käsu järele peab pärastpoolegi alati vahelduma omaette harjutamisega. Täpisealsust ja kiirust, mida nõuab harjutamine komando järele,

ei saavutata korraga. Omaette harjutamise juures peab õpetaja alata selle järele valvama, et õpilased töötaksid vahetpidamatu hooga, liiguksid ja hoiaksid ettekirjutatud viisil oma keha kuni komandoni „VABALT“. Niipea, kui õpetaja õpilastes lõtvust ja hooletust märkab, annab ta kohe komando „VALVEL!“ ja teeb õpilastega mõned harjutused komando järele, et sisendada töösse tarvilist hoogu ja hoolust. Ka komando järele harjutamistel peavad liikumised ja tegevused üksteisele vahetpidamata järgnema, väljaarvatud tarvilik puhkeaeg.

§ 24. Rakmed ja rännak- ehk lahing-
nakkoozem. rakmetes töötama on hakatud, peab seda järjekindlalt jätkama. Seljapauna ja padrunitaskute koormat tuleb järkjärgult suurendada kuni täie normini.

§ 25. Väljaõppe Rööbastikku üksikmehe rivi- ja alusmüür. lahingdrilliga ja temaga seotult läheb samasugune individuaalne väljaõpetamine kõigis teistes ainetes, samutigi individuaalne kõlbline kasvatus.

Individuaalne väljaõpetus ja kasvatus on terve väljaõppe alusmüür. Sõdurid, kes üksikharjutustel pole saavutanud tervet oma jõupingutust ja kõrgemat tegevuse hoogu, kes omaette töötamisel ei ole harjunud täitma igat drilli- ja teenistusnõuet kõige suurema hoole ja täpipealsusega, vaid on omandanud ainult lōdva, ligikaudse komando ja käsutäitmise, vedela töötamise ja pooliku tähelepanu teenistusnõuete vastu, viivad väeosa lagunemisele, teevad ta jõuetuks ja lahingkõlbmatuks. Vigu, mis külge kasvanud üksik-

õppusel, on pärast õige raske ära võõrutada. Ümberpöörduvalt, väeosa kokkuliitmine üksikult hästi väljaõpetatud sõduritest teostub õige ruttu.

Sellepärast peab esimesest õppepäevast algades püüdma saavutada kõrgemat hoolt ja täpipealsust täitmisel. Tõttavalt väljaõpetatud sõjamehed jäävad ikkagi vaevalt keskpärasteks, kuigi võimalus ilmuks väljaõpet korrata.

C. JAODRILL.

Üldmõiste. Jaodrill sünnib alguses kõigis § 26. ja gudes löökjaodrilli kohaselt. Selleks ajaks, kui löökjao-drill üldistes joontes läbi on võetud, peab ka lõpetatud olema roodu koosseisu kuuluvate sõjariistade (püssi, herge-kuulipilduja, püstoli, püstolkuulipilduja, granaadipilduja ja käsigranaadi) materjaal-osa tundmaõppimine, eelharjutused nendega, samutigi alglaskeharjutused nendest riistadest ja esimesed viskeharjutused lahinggranaadiga, mis üldised kõigile sõduritele.

Nende harjutuste ja keharjutuste tagajärjed ühes iga üksiku sõduri füüsiliste ja iseloomu iseäraldustega määravad kindlaks igale sõdurile vastava eriala ja sõdurite jaotamise kerge-kuulipilduja ja löökjagudesse. Juba selle järele õpetatakse kätte igale jaole omased liikumised ja lahingtegevused ja viiakse täiusele ümberkäimise oskus vastavate sõjariistadega.

Mõnda jao õppeainet tuleb läbi võtta juba üksikõppusel. Nii peab platsile minnes

ja tagasi tülles oskama liikuda kolonnis, sellepärast peab juba üksikõppusel tutvunema jao kolonniga ühekaupa ja rühma kolonniga nelja- ja kahekaupa. Et need rivivormid äärmiselt lihtsad on, ei tekita nende äraõppimine raskusi, iseäranis veel siis, kui on ära õpitud põhiseisang, samm ja pöörded. Ümberpöördult, jaodrilli juures on sagedasti vaja tagasi pöörata üksikdrilli juurde, et kõrvaldada ühistöötamises ettetulevate vigade põhjusid. Jagu on selleks veel kohane üksus. Jao väikene koosseis võimaldab jaoülemale ja tema abile silmas pidada igat üksikut sõdurit.

§ 27. Jaodrilli tähtsus. Jaodrill paneb lõpuliku ja kindla aluse kõige suuremate üksuste kokkuliitmisele. Jagu on ainukene üksus, mida tema juht jõuab igal sõjategevuse momendil isiklikult juhatada ja vaos hoida. Kui sõdur oskab töötada jao koosseisus, siis oskab ta seda ka rühma ja roodu koosseisudes. Rühma rivistused koonduvad jagude rivistuste kombinatsioonidest. Praeguses õredas ja sügavas lahingkorras on rühmaülemal võimalik isiklikult juhatada ainult suunivat jagu. Teiste jagude ülemad juhatavad oma jagusid iseseisvalt, kooskõlastades oma tegevust suuniva jao tegevusega. Ainult niisugustes elementaartegevustes, nagu kahe kerge-kuulipilduja jao koostöötamine risttule ja tulikaitse saavutamiseks, löökjagude läbivalgumine kerge-kuulipilduja jagude vahelt jne., peab reamees oma tehnilist ettevalmistust rühma koosseisus veel teataval määral täiendama, sest et jaoülem neis tegevustes mitte kogu aeg reamehi üksikasjaliselt juhatada ei saa.

Luurel, valvel ja vahiteenistuses on jagu täiesti omaette üksus.

Sellepärast omab jao kokkuliitmine, samuti tema tehniline ettevalmistamine suuremate osade kokkõpetamises iseäralise tähtsuse ja nõuab kõige suuremat tähelepanu.

Üksuste drill I gat üksust õpetab tema § 28.
üldiselt ülem järgmise suurema üksuse ülema juhatusel ja järelvalvel.

Üksuste liikumiste ja tegevuse kätteõpetamisel on äärmiselt tähtis, et üksuse juhataja asuks alati temale määratud paigal. Niisugusel puhul ei saa ta aga mitte korralikult täita õpetaja ülesannet ja valvata sõdurite tegevuse järele, — sellepärast annab üksuse ülem õpetamise ajaks vahetu juhatause oma abi ehk asetäitja kätte, et ennast täielikult pühendada seletuste andmisele ja vigade parandamisele.

Jao ja rühma väljaõpetamine sünnib alati omas roodus ehk väljaõppe üksuses, kui niisugune on formeeritud. Sõjaaegse koosseisuga roodude ja pataljonide kokkutõmbamine harjutuste otstarbeks on pataljoni, polgu ja kõrgemate juhtide korraldada. Selle juures peab silmas peetama § 17 nõudeid.

D. Rividriil.

Üldmõiste. Eraldi õppetunde rividriilli jaoks § 29.
määrata ainult iga õpetusjärgu (üksik-, jao-, rühma- ja roodu õppuste) alguses. Niipea, kui neil tundidel on küllalt kätte õpetatud

riviliikumised ja vormid, peavad ära jääma eri rivotunnid. Riviliikumiste ja tegevuste kordamiseks ära kasutada teiste õppetundide algust ja lõppu, õppeplatsile minemist ja kasarmusse tulemist.

Algusest peale nõuda äärmist täpipoelsust põhinoüete täitmisel, täielikku liikumatust seisangul ja puhast joondumist kogumistes. Puhkeid anda sagedamalt, et vaja ei oleks ka kõige vähemaidki järelandmisi nende nõuete täitmisel.

- § 30. Keha ja vaimu distsiplindistseerimine. Keha ja vaimu distsiplindistseerimine on nende harjutuste peaesmärk. Skeematiliselt peab ära õpitama igasuguste lahingväljal ja rännakul tarviliste kiirete üleminekute mehhanism. Sellepärast peab siin keerulisemaid evolutsioone alguses täidetama üksikute elementaarsete liikumiste kaupa, iga niisuguse liikumise vahel vahet pidades ja liikumise otstarbe kohta seletusi andes. Nende evolutsioonide läbivõtmisega ei tohi rutata, s. t. neid ei pea õpetama kiirelt ja vahetpidamatult üksteisele järgnevate liikumiste abil.

Distsiplineerimise mõttes on tarvilik, et riviharjutusi lühikeseks ajaks ette võetaks ka keset lahingdrilli ja isegi lahingülesande läbivõtmisel, et osa ehk üksikuid sõdureid jälle ohjesse võtta — nii pea kui õpetaja lõtva täitmist ja korratust märkab. Kui see eesmärk saavutatud, peab endist harjutust jätkama.

Niisuguse tööviisi juures annab rividrilj kõige paremaid ja otstarbekohasemaid tagajärgi.

E. Lahingdrill.

Üldmõiste. Elementaarsed lahingliikumised § 31. ja lahingtegevused on see harjutuste liik, mis loob sõduris tarvilised lahingurefleksid. Näiteks: väeosalt ei või kunagi oodata hoogsat edasiliikumist, silmapaistvat tungi lähenemiseks vaenlasele, kui sõduritele pole kätte harjutatud, et nad järkjooksuks antud komando ehk märgi järele peavad masinlikult edasi tormama, samuti kui sõdurid ja üksused edasijõudmise kiiruses pole harjunud üksteisega võistleva. Ei või oodata löökjagude kiiret ja osavat väljatulemist esijoonele ja nende edasiliikumist kuulipilduja jagude tulikaitse all, mil viimased paigale jäävad, kui need tegevused jällegi pole kätte harjutatud automaatlise täitmiseni. Ei või loota, et väikene osa võitleks täiesti isoleeritult, isegi ümberpiiratult ja taganemata küünistaks enese maa sisse senna, kuhu ta välja on jõudnud, kui jällegi drilliga pole kätteõpetatud viisid, kuidas seda tõesti saavutada. Lahingu palavikus ei suuda keegi omale tegevusviisi välja mõtelda, vaid igaüks teeb seda, mis ta on õpinud. Nii on lugu kõigi elementaarsete lahingtegevustega. Kui need algtegevused pole masinlikkuseni kätte harjutatud, pole ka võimalik arukas ja distsiplineeritud lahingtegevus.

Drilli liitumine lahing- Teiselt poolt, ainult § 32. ülesannete täitmisega. töötamine täieliku lahingülesande täitmisel on selleks katseabinõuks, mis õpetajale võimalikuks teeb üles leida kõiki puudusi väljaõppes, samuti teeb sõduritele selgeks, mispärast

nõutakse neilt teatavate tegevuste täitmisel just niisugusi väleduse ja osavuse normid ja ei lepita vähemaga.

Sellepärast ei pea mitte elementaarsete lahingutegevuste kättedrillimist otsekohe jatka ülesseatud eesmärkide ja normide saavutamiseni. Elementaarne drill peab vahelduma konkreetsete lahinguülesannete täitmisega. Viimastega peab kohe algust tehtama, niipea kui elementaarne drill teatavas üksuses üldiselt läbi on võetud.

F. LAHINGÜLESANNETE TÄITMINE.

- § 33. Osade koosseis Lahingülesannete täitmisel peavad igas suuremas üksuses olema esitatud vähemad üksused — sõjaaegses koosseisus ettenähtud arvul. Nii peab rühmas alati olema kindel arv jagusid, roodus — kindel arv rühmasid jne. Selleks võib üksuseid §§ 28 ja 17 kohaselt kokku tõmmata.

Jagudes ei pruugi reameeste arv mitte alati koosseisuni täis olla. Siin on ainukeseks nõudmiseks, et jagu veel võitluse võimeline oleks ja füüsiliselt suudaks temale peale pandud ülesannet täita. Näiteks, kui kaitselahingus on kerge-kuulipilduja jaos kohal jaoülem, sihtur ja laadija ja jätkub laskemoona, siis on see jagu veel täiesti võitlusevõimeline; löökjaoülem ühes 4—5 laskuriga suudab väga hästi käsigranaatidega kaevikut puhastada ja vaenlast kokku rullida. Vastuõksa, valve-

teenistus aga nõuab sagedasti suuremaarvulisi jagusid, samutigi—luureteenistus jne

Suur kasvatusline tähtsus on sellel, et harjutustel üht osa jagudest minimaalses ehk üldse vähendatud koosseisus lastaks võidelda. Igaüks peab läbi imbuma selle mõttega, et ta ka siis võitlust peab jatka- ma, kui ta tervest jaost üksinda järele on jäänud ja teisi seltsimehi läheduses ei ole, sest tal on kindlasti teada, et üksuse juhil kõige sagedamini puudub võimalus tarvita oma varu tekkinud aukude kinnitop- pimiseks, et ta peab püüdma vaenlast pai- galt nihutada tegevusega teises kohas ja et nõrgaks jäänud jaol just selle tõttu ei ole loota otsekohest abi.

Lahingülesanded. Ülesande eeldused olgu § 31. võimalikult lihtsad, kuid täiesti elulised ja vastavad kohale ja aastaajale.

Keelatud on teha oletusi maastiku, ilma, vaenlase paigunemise jne. kohta. Kõiki neid elementa peab võtma niisugustena, nagu neid võitleja ja juht võivad ära tunda oma viie meelega ja nagu nende kohta luurajad ja vaatlejad võivad anda tõetruid teateid. Töötama peab alati reaalses olu- des. Ettekujutatavad eeldused halvavad oma äranägemisele põhjeneva otsustusvõi- me väljaarenemist ja kasvatavad külge sõ- durile ja juhile vildakuid ideesid lahintege- vuse üle.

Väeosadele anda täitmiseks ainult nii- suguseid ülesandeid, mida tuleks neil täita normaalsetel sõjaoludel; vaenlast peab kujutama sedavõrd tõetruult, kui võrd temaga tegemist tuleb teha tegutseval üksusel. Kui eeldatakse, et üksus võitleb

suurema üksuse koosseisus, peab selgesti ja nähtavalt ära tähendatama ka naaberüksuste piirkonnad.

Eraldi hoolega peab kasvatama võitlejas ja juhis arusaamist üldisest ülesandest ja olukorrast. Samuti harjutama neid oma eriülesande täitmisel nägema ainult ühte lüli terves ahelas, mille vastupidavusest ehk murdumisest oleneb terve ahelatöötamine.

§ 35. Isiklik algatus. Otsekoheses ühenduses sellega on isikliku algatuse väljaarendamine kõigi võimalikkude abinõudega ja selle algatuse hoidmine kindlates piirides.

Määrustiku ettekirjutused loovad selged mõisted normaal lahingu kõigi järkude kohta. Sellega hõlbus-tavad nad mõtlemist ja otsuse-tegemist lahingu olukorras, luues lahingupidamise viisides ja juhi tegevuses rea schabloonilisi võt-teid, mis eestkättesile kerkivad, kui kõige tuttavamad. Kuid lahing-pilt ja olukord ei kordu kunagi täiesti samasugusena. Oma väeosa ja vaenlase moraalne seisukord, maastik, ilm, kum-magi poole tehnilised abinõud, lahingu-piirkonna suurus j. n. e. esinevad alati isesugusena. Kuigi juht, tehes lahing-us teatava otsuse, välja läheb valmis schabloonist, peab ta ikkagi kindlasti meeles pidama, et see schabloon muud midagi ei ole, kui konkreetne näide tea-

tava puhta mõiste loomisel, ja et eestkätt tuleb mõelda selle peale, kuidas seda schablooni olukorra kohaselt teostada, kui võrd seda muutma peaks ja muuta võib, ilma et tarvilik koostööamine üldise ülesande täitmisel selle läbi kannataks. Sellega ongi isiklikule algatusele antud määratu ulatusega, kuid siiski kindlasti piiratud, väli eneseavalduseks. Selles mõttes tuleb algatust lahingharjutuste täitmisel kõigest jõust kultiveerida — kindlasti silmas pidades, et täie selguse ja arusaamisega omatakse määrustiku schabloonide läbi pildistatud mõisted uutest—vägedele veel võõrastest — lahingupidamise viisidest.

G. FÜÜSILINE KASVATUS.

Juhtnõõrid. Lähemad juhtnõõrid füüsilise § 36.
kasvatuse üle on antud eeskirjas kehaliste harjutuste kohta sõjaväes, millest roodu ülem kindlasti kinni peab pidama.

Kõigil kehaarjutustel peab valitsema sama kindel tööhoog ja distsipliin, mis teistegi harjutuste juures. Siin peab õpetaja kõige suurema hoolega silmas pidama oma tegevust: ta peab hoiduma ülekoormamise, väsimuse ja tüdimustunnete võimalepääsemise eest, — niihästi üldise õppekava ja tunniplaani kokkuseadmisel kui harjutuste tegelikul läbiviimisel. Õigeaegsete puhkete andmisega peab ta ära hoidma vedelust töös ja lohakust distsipliinis.

Rooduülem. Roodu ülem ei pea unustama § 37.
kohused. et füüsiline kasvatus on üks

kõige õrnematest õppeharudest. Tagajärgi ei saa siin mitte nii kiiresti näha kui teistes ainetes, ning tagajärjed võivad ka hoopis ära jääda, kui täpisealt kinni ei peeta määrustiku nõuetest.

H. LASKEASJANDUS, GRANAADIPILDUMINE JA TÄÄGIVÕITLUS.

- § 38. Materjaal-osa tund- Mitmesuguste sõjariistade maõppimine. materjaal-osa tundmaõppimine sünnib individuaalse õpetamise teel samades gruppides, kui moodustati drilli jaoks. Suuremate klasside moodustamine selleks otstarbeks ei vii eesmärgile. Peab hoolitsema selle eest, et oleks võimalik tegelikult kontroleerida igapäev arusaamist, samuti lahendada ülestõusvaid küsimusi ja kahtlusi.

Õpetus peab olema läbi ja läbi tegelik. Sõjariista tundmaõppimine ei seisa mitte osade nimetuste pähetuupimises, vaid täielikus arusaamises osade otstarbest ja töötamisest, oskusest hoolt kanda riista eest: teda koost võtta, kokku panna ja puhastada, samuti tähtsamate rikete tundmises ja oskuses neid kõrvaldada.

Enam väljaarenenud ja tehniliste eelteadmistega varustatud õpilastel tekib sel alal peagi rohkem ja sügavamaid küsimusi, kui teistel. Nende küsimuste peale peab instruktor oskama alati vastata. Nii-suguseid enam arenenud õpilasi ei pea ka mitte sundima teistega õppimises sammu pidama, vaid neile tuleb pakkuda kõiki võimalusi oma teadmiste täiendamiseks ja ainesse süvenemiseks. Peab meeles pidama,

et keerulisema konstruktsiooniga riistade rohkus ja rasked võitluse tingimised, mis ühenduse seljataguse ja üksikute isoleeritud võitluspesade vahel võimalikuks teevad enamasti ainult öösel, nõuavad reameestelt tihti oskust tähtsate ja keeruliste rikete ülesleidmises ning parandamises iseseisvalt talitada, sellepärast — mida rohkem sõdurisi omavad võimalikult laiemad teadmised sõjariistade ja eriti automaat-laske-riistade materjaal-osa tundmises, seda parem. Kõigest jõust peab toetama ja rahuldama iga üksiku sõduri huvi asja vastu.

Õpetamise me- Drilljagudes õpetatakse peale § 39.
haaniline külg. selle veel laskmise, pildumise ning täägivõitluse juures tarvilisi puht mehaanilisi liikumisi ja tegevusi, nagu laadimist, tühjendamist, laskmise ja pildumise põhiseisanguid ja põhiasendusi, täägivõitluse põhivõtteid j. n. e., peale selle peetakse neid harjutusi, mis välja arendavad käte tegevust ja töötamise väledust ning, lõpeks, kõiki laske, viske ja täägivõitluse tegevusi võimalikult sarnastes tingimustes tegelikkudele lahingoludele. Sihtimise ja kuke päästmise algõpetus, alglaskmine laskehoones, granaadivõitluse ja tegeliku vehklemise ja torkamise tehnika äraõppimine sünnivad aga vastavalt terve roodu jaoks väljaeraldatud eriteadlaste-õpetajate juures (§ 22). Keelatud on neid tegevusi harjutada korraga suurema arvu sõduritega—jaos, rühmas, ehk roodus, Sõjariistade tarvitamise eeskirjades toodud seisangud ja asendid, laadimise, sihtimise ja viskamise võtted j. n. n. on

ainult teatavad eeskujud selleks, kuidas normaalse kehaehitusega inimene sõjariistaga töötades kõige vähemal pingutusel võib kindlas tasakaalus seista, põlvitada ja lamada; missugused vead võivad takistada kiiret laadimist, täpipealset sihtimist ja head tabamist; kuidas visata kõige hoogsamini ja tabavamalt granaati ehk kuidas kõige hõlpsamini kõrvale lüüa vaenlase tääki. Milgil tingimisel ei pea aga nende võtete peale vaatama kui kõikumata ja muutmata vormide peale, mida peaks kätte drillima ilma eeskirjast kriipsuvõrdki kõrvale kaldumata, nagu seda on rividrilli vormid, mis määratud distsiplineerimiseks.

§ 40. Individuaalne Kui õpilane täielikult nende väljaõpetamine. põhivormide sisuga on tutvunenud, peab neid võtteid muudatama õpilase kehaehituse ja muude iseäralduste kohaseks. See nõuab aga õpetaja ja õpilase teadlikku koostöötamist. Iga mees peab ise omale valima kõige mõnusama ja kindlama seisangu ehk asendi, selle ehk teise tegevuse täitmise viisi. Õpetajal tuleb ainult selle järele valvata, et vigu ei tehtaks, mis halvendada võivad sõjariistaga töötamise tagajärgi.

Peale selle, ükski eeskiri ei suuda ette näha kõiki neid tingimusi ja asjaolusid, milles selle ehk teise sõjariistaga tegutsemine kasulik. Just lahingus tuleb töötada kõige mitmekesisematest tingimustes: tuleb

laadida püssi käigul, jooksul, roomamisel, päeval, öösel, sihtida jahimehe moodi viskega kõige mitmekesisematest asenditest, mõlema põlve pealt, istukile, lamades järsul nõlvakul, lõhutud kaeviku risude vahelt, läbi seina prao ja lõhkeaugu servalt; granaate pilduda ja täägiga võidelda tuleb-niihästi lagedal maastikul, kui kaeviku risude ja lõhkeaukude keskel. Kõigeks selleks peab sõdur, olema täiesti ettevalmistatud, ilma et määrustik niisuguste tegevusviiside kohta mingisuguseid näpunäiteid annaks.

Siin oleneb terve väljaõpetamine õpetaja leidlikkusest ja taipamisest. Mida mitmekesisemaid ülesandeid suudab õpetaja selles asjas õpilasele ette seada, seda parem.

Samal põhjusel peab sõjariistadega ümberkäimise õpetus kõige ligemalt olema seotud lahingdrilliga ja lahingülesannete täitmisega. Ülesanded, mida üksikul sõduril ja väeosal täita tuleb lahingus ja tingimused, milles peab töötama lahingus, peavad valitsema terve õpetuse sisu ja viiside üle.

Et praeguse aja lahing oma kõige otsustavamal järgul peaaesjalikult välja kujuneb üksikvõitluseks sõdur sõduri vastu, siis peab ka kõige suuremat rõhku pandama sõduri individuaalse väljaõpetamise peale, kõigi abinõudega välja arendama arusaamist üksiktöötamiseks, kas-

vatama sõduris kindlat usku, et ta osaval töötamisel oma sõjariistadega suudab alati jääda igasuguse olukorra peremeheks, sündigu ta ümber mis tahes. Kõige suuremat rõhku tuleb panna täpipealse ja kiire „tappelaskmise“ väljakoolitamise peale lähedatel kaugustel. Siin peab kuul sõduri käes olema sama kindlaks ja eksimata tapariistaks, kui tääk, nuga ehk käsigranaat

DISTSIPLIIN JA KÕLBLINE KASVATUS.

§ 41. Üldmõisted. Distsipliini ja sisekorra õpetamine, sõduri kasvatamine korraarmastusele ja absoluutsele sõnakuulmisele, peab olema võimalikult konkreetne ja tegelik.

Sõdur peab kõige hõlpsamalt meeles ainult seda, mis ta näinud ehk mis ta ise on teinud. Mingisuguste määruste ja reeglite pähetuupimine ei suuda anda seda, mis annab piltlik näide: mida sel ehk teisel juhtumisel tuleb teha, kuidas sel ehk teisel juhtumisel ennast üles pidada. Mitte siseteenistuse reeglite päheõppimine, vaid nende reeglite alaline täpipealne täitmine, nende reeglite järele elamine õpetab sõdurile kätte kindla arusaamise sõjaväelisest korrast. Välise lugugidamise vormide tegelik käsitamine, kasarmukord, varustuse ja sõjariistade korrashoidmise reeglite raudne täitmine, käsu ja kohuste täitmine vahiteenistuses j. n. e. — kõik see esitab abinõusi distsipliini ja korraarmastuse väljaarendamiseks.

Disiplinaarmäärustiku suusõnaline õpetamine, sõjaväe nuhtlusseadusega tutvustamine ja selle seletamine konkreetsete näidete varal on roodu ülema kohuseks.

Iga ülema isiklik eeskuju on kõige võimsamaks distsipliini ja korraõpetamise abinõuks.

Ülema eeskuju See distsipliini materjaalne § 42.
ja kõlbline kas- külg, mille hulka kuuluvad
vatus ka karistused üleastumiste
eest, lubab küll soovi järele painutada
sõduri tahtmist juhi tahtmise alla, — sel-
lega üksi ei saa aga veel tõsta vaimu ja
karastada iseloomusid. Distsipliini lahu-
tamata kaaslaseks ja täiendajaks peab
olema kõlbline kasvatus.

Iga sõdur peab aru saama ja terve oma hingega tundma, mispärast tal alati valmis tuleb olla võitluseks ja võidelda viimase võimaluseni, mispärast rahvas, kes tahab elada ja jääda iseseisvaks, peab valmis olema ükskõik missugusid ohvreid kandma. See osa kasvatuses sisaldab eneses kodumaa ja tema iseseisvuse, kodumaa sõdade ja väeosade ajalugusid ja võimaldab väeosa ja üksikute sõdurite vägitegude tundmaõppimist.

Ka poliitilise ja majanduslise elu jooksvate küsimuste peale peab sõdur oma kasvatajatelt vastust leidma. Vabad jutuajamised ja vaidlused nende teemade peale peavad igal ajal, kui selleks aga juhus ei puudu, aset leidma. Selle jaoks on võimata kokkuseada mingisugust eelprogrammi. Need jutuajamised ei tohi

aga ka ametlikku, tunniplaanilist ja sundlikku iseloomu kanda. See kasvatus haru usaldatagu ainult iseäranis silmapaistvate ohvitseride hoolde, kes tuntud oma teadmiste, improviseeriva kõneanni ja meeskonna hingeelu mõistmise poolest.

IV. peatükk.

VÄEOSA VÄLJAÕPETAMINE.

A. NOORSÕDURITE ÕPETAMINE.

§ 43. Õppuste organi- Noorte õpetamine sün-
seerimine. nib põhimõttelikult jalgväe
roodudes rooduülema otsekohese vastutuse
ja järelvalve all, eraldatult vanema aasta-
käigu reameeste õppusest. Iseäralistel
asjaoludel, kui õpetamine roodudes või-
mata, võib väeosades ja diviisides moo-
dustada ajutisi õppeüksusi. Neisse aju-
tistesse üksustesse peab aga põhiroodude
poolt antama niisugune arv kaadrit, et
täita võiks kõiki selles määrustikus ette-
nähtud nõudeid, mis puudutavad üksik-
õppust ja vähemate üksuste väljaõpetamist.
Peale selle peab õpetajate arv veel
võimaldama, et kodustes toimkondades jne.
õpilased ei hakaks käima ühe õpe-
taja käest teise kätte, vaid alaliselt ühe ja
samade alamohvitseride komando alla
jääksid.

§ 44. Õpetajate mää- Niihästi ühel kui teisel juh-
rutmine tumisel tulevad noorte õpe-
tamisest vabaks jäänud vanema aastakäigu sõdurid täielise üleandmise ja

vastuvõtmise teel kokkutõmmata vähemaks arvuks rühmadeks, et vabastada õpetuseks tarvilist arvu alamohvitsera ja kaprale. See koondamine peab sündima kaks kuud enne nekrutite väeosasse jõudmist. Õpetajateks määratud alamohvitseride, kapralite ja reameestega selle aja jooksul läbi võtta kõik tulevasesse õpetusesse puutuvad küsimused ja ained, ning välja eraldada ja koolitada õpetajad-eriteadlased.

Kui väeosas ehk diviisis moodustatakse iseäraline väljaõppe üksus, peab väeosa ehk diviisi ülem oma päevakäsuga selles üksuses kohtadele nimetama kõik ohvitserid, alamohvitserid ja teised õpetajad, igale ühele neist kindlaks määrates nende tegevuse- ja vastutavuse piirid. Enne kohtadele nimetamist peab väeosa ehk diviisi ülem isiklikult kindlaks tegema, kuivõrd vastab oma ülesannetele kaader, mis esitatud roodude ja pataljoni ülemate poolt.

Õppeaja ärajaotamine
1 periood.
(Individuaalne õppus).

Noorsõdurite õppus kestab viis kuud. Ainete ärajaotus üksikuteks perioodideks selle aja jooksul on järgmine:

§ 45.

1) ESIMENE PERIOOD — KAKS KUUD (INDIVIDUAALNE ÕPPUS).

a) Üldised teadmised. Isamaa ja isamaa kaitsmise mõiste. Sõjaväe ülesanne. Ülevaade kodumaa ajaloo ja riiklisest korraldusest. Väeliikide korraldus ja ülesanne. Kus väeosas noorsõdur teenib. Väeosade jaotus. Sõjaväelaste välised tunnused ja ülesanded. Ülevaade jaotusest. Ülevaade ülemate ülesannetest ja vastutavusest. Ülevaade ülemate ülesannetest ja vastutavusest. Ülevaade ülemate ülesannetest ja vastutavusest.

kandmise tähtjad. Palk, toit ja selle normid. Varustuse ja teenistuse raamatud. Rakmete selgapassimine ja seljapauna pakkimise reeglid. Käskude edasiandmine. Tutvunemine tervishoiu mõistega.

b) Sisekord ja distsipliin. Üldised sõjaväelaste kohused. Ülemad ja käsualused. Distsipliini põhimõisted Sõnakuulmine ja teenistuse kohuste täitmine Reameestele pealepandavad karistused. Kaebtused. Sõjaväeline viisakus. Asjade korrashoidmine. Vaba aja möödasaatmine. Kasarmukord.

c) Vahi- ja valveteenistus. Vahi- ja valveteenistuse tähtsus. Vahtkondade, välivalvkondade ja postide ülesanded. Tunnimees ja tema abi. Vahtkonna ülem, alamohvitser ja paigutaja. Tunnimehe üldised ja iseäralised kohused vahtkonnas ja valveteenistuses. Sõjariista tarvitamine. Pääsesõna. Tunnimeeste tervitamine

d) Üksiksõduri rivi- ja lahingdrill täielikult. Jagu joonel ja kolonnis ühekaupa. Rühm kolonnis neljakaupa ja kahekaupa.

e) Laskeasjandus. Püssi kergekuulipilduja ja püstolkuulipilduja materjaal-osa ja nende sõjariistade tule tähtsamad omadused. Laadimise, sihtimise ja kuke päästmise algõppus; samad tegevused kõigis seisangutes ja asendites ja tegelikus lahingu olukorras. Alglaskmine püssidest pauk- ja lahingpadrunitega. Märkide leidmine ja vaatlemine. Üksiku sõduri tuliülesanded lähemel kaugustel (ühenduses lahingdrilliga).

f) Algharjutused graanaadipildumises. Viskamise põhimõtted. Viskamine õppegranaadiga mitmekesisel olukorras.

g) Täägivõitlus. Võitlusseisang. Liikumine võitlusasendis. Löögid ja kaitsevõtted.

h) Käsitsivõitlus juhusliste sõjariistadega (puss, labidas, kirves, teivas j. n. e.) ja sõjariistuta (maadlemine, poks, dzudzitsu j. n. e.)

i) Kehaharjutused vastava eeskirja järele.

2) TEINE PERIOOD — 1 KUU (ÜLDINE JAOÕPPUS).

2 periood. a) Üldiste teadmiste § 46. (Üldine jaoõppus). kordamine ja süvendamine.

b) Sisekord ja distsipliin. Ametipuhkus ja puhkusele lastute kohta käivad määrused Päevnikkude kohused. Kohused lahingus. Distsipliin lahinguväljal. Ülemate distsiplinaarvõimupiirid.

c) Jagu vahetkonnas ja välivalvonnas.

d) Löögijao rivi- ja lahingdrillid üldiselt.

e) Laskeasjandus. Alglaskmine püssidest lahingpadruniga. Löögijao tuliülesanded lähedatel distantsidel (200 m. vaenlasest ja lähemal) ühenduses lahingdrilliga. Alglaskmised kerge-kuulipildujatest 25 mtr. distantsil.

f) Algharjutused lahinggranaadi viskamises.

g) Täägivõitlus. Tegelik vehklemine ja torked.

h) Käsitsivõitlus.

i) Kehaharjutused.

3) KOLMAS PERIOOD — 1 KUU (ERIALALINE JAOÕPPUS).

§ 47. 3 periood. a) Üldiste teadmiste (Erialaline jao-õppus). kordamine ja süvendamine.

b) Sisekord ja distsipliin. Laagrikord. Aresti liigid. Kohtu poolt pealepandavad karistused. Tutvumine sõjaväe nuhtlusseadusega ja selle seletamine konkreetsete näidete abil.

c) Löögijao ja k.-k. jagude erialaline rivi- ja lahingdrillid täielikumalt.

d) Jagu piilkonnas ja luurel.

e) Jao lahingülesannete täitmine.

f) Laskeasjandus. Õpilaskmise lõpuharjutused püssidest ja kergekuulipildujatest. Lahingharjutused üksikule sõdurile ja väikestele gruppidele. Algharjutused püstolkuulipildujaga löögijagudele.

g) Lahinggranaatide pildumine mitmesuguses olukorras.

h) Tegelik vehklemine täakidega ja torked.

i) Käsitsivõitlus ja kehaarjutused.

4) NELJAS PERIOOD — 1 KUU (RÜHMAÕPPUS).

§ 48. 4. periood (Rühmaõppus). a) Rühma rivi- ja lahingdrill.

b) Rühm rännak- ja valvetökkes.

c) Lahingülesanded rühmale.

d) Õpilaskmise lõpuharjutused ja üksiku sõduri ja väiksete gruppide harjutused

Tutwunemine granaadipildujaga. Laskmine granaadipildujast.

f) Täägivõitlus. Granaadipildumine. Kehaharjutused.

See jaotus on nii kokku seatud, et teise perioodi lõpul, s. o. kolme kuu järel, võib noorsõdurit tarvitada tarbekorral juba vahi- ja valveteenistuses, sisemises kasarmuteenistuses ja isegi lahingus.

Sellepärast on kategooriliselt keelatud väljaõppeaega selle läbi kiirendada, et viie kuu jooksul läbivõtmiseks määratud aineid vähema aja peale ära mahutataks.

Kui olud ja iseäralised teenistuse tingimused mõnes väeosas nõuavad, et noorsõdureid peab panema juba enne viit kuud üldisesse roodu rivisse, siis tuleb läbi võtta esimese kahe perioodi kursus ja jätkata edaspidist õppust üldises roodu vivis.

Väljaõpetamiskursuse lõpuks peab noorsele etteseata-sõdur täielikult võima töötada § 49.
vad nõuded. reamehena lahingus, rännakul, vahi- ja valveteenistuses ning igapäevases kasarmu- ja laagriteenistuses ette-tulevatel juhtumistel. Füüsiliselt peab ta olema selleks ajaks sedavõrd väljaarenenud, et ta suudaks 7 tunniga väsimuseta ära käia 30 kilomeetri pikkuse teekonna

täies rakmes ja seljapauna ning padruni-
taskute normaalsel koormamisel, ning selle
järele võiks läbi teha mitmekesisel, lahing-
oludele vastaval, maastikul täieliku peale-
tungiharjutuse (umbes 3 kilomeetrit vaen-
lasest kuni tormijooksuni), jäädes peale
tormijooksu veel kõlblikuks täpipealsele
tuleandmisele.

§ 50. Katsed. Väeosa ülem korraldab katseid
noortele kaks korda kursuse jooksul —
teise ja neljanda perioodi lõpul. Kui
noorte õpetamiseks on moodustatud
iseäraline väljaõppe üksus, siis on katse
korraldamine selle väeosa ülema kohuseks,
kelle päevakäsuga väljaõppe üksus moo-
dustati.

Kõik katsetel etteseatavad nõudmised
peavad põhjenema maksvatele määrustik-
kudele, eeskirjadele ja programmidele.
Noorte teadmisi sel ehk teisel alal tuleb
nii järele katsuda, et neid teatavatesse tin-
gimustesse asetades tegutseda lastakse.
Nõuda päheõpitud vastuseid küsimuste
peale on katsetel keelatud.

§ 51. Teenistusse Ainult neid noori, kes
määramine katse terves kursuses rahul-
peale katseid. oldavalt läbi on teinud ja
ennast kursuse jooksul hästi ja distsipli-
neeritult üles pidanud, võidakse ülendada
reameesteks. Teise õppeperioodi järele
roodu rivisse määrata ja reameeste kohuste
täitmisele lubada võib ainult neid noor-
sõdureid, kes esimese ja teise perioodide
nõuetele vastavad.

Katsetel nõrkadeks tunnistutele korral-
datakse kordamiskursus, mille kestvuse
kindlaks määrab väeosa ülem.

Eriroodudesse ja erikomanditesse (raskekuulipildujate, sapööri, miinipildujate roodud ja sidekomand) sõjariistameistri õpilasteks j. n. e. võib määrata ainult neid reamehi, kes täielise noorsõdurikursuse läbi on teinud. Samal alusel sünnib ka komandeerimine mitmesugustesse erikoolidesse, seljatagustesse asutustesse kirjutajate õpilasteks j. n. e., kui vastavad asutused oma noorsõdureid ise välja ei õpeta. Kui seljatagused asutused, koolid j. n. e. vahetult noortega komplekteeritakse, siis peavad nad kõiki neid, kes vastuvõtmise komisjonis pole määratud rivitu teenistusse, välja õpetama täieliku programmi järele, silmaspidades kõiki õpetamise nõudeid.

B. VANEMATE REAMEESTE VÄLJAÕPETAMINE.

Väljaõpetamise eesmärk. Noorteõppuse kestvusel peab § 52. vanema aastakäigu sõdureid peajasjalikult välja koolitama vaatlejate, luurajate, side j. n. e. kohuste täitmisele, samutigi õpetama neid kaevur- ja sõjaväljal tarvilisi ehitustöid tegema. Nende kehaharjutusi tuleb jätkata raskema eeskava järele. Samutigi tuleb nendega läbi võtta täiendav laskmise, vehklemise ja granaadipildumise kursused, iseäralist rõhku pannes eeskujulikkude laskurite, vehklejate ja granaadipildujate väljaarendamise peale.

Drilli kordamiseks ja noorsõduritele hea eeskuju andmiseks võib vanema aastakäigu sõdureid, algades kolmandast noorsõduriõppuse perioodist, lasta vahete vahel

osa võtta noorte rivi- ja lahingdrillist. Süstemaatilised õppused drilli kordamiseks ei ole soovitatavad, sest et see sõdureid ainult tüütaks ja väsitaks.

- § 53. Õpetamise korraldamine. § 52-s tähendatud harjutusi tuleb pidada süstemaatiliselt. Meeskondade väiksus ei või olla vabanduseks nende harjutuste ärajätmiseks. Õpetus on siin suurelt osalt individuaalne. Mida vähem on õpilasi, seda paremini võidakse neid välja õpetada.

Noorsõdurikursuse lõppemisel võetakse vanema aastakäigu reameestega ühes noorte reameestega läbi roodu rivi- ja lahingdrilli, rühma ja roodu lahingharjutusi ja lahinglaskmisi, kuivõrd seda aga suudetakse enne reservi laskmist.

C. ESIMESE TEENISTUSAASTA REAMEESTE ÕPETAMINE.

- § 54. Suvine periood. Suvine periood kasutatakse ära peaaesjalikult rühma ja roodu lahingülesannete täitmiseks, suuremate üksuste manöövriteks ja osade lahinglaskmiste harjutusteks.

Sama aja jooksul peavad paremad reamehed sedavõrd ära õppima ka jao juhutamise, et nad mobilisatsiooni puhul võiksid tarbekorral täita jaoülemate ja nende abide kohusid. Järgmise suve harjutustel ühes uute reameestega peab neid teadmisi ja kogemusi veel enam süvendama.

- § 55. Talvine periood. Talvise perioodi jooksul võetakse läbi :

a) kehaharjutused talveperioodi programmi järele.

b) lahingülesannete täitmised rühmadele ja roodudele ühes laskmisega ja ilma.

c) isikliku laskeosavuse täiendamine väeosa tiiris.

Peale selle peab iga reamees talvise perioodi jooksul sedavõrd tundma õppima kõiki jalgväes tarvitusel olevaid sõjariistu (raske-kuulipildujaid, miinipildujaid, saatjaid suurtükka j. t.), et ta neist tuld avada oskaks, kui selle ehk teise sõjariista meeskond lahingus viimase sõdurini välja on löödud. Samuti peab ta oskama neid riistu põhjalikult ära rikkuda, kui need vaenlase kätte on jäämas.

D. TAGAVARAVÄELISTE ÕPETAMINE.

Tagavaraväeliste peale tuleb vaadata kui § 56. võljaõppinud reameeste peale. Nendega tuleb sellepärast läbi võtta ainult väga lühikene üksikõppuse kursus, et neis uuesti ellu äratada distsipliini ja korralikkust, mis nad omandanud tegevas teenistu-es. Selle järele võetakse nendega läbi samuti lühidalt jao ja rühma rivi- ja lahingdrill, mille juures vanemate aastakäikude tagavaraväelised peavad ära õppima uuemad, viimasel ajal tarvitusele võetud liikumisevormid. Nii ruttu kui võimalik, tuleb asuda nendega rühma ja roodu lahingülesannete täitmisele.

E. KAPRALITE JA ALAMOHVITSERIDE VÄLJAÕPETAMINE.

Kapralite ja alamohvitseride väljaõpetamine § 57. sünnib õppekomandites ja alamoh-

vitseride koolides nende asutuste kohta maksvate erimääruste kohaselt. Kui neid asutusi komplekteeritakse väeosades väljaõpetatud reameestega, peab komandeeritavate ettevalmistamine sündima iseäralise hoolega. Väeosa ülem on isiklikult vastutav selle eest, et komandeeritavad oleks täiesti vastavad alamohvitseri kutse omandamiseks; ta peab seda kindlaks tegema isikliku katse läbi.

F. ALAMOHVITSERIDE TÄIENDUSÕPPUSED VÄEOSADES.

§ 58. Õppuste ees- Alamohvitseride ja kapralite
märk täiendusõppuste eesmärgiks üksikus väeosas on alamohvitserides ja kapralites välja arendada oskust õpetada noorsõdurit ja juhatada oma osa.

Noorteõpetaja ettevalmistus peab põhjenema määrustikkude ja eeskirjade põhjalikul tundmaõppimisel. Ainult kinnipidamine määrustikkude ja eeskirjade juhtnööridest kindlustab väljaõppe ühtluse ter ves sõjaväes. Väeülemad peavad valvama selle järele, et määrustikka tuntaks, austataks ja täidetaks. Nad ise peavad olema selles eeskujuks kõigile oma käsualustele. Nad ei tohi kunagi oma võimuga ära muuta määrustikkude nõudmisi ehk neist kõrvale kalduda.

§ 59. Õppewiisid. Määrustikkude tundmine omab ainult siis väärtuse, kui osatakse õpetada täitma nende nõudeid. Alamohvitseride ja kapralite pädagoogilised anded on harilikult väga mitmekesised. Nende võimisi sel alal võib aga alati viia tarvilisele kõr-

gusele ainult siis, kui hoolsalt tundma õpitakse õppemetoote ja ära kasutatakse vilunud ohvitseride nõudeid.

Teine külg alamohvitseride ja kapralite väljaõpetamises on nende harjutamine jao ja rühma juhatamisele mitmekesistes lahingtingimustes. See harjutamine sisaldab eneses harjutusi kaardil ja plaanil ning jao ja rühma juhatamist maastikul.

Neid harjutusi peetakse alamohvitseridega terve aasta jooksul.

Ülesanded. Neil harjutustel võtab õpetaja ülesannete eeldusteks lihtsaid lahingus ette tulevaid olusid, seletades nad ära kas suusõnal ehk piltlikult ette tuues maastikul, plaanil ehk liivareljefil. Alamohvitserid — jagude ja rühmade ülemad — peavad lühikesel järelemõtlemise järele andma need komandod ja tegema need korraldused, mida nad tegema peaksid tegelikus lahingu olukorras. Keelatud on selle juures anda mingisuguseid muid seletusi ehk neid korraldusi põhjendada. Selle järele muudab õpetaja olukorda ehk toob ette uusi pilta, mis ühenduses oleksid endise pildiga. Selle tagajärjeks on jälle uued komandod ja korraldused jao ja rühma ülemate poolt. Kui terve lahingu pilt niisuguses järjekorras läbi on võetud, arutab õpetaja õpilastega läbi kõik tehtud korraldused, tehes neis parandusi ja põhjendades õigeid korraldusi.

§ 60.

Ülesannete ees- Niisugune vaimline gümna-
märk. tika, kui teda sagedasti kor-
rata, arendab alamohvitserides välja otsus-
tusvõime ja oskuse otsuseid kiirelt väljendada

§ 61

lühikeste ja selgete korralduste näol. Samuti õpetab ta neid mitte kunagi kõhkleva ega kahklema, kui nad juhatavad oma osa.

Sõjas võidab ikkagi see, kes kiiresti otsustab ja seda kiiremini tegutsedes vaenlase ettevõtted ja korraldused nurja ajab. Terve alamohvitseride õpetamise eesmärgiks peab olema niisuguse kiire otsustusvõime väljaarendamine.

§ 62. Täiendavad abinõud. Alamohvitser peab harjutama teatud kokkuseadmises ja krokiide joonistamises. Enam anderikkamaid ja osavamaid joonistamises ja igasugu krokiide tegemises peab harjutama eraldi teistest, andes neile täitmiseks raskemaid ülesandeid. Teatud kokkuseadmiseks ja krokiide joonistamiseks kasutada ära igat üksikut lahingülesande täitmist roodu ehk rühmaga.

§ 63. Üleajat enijad alamohvitserid. Üleajateenijatelt alamohvitseridelt tuleb nõuda suuremaid teadmisi. Nad peavad täielikult tundma kõiki määrustikke, mis puudutavad roodu väljaõpetamist ja lahingtegevust.

Peaasjalikult tuleb nende teadmisi ja vilumusi välja arendada õpetamise ja sisenemise koha alalhoidmise alal

Peale selle peab iga üleajateenija alamohvitser olema välja õpetatud kõiki roodu raamatuid ja arveid pidama.

G. OHVITSERIDE TÄIENDUSÕPPUSED.

§ 64. Õppuste organisatsioon. Väeosa ülem on vastutav oma ohvitseride teadmiste täiendamise eest. Üksikute

õppusliikide otsekohese juhatamise ärajao-
tamine on kindlaks määratud §§ 5, 6 ja 7.

Ohvitseride õppuseid ja töid korral-
datakse: a) nende üldise hariduse täienda-
miseks, b) nende kutsehariduse täienda-
miseks.

Polgu ülem ühes abiga peavad tarvi-
tusele võtma kõik abinõud, et kõrvaldada
puudused oma käsualuste üldises haridu-
ses ja seda haridust täiendada. Raama-
tukogude soetamine, loengute, kursuste,
referaatide ja vaidlusõhtute korraldamine
väeosa ehk garnisoni ohvitseride kogu pii-
rides, teemade andmine üksikuks ja ühi-
seks läbitöötamiseks j. n. e. — on küsi-
mused, mille peale väeosa ülemal tuleb
kõige suuremat rõhku panna

Õppuste kava. Üldise hariduse täiendamine
tõstab ohvitseri prestiishi sõdurite silmis.
Ohvitserid, kes omandanud puuduliku
üldise hariduse, kes pole lõpetanud rahu-
aegset sõjakooli kursust, peavad oma
üldist haridust vähemalt sedavõrd täien-
dama, et neil ei puuduks teadmised sõja-
kooli üldiste õppeainete programmi ula-
tuses.

§ 65.

Ohvitseride kutsehariduslised õppused
sisaldavad:

a) kõigi jalgväe kohta käivate määrus-
tikkude ja eeskirjade põhjalikku tundma-
õppimist (kuulipildujate, saatjate, suurtük-
kide ja lahingvankrite kohta käivad mää-
rustikud hulka arvatud). Teiste sõjariista-
liikide, iseäranis kahurväe ja lennುವäe oma-
duste tundmaõppimist;

b) kõigi jalgväes tarvitusel olevate sõja-
riistade materjaal-osa ja tegeliku tarvita-

mise põhjalikku ja igakülgset tundmaõppimist;

c) jalgväe polgu sõjaaegse tehnilise ja muu varustuse koosseisu täielikku tundmaõppimist;

d) omale alluva üksuse taktikalise ja administratiivse juhatamise põhjalikku äraõppimist; järgmise suurema üksuse juhatamiseks tarviliste teadmiste omandamist;

e) maastiku omaduste põhjalikku tundmaõppimist, head kaardi tundmist ja krokiide ning plaanide valmistamist.

Abinõud selle programmi täitmiseks: taktikalised väljasõidud, rekognostseerimised, harjutused maastikul, taktikalised mängud, ettekanded teemade peale jne. jäetakse väeosa ülema valida.

V. p e a t ü k k.

JUHATAMISE VIISID JA ABI- NÕUD.

§ 66. Komando. Väeosa teostab juhi tahtmist komando, leppemärgi, signaali, suusõnalise ehk kirjaliku käsu järele.

Koondrivile liikumiseks ja tegutsemiseks antavad komandod moodustuvad kahest osast: eelkomandost ja — TÄL-TEKOMANDOST.

Eelkomando (sõrendatult trükitud) määrab ära liikumise ehk tegevuse, mida on vaja täita. Täitekomando (suurte tähtedega trükitud) määrab kindlaks täitmise algmomendi (esimese sammu, esimese võtte j. n. e.

Eelkomando antakse pikalt, igat silpi selgelt välja hüüdes ja viimast silpi kergelt

venitades. Täitekomandó antakse järsult, kõlavalt ja energiliselt.

Hääle kõvadus vastaku rivi ulatusele.

Lahingtegevuse juures ja vabasammul liikuvale kolonnile antavad komandod on kõik otsekohe täitekomandod.

Leppemärgid. Leppemärgid täidavad komando aset, kui kauguse ehk ilma tõttu komandot kuulda ei ole, ehk kui on vaja liikuda ehk tegutseda ilma kärata.

§ 67.

Vahel on kasulik tarvitada komandosid ja leppemärka vaheldamisi ehk korraga.

Leppemärgid, mis antakse käega, mõõgaga, püssiga ehk mütsiga, on järgmised:

a) Tähelepanu! (VALVEL) — käsi püsti üles tõsta.

b) Käies — MARSS — käsi liikumise suunas välja sirutada, vastu õla tõmmata ja uuesti järsult liikumise suunas välja sirutada.

c) Joostes — MARSS (rännakjooksu samm) — liikumise suunas väljasirutatud kätt kaks korda vastu õla tõmmata ja uuesti järsult välja sirutada

d) MARSS.-MARSS — eelmist märki mitu korda kiirelt korrata.

e) SEIS — püstitõstetud käsi järsult alla lasta.

f) SUUNA MUUTA — käsi uues suunas välja sirutada ja nii hojda, kuni osa ehk kolonni alge uue suuna on võtnud.

g) PIKALI — väljasirutatud käega mitu korda allapoole viibata.

h) PAISKU (AHELIKKÜ) — mõlemad käed soovitavas rindejoone suunas laiqli sirutada.

i) **KCHALE** — väljasirutatud käega pa remale ja vasakule vehkida.

k) **KOGUDA** — käega pea kohal kee rutada, kuni kogumine alanud.

§ 68. Vile ja signaal- L ahingtegevuses ja sarv r ä n n a k u l tarvitatakse tähelepanu äratamiseks ja mõne komando andmiseks vilet ehk signaalsarve.

L ahingtegevuses tähendab pikk, venitatud vile ehk sarveheli komandot: „VALVEL!“. Selle signaali järele (mida kõik signaali andnud ülemale alluvad juhid kordavad) jääb igasugune tegevus ja liikumine seisma, juhid pööravad pea sinna poole, kust signaal tuli, et paremini kuulda juhi komandosid ja näha märguandeid.

Kui signaal anti osale, mis asub seisukohal ehk varje taga, jääb meeskond liikumatalt lamama; kui signaal anti edasi liikuvale osale, jääb ta seisna, kohaneb varjatult ja jääb liikumatalt lamama.

Vabasammul liikuvale kolonnile antud tähendab üks pikk vile (sarveheli): **KORDA TAKTSAMMU!** Üks pikk ja sellele kohe järgnev lühikene vile (sarveheli) **SEIS! PÜSSID HAKKI! PAUNAD MAHA!** Kolm lühikest vilet (sarveheli) **TEE VABAKS!**

Puhkamasolevale kolonnile antult tähendab üks pikk vile (sarveheli): **KOGUDA KOLONNI! PAUNAD SELGAI RIHMALE!** Üks pikk ja üks lühikene vile: (sarveheli: — **EDASI TAKTIS SAMMI!** Kolm lühikest vilet (sarveheli) — **VABAS KORRAS!**

Pikk rida lühikesi viilesid (sarveheliseid) tähendab: VAENLANE ÕHUS! Rida pikki viilesid (sarveheliseid) tähendab, et õhuhädaoht on möödunud.

Eelmisi signaale kordavad kolonnid kõik ülemad kuni rühma ülemateni (ühes arvatus). Meeskond täidab neid vahetult — komandot ootamata.

Peale ülesloetud signaalide on olemas veel rida signaaliviise, mis antakse ainult juhtidele. Nende viiside tähendus ja noodid on ette kirjutatud sõjaväe signaalide kogus.

Käsk Käsk antakse kas suusõnal — otsekohe, telefoniga, telegraafiga, adjutantide ja käskjalgade kaudu, piki ahelikku ehk kolonni mööda jaoülemalt jaoülemale, sõdurilt sõdurile ehk — kirjalikult. § 69.

Käsud olgu lühikesed, kindlad ja selged, nii et neid mitmeti ei saaks mõista. Käsuanaja peab ennast alati käsusaaja seisukohale asetama ja järele kaaluma, kas käsku ei võidaks mitte teisiti mõista ja seletada, kui ta seda ise tahab. Keelatud on tarvitada kindla sisuta sõnu, nagu: „võimalikult“, „katsuda“, „mõjuda“, „ähvardada j. n. e. Samuti on keelatud asjata liialdused, nagu: „tungivalt“, „tingimata“, kõige suurema hoolega“ j. n. e., sest et need sageda tarvitamise järele ära nürinevad ja nende peale pärastpoole enam rõhku ei panda.

Ka kõige lühemas käsus peab olema ära tähendatud eesmärk, mida käsuanaja tahab saavu-

tada ja ülesanne, mida käsusaaja peab täitma. Täitmise viis jääb käsusaaja valida.

Keelatud on käsule põhjendusi juurde lisada.

Elemendid, mida endas sisaldama peavad üksikud tüübilised pikemad lahingkäsud, on üles loetud osas: „Jalgvägi lahingus“.

VI. PEATÜKK.

ÜLDISED MÕISTED.

RIVIDEST JA NENDE TEGEVUSTEST.

§ 70. Rivid ja rivistused. Sõjaväelistel oskussõnadel on igal ühel oma täpisealt kindlaksmääratud mõiste. Ainult selles kindlaksmääratud mõistes võib neid tarvitada, olgu see harilikus kõnes, käskudes ehk teatedes.

Riviks nimetatakse sõdurite kindlaksmääratud paigutust nende asetamiseks kohale, liikumiseks ja tegevuseks. Selle järele loetakse riviks ka sõdurite ärapaigutamist üksikharjutusteks, kui see ülema käsu järele sünnib, samuti — igasugust sõdurite paigutust lahingkorra piirides.

Rivistuseks nimetatakse igasugust rivivormi, mille kohta määrustikus teatavad eeskirjad on antud.

Rivikorras nimetatakse mitmesuguste rivistuste ühendust ühiseks tegevuseks ühe isiku juhatuse all.

Kolonn ühekaupa (jao kohta lihtsalt kolonn) moodustub üksteise tahta

paigutatud üksikutest sõduritest. Kolonn kahekaupa, kolmekaupa j.n.e. moodustub üksteise kõrvale paigutatud ühekaupa kolonnidest.

Kolonn üldises mõttes (suurema väeosa kolonn) on väeosa paigutus, kus väeosa elemendid on asetatud üksteise taha. Kolonnid nimetatakse ka väeosade suuruse järele, millest nad moodustuvad.

Viirg koosneb üksteise kõrvale paigutatud sõjaväelastest. Kui väeosa on paigutatud kahte, kolme, nelja j. n. e. viirgu, nimetatakse iga kahte, kolme, nelja j. n. e. üksteise taga seisvat sõdurit rea ks. Rida on õõnes, kui teises ehk kolmandas j. n. e. viirus puudub sõdur.

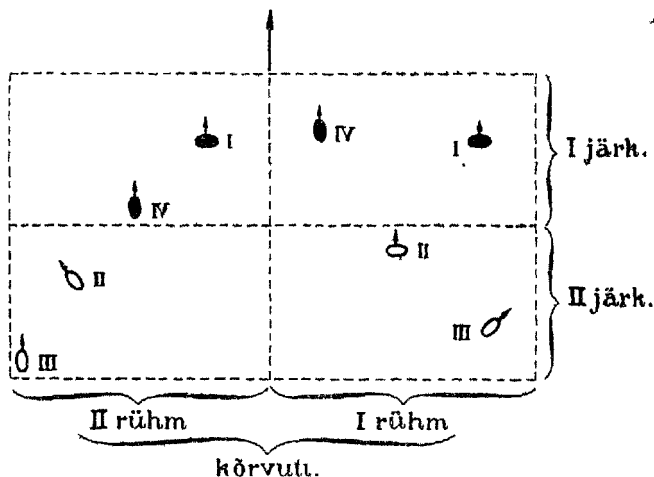
Esimeses viirus seisev sõdur igas reas on rea peasõdur.

Esimene sõdur kolonnis ühekaupa on kolonni algesõdur, viimane — koloni lõpusõdur. Mitmekaupa kolonnis moodustavad algesõdurid kolonni alge, lõpusõdurid kolonni lõpu. Alge- ja lõpuosad on vastavalt esimene ja viimane üksus väeosa kolonnis.

Jooneks nimetatakse niisugust väeosa paigutust, kus väeosa elemendid seisavad kõrvuti, ükskõik missugustes ehk kui suurtel intervallidel.

Sõna „joon“ tarvitatakse kõigi koondrivi asuvate üksuste ja suurte üksuste lahingpaigutuste kohta. Väiksemate üksuste lahingpaigutuste kohta ei tarvitata kunagi sõna „joon“, et sellega mitte esile kutsuda ettekujutust sirgest, paendumata ja vaheleta rivistusest ehk rivikorrast.

Järguks. (Treffen, Staffel, eschelon) nimetatakse kõrvuti asuvate väiksemate üksuste lahingpaigutust Nii räägitakse jagudest, rühmadest, kompanidest esimeses, teises, j. n. e. järgus (joon № 1). Pataljoni kohta tarvitatakse ütelust: Pataljon esimeses järgus ehk esimesel joonel; kõrvuti asuvad polgud on esimesel, teisel j. n. e. joonel

● ● kerge-kuulipilduja jagu.

○ ○ laskurite jagu.

Joonistus nr. 1.

Parem (vasak) tiib — joonele paigutatud väeosa parem-ehk vasakpoolne ots. Pöörete juures tiibade nimetused ei muutu.

Rinne — rivistuse külge, kuhu poole sõdurid näoga seisavad, kui neil parem

tiib on paremal, vasak tiib vasaku.

Rindelaius — ala, mis joonel ehk kolonnis asuv väeosa laiuti oma alla võtab. Koondrivis loetakse iga sõduri kohta 115 cm. rindelaiust, kui sõdurid seisavad normaalsel vahedel, 70 cm, kui külg külje vastu seistakse.

Sügavus — ulatus rivistuse ehk rivi-korra esimese elemendi algest ehk peast viimase elemendi lõpuni.

Distants — tühi ala kahe üksteise taga seisva sõduri ehk üksuse vahel. Distantsi kahe üksuse vahel mõõdetakse alati eelseisva üksuse lõpust tagaseisva üksuse algeni. See reegel ei muutu ka siis, kui eelseisev üksus mitmesse järku laiali läheb.

Intervall — tühi ala kahe ühel vii-rul kõrvuti seisva sõduri ehk kahe kõrvuti asuva üksuse vahel. Ühel joonel ja koon-dult seisvate üksuste vahel loetakse inter-valli parempoolse üksuse vasaku tiiva sõdurist vasakpoolse üksuse parema tiiva sõdurini.

Kui kaks üksust, mille intervall on kind-laks määratud, ise rivistuvad harvemale ehk koonduvad tihemale, peavad nende keskpunktid jääma endistesse kohtadesse. Ilma käsuta ei tohi nad muuta oma endist liikumise telge.

Riwide paigu- Järgutus sügavusse on iga § 71.
tamine. pealetungi- ja kaitserühmituse
aluseks. Väikesel jalgväe üksusel moodu-
neb see järgutus sellest, et ta oma ele-
mendid järguti mitmesse osasse paigutab,
mis asuvad üksteisest täiesti lahus, kuid
ise ühegi joondumise ega katkematus

nõudega seotud ei ole. Järkude tiivad võivad üksteisest kaugemale ulatuda. Ühe ja sama järgu elementide vahel võivad olla laiuti suured vahed.

Järguti asuvad üksused—üksused, mis üksteisele taha paigutatud, olgu distantis nende vahel missugune tahes, ja mis ühel ehk üksteisest vähe eemalolevatel rööbiti suunalid liiguvad ehk rööbiti rindejoontel paigal seisavad.

Kõrvuti asuvad üksused—ühes ja samas järgus kõrvuti seisvad üksused, olgu intervall nende vahel kui kuur tahes; üksused ei pruugi selle juures omavahel joonduda.

Astmeti asuvad üksused—sügavusse järgitud üksused, millest tagumine eelseisva tiiva tagant tervelt välja ulatab.

§ 72. Riwide liikumise- Evolutsioon — liikumised ja kogumised, mis selleks tarvilikud, et üle minna ühest rivistusest ehk rivikorrast teise.

Manööver— liikumise ja tuleandmise kombineerimine teatavas rühmituses kindla eesmärgi saavutamiseks.

§ 73. Lahingase- Positsioon — kindlustuste ja tegevustatud ehk kindlustamata, vuste elementid. korraldatud ehk korraldamata maastik, millel asuvad väeosad.

Lähtekoht— positsioon, kus väeosa valmis on seatud pealetungiks ehk rännakuks.

Märk—osa vaenlase seisukohast, mida pealetungiv väeosa peab valdama.

Lähtekoha ja märgi vahel, samuti kahe järguti asuva märgi vahel teeb peale-

tungiv väeosa ühe ehk mitu hüpet. Hüpe lõpeb alati juba ette kindlaks määratud peatusjoonel ehk märgil enesel.

Peale märkide juhatatakse osale kätte kaugemal asuvad suun punktid, et väeosa kindlasti välja suunida märkidele, ehk jälle, peale esimeste märkide valdamise, kindlustada tegevuse jätkamist nõuetavas suunas.

Jalgväetegevus- Pealetung — tegevus, mille viisid lahingus eesmärgiks on ära lõhkuda vaenlase lahingrühmitust. Ta võib eneses sisaldada mitut ühel ajal sündivat ehk üksteisele järgnevat kallaletungi, millest igaüks jällegi võib kesta mitu tundi ehk mitu päeva ja mitmest arenemisest koos seista.

§ 74.

Tegevusepiirkond — pealetungil see maaala, mis määratakse tegutsemiseks pataljonile ja suurematele üksustele. Roodule määratakse põhimõtteliselt mitte tegevusepiirkond, vaid tegevusesuund. Roodu piirkond kujuneb välja iseenesest, vastavalt ülesandele ja suunpunktidele, ilma et ta oleks ette kindlaks määratud.

Lähenevine — kallaletungi kaugusele läheneva jalgväe liikumised vaenlase kahurväe ja lennumasinatule all, kaotusi vähendavas lähenevuskorras ja oma kaugetule-riistade tulikaitsel.

Kallaletung — jalgväe tegevus sellest silmapilgust alates, mil ta on üle läinud niisugusesse rivikorda, mis talle võimalikuks teeb kerge tuleriistadega vastata vaenlase jalgväe tule peale ja millest peale edasiminekuks sünnib tule ja liikumiste kombineerimise teel.

Lähedamaa tulivõitlus—tulivõitlus neil kaugustel, kus võimalik on vaenlase laskurisi igas seisangus ja asendis püssikuuliga kindlasti tabada (umbes 300—200 meetrist allapoole).

Rünnak — iga pealetungi otsustav moment: peale tormamine võitluseks rind rinna vastu sissemurdeks vaenlase positsioonile.

Üleminemine — liikumine, mis selles seisab, et üks ehk mitu järguti asetatud pataljoni esimesel joonel oleva pataljoni paigutusjoonest üle lähevad.

Reserv — see osa väeüksusest, mida võitluse ajal üksuse ülem vabalt tarvitada võib, kuna teine osa üksusest, võitlev osa, võitlusega on seotud ja vabalt ümber paigutatud ei või saada

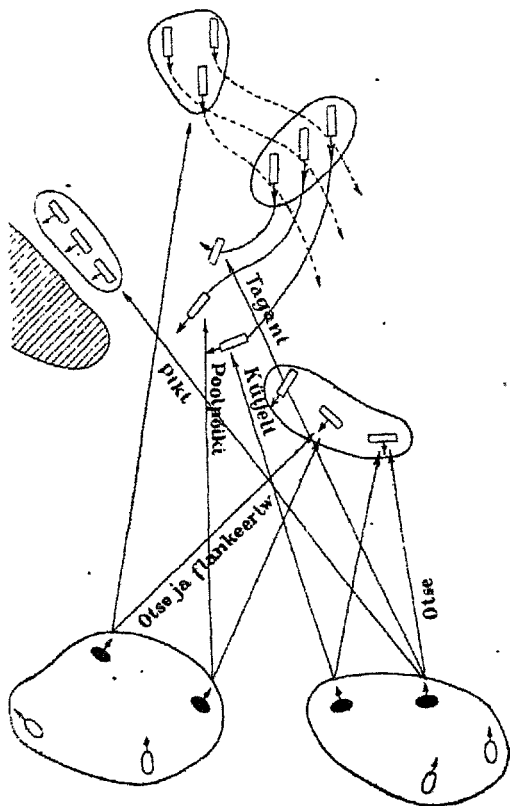
Kaitse — tegevus, mille otstarbeks on alal hoida ja kaitseda seda maaala, mille väejuhatuse otsustanud vaenlase pealetungi murda ja laiali paisata.

Väeosa võib kaitselahingut pidada, ehk pikemat aega tasakaaluseisukorras vaenlasele vastu seista. Peavastupanu positsiooniks nimetatakse kindlustatud maaala, millel asuvad kaitsja peajõud. Selle ees asub harilikult valve ehk eelpostide positsioon, selle taga, mõnikord, tõkkeseisukoht.

§ 75. Tuli Tuli (vaata joon. № 2) on otse-, poolpõik-, külge- ehk tagant-tuli selle järele, kuidas ta sihitud on vsenlase edasitungi suuna ehk tema kaitseseisukoha üldise rindejoone vastu, selle peale vaatamata, missuguses rivistuses ehk rivi-

-korras vaenlane ennast kaitseb ehk peale tungib.

Tuli on pikitu li, kui ta sihitud märgi

Joon, nr. 2

kõige pikema mõõdu suunas. Pikitu li võib samal ajal olla otse-, poolpõik-, külge- ehk taganttuli, selle järele, kuidas asub

märk meie ees ehk liigub meie poole.

Flankeerivaks nimetatakse tuld, mida annab üksus ehk üksuse element naabriüksuse ehk oma üksuse naabrielemendi piirkonna ette. Ka see tuli võib olla iseenesest jällegi otse-, poolpõik jne. tuli.

§ 76. Harjutused. Harjutustel on vaenlane oletatud, kui ta jõud ja paigutus ära näidatakse lihtsa eeldusega; ta on äratähendatud, kui tema tegevust kujutatakse väikese arvu inimeste abil; ta on kujutatud, kui vastaspool töötab oma täies koosseisus.

Harjutusmanööver on ühekülgne, kui äratähendatud ehk kujutatud vaenlase tegevus sünnib õpetuse otstarbeks manöövri juhataja poolt antud juhtnööride järele; ta on kahekülgne, kui mõlemal poolel on täieline tegevuse vabadus neile antud ülesannete piirides.

II. JAGU

ÜKSIKÕPPUS.

I peatükk.

A. SEISANG JA LIIKUMISED SÖJARIIS-TATA.

§ 77. Seisang. VALVEL! Seista sirgelt, pingutuseeta, kontsad koos, põiad ühel joonel, ühetasa väljapoole pööratud ja natuke vähem kui täisnurga võrg lahus (umbes 75'). Põlved sirged ja pingutuseeta. Keha puusade peal otse ja vähe ettepoole, ristluudest painutamata. Rinnakorv üles

tõsta, kõht sisse tõmmata — vaba hingamist takistamata. Õlad vabalt ja ühetasa alla lasta, ühetasa lahti ehk kokku tõmmata, vastavalt kehaehitusele. Käed ripuvad vabalt alla ilma küünarnukke külgede vastu surumata. Peopesa olgu sissepoole pöördud ja hoitagu keset kintsu. Sõrmed vähe kõveras. Pea püsti — lõuga etteajamata ja kaelalihakseid pingutamata. Vaadata otse oma ette. Seista täiesti liikumatalt.

Märkus: Eelmine põhiasend ja täiesti liikumata seis võetakse komando järele silmapilkselt. Valvel seismisega näitab sõdur väliselt üles tähelepanu, sõnakuulmist ja valmisolekut juhi vähemat käsku täita. Seismise reeglite täitmine võimaldab seista kindlas tasakaalus, pingutuseta, ning täielikult anduda tähelepanule ja valmisolekule. Komando järele peab see avalduma otsekohe, ilma ettevalmistuste ja katseteta.

Et niisugust täitmist saavutada, peab komandota ükshaaval ja asendi kirjelduses antud järjekorras kätte harjutama kõigi kehaosade hoidmise viisid. Komando järele harjutamist alata ainult siis, kui loota võib järsu täitmise ja sellele järgneva liikumatuse peale. Kui see lootus ei tõestu, peab seisaku üksikelementide kätteharjutamist edasi jatkama.

VABALTI Tõsta vasak jalg ette, hoida keha vabalt. Võib liigutada, mitte aga rääkida ehk riideid ja rakmeid kohendada. Pikema-ajalisel vabalt seisul võib jalga vahetada. Komando järele: „**VALVEL!**“ ehk igasuguse eelkomandoga jälle põhiasendisse liikumatalt seisma jääda.

RIVITULT! Võib kohalt lahkuda, rü-
deid ja rakmeid kohendada. Kohtadel,
kus alaliselt pole keelatud suitsetamine,
võib suitsetada. Omalt kohalt võib ainult
nii kaugemale eemale minna, et hästi näha
ja kuulda võiks ülema märguannet ja sig-
naale kogumiseks. Kogumismärkuande
ehk signaali järele asuda kiirelt oma en-
disele kohale, jäädes seisangusse „vabalt“.

- § 78. Tervitamine pai- 1) Paigal.
gal ja liikumisel 2) Väljaspool rivi.
sõjariistata. Pöörata näoga tervitatava

isiku poole ja jääda liikumatult põhiasen-
disse. Tõsta parem käsi, mille sõrmed
on koos ja ühel tasapinnal, järsu liigutu-
suga mütsi ääre juurde. Seejuures jääb
käsi randmest paandumata. Käevars õlast
küünarnukini on loomulikult üles tõstetud.
Tervitus algab 4 sammu enne ja lõpeb 2
sammu peale tervitatavast isikust möödu-
mist, mil käsi jällegi järsult alla lastakse.

b) Tervitus rivis sünnib komando
järele:

**VALVEL! Paremale (vasakule) —
VAAT (A)!**

Pöörata pea järsult tähendatud poole,
tõsta lõug vähe üles ja vaadata tervitata-
vale ülemale otse silma, saates teda vaa-
tega ja pöörates vastavalt pead. Muud
kehaosad jäävad liikumatult põhiasendisse.

Järgneva eelkomando järele, ehk kui
tervitatav isik on neli sammu möödunud,
pöörata pea otse ja jääda liikumatult
põhiasendisse.

2) Liikumisel.

a) Väljaspool rivi:

4 sammu kaugusel tervitatavast isikust

parem käsi järsult üles tõsta — vastavalt selle § punkt a-le, ühtlasi pea vastavale poole pöörata; kaks sammu möödudes, käsi alla lasta ja ühtlasi pea otse pöörata. Kogu tervituse ajal jääb vasak käsi liikumatult rippuma.

b) Riviis:

Tervitus sünnib komando järelle:

Valvel! P a r e m a l e (v a s a k u l e) — VAAT(A)! vastavalt selle § punkt b-le, mille juures rivi liigub taktsammul ja jätkab käte liigutamist.

Mütsid MAHA!

Parema käega müts (kiiver) peast ära võtta ja rinna ette tõstetud vasaku käe peale panna. Samal ajal parem käsi oma kohale lasta. Mütsi hoitakse märgiga paremale poole, põidlagas seest ja nelja sõrmega väljastpoolt. Vasak käsi sünnitab täisnurga ja on surutud külje vastu.

Mütsid PÄHE!

Panna müts pähe ja jääda liikumatult põhiasendisse.

Pöörded paigal. Pöörded täidetakse komando § 79. järelle ;

- 1) Parema — POOL(E)!
- 2) Vasak — POOL(E)!
- 3) Poolpööret parema — POOL(E)!
- 4) Poolpööret vasak- (POOL(E)!
- 5) Ümber- PÖÖR(A)!

Pöörded: ü m b e r — ($\frac{1}{2}$ ringi vasakule), v a s a k - ($\frac{1}{4}$ ringi) ja p o o l p ö ö r e t — ($\frac{1}{8}$ ringi) vasakpoole tehakse vasaku jala kontsa ja parema jala nina peal. Pöörded: p a r e m - ja p o o l p ö ö r e t paremale — wastupidi. Pöörete juures olgu keha õiges

seisangus. Ühes pöördega panna tagaolev jalg järsult esimese jala kõrvale ja jääda liikumatult seisangusse.

Märkus: Pöörete täitmisel on tähtis: a) et pööre sünniks kiirelt; b) et pöörataks õigesse suuna, et ei tehtaks mitte suuremat ehk vähemat pööret, kui vaja, e) et ei oleks keha öötsumist ja peale pööret liikumata paigale jäädaks.

§ 80. Samm. Taktsammu pikkus käigul on 80 cm; sammu takt 120 sammu minutis.

Vabasammul ei ole kindlat sammupikkust ega takti. Keskmine kiirus peab aga harilikul marsil jääma samasuguseks, nagu taktsammul, nimelt 4,8 kilomeetrit 50 minuti jooksul head teed mööda.

Kiirmarssidel võib keskmine kiirus sammu pikendamise ja takti kiirendamise läbi tõusta kuni 6—7 kilomeetrit tunnis.

Keha hoidmisel on suur mõju marsi väsitavuse peale. Õpetamise juures peab selle eest hoolt kandma, et niihästi taktsammu kui ka vabasammu juures kinni peetaks järgmistest reeglitest:

a) hoida keha kergelt ettepoole, et hõlbustada edasiminekut;

b) panna jalg loomulikult maha, kand esimesena;

c) jalga põlvest mitte pingutada, kui jalg maha pannakse; jalga vastu maad mitte põrutada, sest et see teeb sammu lühikeseks;

d) ära hoida keha ja käte ülemäärast öötsumist ja kõiki liigutusi, mis võivad täies rakmes sõdurit väsitada;

e) hoida pea otse ja rind kõrgel, et kergendada hingamist.

Keelatud on õpetada sammu võtetesse jagatult ehk pikalda-semas tempos.

Käies — MARSS!

Selle komando järele alata liikumist taktsammul.

Eelkomando järele painutada keha vähe ette ja raskus parema jala peale. Täitekomandoga panna vasak jalg 80 cm. paremast jalast eespool maha, kand esimesena, anda terve keharaskus vasaku jala peale, parem jalg uueks sammuks 80 cm. ette sirutada ja nii liikumist jätkata. Kätele õlast ja küünarnukist vaba liikumine anda.

Jagu (rühm, niisugune sõdur j. n. e.) — SEIS!

Täitekomando antakse jala mahapanekul, selle järele teha veel üks samm, panna tagaolev jalg kiirelt teise kõrvale ja jääda liikumatult põhiasendisse seisma.

Nii mitu sammu edasi (tagasi, paremale, vasakule) — MARSS!

See komando antakse väikesteks kohamuutmisteks: astuda samm vasaku jalaga (paremale liikumise juures — parema jalaga), teine jalg kiirelt juurde tõmmata, astuda nimetatud jalaga veel samm j. n. e.

Jooks. Taktsammu pikkus jooksul on: § 81.
koormata mehel — 90 cm., tempo — 180
sammu minutis; rakmetes ja sõjariistus
sõduril — 80 cm., tempo — 170 sammu
minutis.

Jooksu võib käsitada: ilma rakmeteta — 1500 meetri ja rakmetega — 1000 meetri peale.

Joostes — MARSS!

Selle komando järel alata liikumist taktsammus joostes.

Jooksu reeglid on antud kehaharjutuse eeskirjas.

Jooksult seismajätmine sünnib sama komando ja samade reeglite järele, nagu käigul: eelkomando järele võtta vähehaaval pikaldasem samm.

Kiirjooks — MARSS-MARSS!

Selle komando järele joosta nii kiirelt, kui jõutaks. Jooksu reeglid on kehaharjutuste eeskirjas. Seismajäämine sünnib komando järele: „SEIS!“ ehk määratud joonel, mis ära tähendatakse eelkomandoga.

Paigal (kui vaja: käies, joostes) — MARSS!

Ära tähendada sammu takti paigal jalgade kerge tõstmisega ja mahapanekuga.

Edasiliikumiseks antakse komando: OTSE!

Parem (poolpööret parem) — POOL (E)!

- § 82. Pöörded liikumisel! Käigul antakse täitekomando parema jala mahapanekul; selle järele teha vasaku jalaga veel samm pöörata vasaku jala nina peal, ühes pöördega parem jalg sammuks välja sirutada ja liikumist jätkata.

Vasak (poolpööret vasak) — POOL (E)!

Käigul antakse täitekomando vasaku jala mahapanekul.

Selle järele teha parema jalaga veel samm, pöörata parema jala nina peal, ühes pöördega vasak jalg sammuks välja sirutada ja liikumist jätkata.

Ümber — PÖÖR (A)!

Täitekomando antakse parema jala mahapanekul; selle järele vasaku jalaga veel samm, seada parem jalg pool sammu vasaku jala ette, pöörata järsult mõlema jala ninade peal ümber, andes raskuse parema jala peale ja jätkates liikumist vasaku jalaga täiel sammul.

Jooksul täidetakse pöörded samade komandode järele, kuid ilma kindlate reeglita.

Jooksult käigule ja käigult jooksule üleminekuks antakse komando, nagu vastava liikumise algamiseks, paigalt.

B. SEISANG JA LIIKUMISED SÕJASIISTADEGA.

Valvel. VALVEL!

§ 83.

a) Jalalevõetud püssiga.

Püss hoida jala juures parema käega, rihm ettepoole, lae kaba täiesti maas ja vastu parema jala põida, kaba terav nurk saapa ninaga ühel joonel. Parema käsi vabalt täies ulatuses alla lasta, põidlagaga raua ümbert kinni hoida, teised sõrmed lae nõva peal koos. Keha seis — nagu sõjariistata.

b) Jalalevõetud kerge-kuulipildujaga.

Sama, mis jalalevõetud püssiga.

c) Rihmalevõetud püssiga.

Vasak käsi, mis täies ulatuses alla lastud, hoiab püssi vastu puusa. Parem käsi küünarnuki kohalt vinklis, põial rihma alt läbi, teised sõrmed sirgelt koos rihma peal. Keha seis — nagu sõjariistata.

d) Rihmalevõetud kerge-kuulipildujaga.

Vasak käsi toetab kuulipildujat vasakult poolt alt nii, et käsi õlast küünarnukini vabalt alla ripuks. Parem käsi vabalt alla lasta. Keha seis — nagu sõjariistata.

e) Kättevõetud püstol-kuulipildujaga.

Püstol-kuulipilduja hoida horisontaalselt paremas täiesti allalastud käes, suudmega ettepoole. Peoga luku kohalt kõvasti kinni hoida, põial lukukatte peal. Vasak käsi ja kehaseis — nagu sõjariistata.

f) Rihmalevõetud püstol-kuulipildujaga.

Samuti nagu sõjariistata.

§ 84. Vabalt. VABALT!

Samuti kui sõjariistata. Jalalevõetud sõjariista võib kohalt ära nihutada ja selle peale toetada. Rihmalevõetud sõjariistad võetakse rihmalt. Rihmad jäävad alati lödvale.

RIVITULTI

Sõjariistad viiakse lahkumineku juures kaasa, kui enne seda ei olnud komandot nende mahapanekuks ehk hakitamiseks.

§ 85. Rihmale. RIHMALE!

See komando antakse ainult vabalt seismisel. Kui püss oli laadimata ja kaitsevinnastamata, seada ta kaitsevinna.

Püssil ja k.-kuulipildujal vasak käsi rihma ja lae vahelt läbi pista ja sõjariist vasaku õla peale riputada. Püss ripub — tääk ülespoole; -kerge-kuulipilduja — horisontaalselt suue ettepoole, sihing ja kirp' alla-poole, kaenla all, küünarnuki kõrgusel.

Püstol-kuulipildujal pista pea ja parem käsi rihma ja lae vahelt läbi, riputada sõjariist risti üle selja, et ta käte tegevust ei segaks.

Sama komando järele võetakse üles ja riputatakse selga kerge-kuulipilduja ja püstol-kuulipilduja laskemoona kotid, kui need varemalt maha olid pandud.

Seisangusse „VALVEL!“ asutakse pärast rihmalevõtmist komandoga „VALVEL!“ ehk ükskõik missuguse eelkomandoga.

Pöörded ja Pöörded ja liikumised sõja- § 86.
liikumised. riistadega sünnivad samade reeglite järele, nagu sõjariistadeta. Jalalevõetud sõjariist eelkomando järele vähe üles tõsta ja peale pöördet lõpetamist pikkamööda maha lasta (ilma põrutuseta).

Sõjariistakandmise viisi liikumisel määrab ära enne liikumist antud komando. Kui liikumine algab jalaloleva sõjariistaga, peab püssi vähe üles tõstma, nagu pöördete juures. Kerge-kuulipildujal kinni võtta rihmast ülemise pandla lähedalt ja hoida riist vähe ettepoole lüngus, maast lahtitõstetult, rihmapidi käes.

Rihmale sõjariista liikumise ajal ei võeta. Liikumise ajal jäävad käed rihmalevõetud sõjariista juures samasse asendisse, nagu nad olid seisangul enne liikumise algust.

Liikumisel antud komando: „VABALTI“ tähendab vabasammu. Sõdur võib sõjariista teise õla peale riputada ehk niiviisi hoida, nagu tal soodsam. Krae- ja kuuenööbid võib lahti teha. Varjulises ja vilus kohas (puude all, pilves ilmaga) võib peakate peast ära võtta. Kui iseäralist keeldu ei olnud, võib suitsetada.

Taktsamm ja õige kehaseisang võetakse vastava signaali järele.

- § 87. Tervitamine Tervitamine ravis sünnib paigal sõjariistaga. ja liikumisel § 78 p. b-s ettekirjutatud komando ja reeglite järele.

Üksikult sõjariistaga liikuv ehk seisev sõdur tervitab nelja sammu kauguselt tervitatavat isikut sõjariista võttega „VALVEL“ (§ 63), vaadates tervitatavale isikule otse silma ja pöörates vastavalt pead kuni tervitatav isik temast ehk tema tervitatavast isikust kaks sammu on möödunud. Tervitamise juures jäävad käed liikumatult põhiasendisse.

Mütsi mahavõtmine sõjariista kandmisel sünnib samuti nagu sõjariistata.

II peatükk.

LAHINGDRILL.

LIIKUMISED JA TEGEVUSED KOMAN- DODE, LEPPEMÄRKIDE JA SIGNAALIDE JÄRELE.

- § 88. Asendite muutmine paigal. PÕLVELE! (ainult vabal seisemisil ehk liikumisel): Tõsta vasak jalg ja sõjariist ette ja lasta paremale põlvele. Lasta keha ettepoole

längu, kuivõrd seda nõuab enesevarjamine. Toetuda sõjariista najale. Tähelepanunõudva leppemärgi ehk vile järele jääda liikumatult paigale.

PIKALI! (ainult vabalt seisult ehk liikumiselt).

Toetudes sõjariistale ja vasakule käele, hoides selle eest, et sõjariist ei saaks viga ja tema mehhanismi ei satuks mustust, ettepoole kõhuli maha heita. Sõjariista hoida mõlema ettepoole sirutatud käega — kaba terav nurk vastu maad. Keha ja pea vastu maad suruda.

Kui komando anti käigul, — heita maha liikumise suunas ehk sellest vähe kõrval oleva varje taha, lähemasse lohku, madalikku ehk kõige sügavamasse kohta. Selleks võib peale komando veel kiirelt mõni samm edasi, paremale ehk vasakule hüpata. Peale täitmist — tähelepanu nõudva leppemärgi ehk vile poole pöörata ja jääda liikumatult lamama.

Igal maastikul; ka kõige siledamal, on enamasti alati võimalik leida varju vähemalt vaenlase vaatlemise eest. Sõdurid peavad harjuma seda varju silmapilkselt leidma ja tõesti maha heitma kõige madalamasse kohta, mis lähedal saadaval, ära kasutades igat varjavat asja.

PÜSTII

Järsult püsti karata ja vabalt seisma jääda.

Liikumised edasi, suuna hoidmine ja suuna muutmise.

EDASI — MARSSI!

Komandot võib anda iga paigal asuvale asendile: kui asuti põlvel ehk lamati, — püsti ka-

§ 89.

rata ja edasi liikuda kiirel, pikal sammul — soodsal maastikul kuni 140 sammu minutis.

**SUUND NIISUGUSE ESEME
PIHTA!**

ehk

MINU JÄRELE!

ehk

PIKI NIISUGUST JOONTI! (peenart, rada, teed, kraavi j. n. e.)

Kogu aeg teraselt silmas pidada kättejuhatatud suundpunkti, mis kaugel asub ja minna selle peale. Kui suundpunkt on kätte juhatatud lähedal, vaadata otsekohe ise, missugune kaugelasuv (mida kaugemal, seda parem) ese samas suunas kätte paistab, seda silmas pidada ja selle peale minna. Kui liikumine sünnib metsas, võsastikus, künklisel maastikul j. n. e., valida omale kättejuhatatud suunas järkjärgult abipunktid, et mitte kõrvale kalduda õigest teelt.

Juhi järele liikudes, astuda juhi järgedes.

Piki joont liikudes, hoida ennast sellest joonest alati ühekaugusel.

EDASI! JOOSTES! (liikumisel: **JOOSTES!**)

Liikumine rännakjooksu tempos (170 kuni 180 sammu minutis) täidetakse otsekohe igast asendist ja liikumisel.

MARSS-MARSS!

Täidetakse otsekohe igast asendist ja liikumisel. Nii kiirelt edasi tormata kui vähegi võimalik.

PAREMALEI VASAKULEI POOL- PAREMALEI POOLVASAKULEI

Võtta uus suund, pöörates $\frac{1}{4}$ ehk $\frac{1}{8}$ ringi.

Märkus: Suuna võib muuta ainult kas näidates uut suundpunkti ehk pöörete abil. Ebaselged käsud, nagu: „vähe paremale hoida“ j. n. e. ei ole lubatud.

Peatamine. SEIS!

§ 90.

Peale komando võib veel kiirelt vähe maad edasi, paremale ehk vasakule hüpata, et leida varju. Ennast varjata võib igas asendis, vastavalt maastikule. Liikumatus leppemärgi ehk vile järele.

KOHALE!

Asuda sündsale laskekohale.

Kui lähedal on sünnis laskekoht, sinna välja roomata. Kui laskekoht asub kaugemal, sinna ühe ehk mitme hüppega välja joosta. Selle juures ei pea aga kunagi välja jooksuma otsekohe mäe esiservale, ehk künka või mätta otsa, vaid enne peatuma madalamas kohas ehk vaatlemise eest varjava eseme taga ja siis varjelt välja ronima ehk roomama laskekohale.

Laskekohalt peab sõdur kõige pealt vaenlast nägema, siis leidma tuge laskeriistale ja lõpeks, varju enesele. Laskeasendi valib omale iga laskur maastiku kohaselt iseseisvalt oma äranägemise järele.

Hüpe. HÜPE! (laskekohal asuvale ehk varjatult kohanenud sõdurile). § 91.

Seada laskeriist kaitsevinna. Panna padrunitaskud kinni. Laskeriistast parema käega kinni võtta. Vasak käsi vastu maad

toetada. Vasak põlv võimalikult kõrgele. keha lähedale tõmmata ja vasak jalg kõvasti vastu maad suruda ilma et selle juures keha ehk pea tõuseksid maapinnast kõrgemale, kui hariliku asendi juures.

Sellele järgneb lühikese aja järele:

MARSS - MARSS!

Kiirelt üles karata ja edasi tormata. Hüpe lõpeb komandoga „SEIS!“ ehk „PIKALI!“, mille järele varjatult maastikule kohaneda. Lähedama tulivõitluse puhul asuda otsekohe, omal algatusel, laskekohale, teistel juhtumistel — komando ehk leppemärgi järele.

Hüppe pikkus oleneb vaenlase tulest ja maastikust. Ainult mõjuv vaenlase tuli tohib sõdurit sundida hüpetega edasi liikuma varjest varjeni, laskekohast laskekohani. Hüpe olgu nii kiire, et vaenlase laskur ei jõuaks hüppajat tabada. Suuremal kaugusel vaenlasest võivad hüpped olla pikemad, lühemal — lühemad. Seejuures peab hüppega nii palju edasi jõudma kui iganes võimalik.

Eelmistest tingimustest olenevail põhjustel kõigub hüppe pikkus 20—80 meetri vahel.

Peatuskoht võib ette ära määrata. Siis lisatakse see lühidalt ja selgelt komandole: „HÜPE!“ juurde. Võib ka komandeerida edasiminekut hüpetega kraavist künkani, künkast lõhkeauguni, üldiselt, varjest varjeni, ilma lõpuliku seismajäämise piiri ära tähendamata. See lisatakse lühidalt komandole „HÜPPED!“ juurde. Neil juhtu-

mistel peab sõdur enne kui MARSS-MARSS! järgneb, omale väljavalima tee ja lähema peatuskoha; peatuskohalt edasi liigub ta omal algatusel. Sünnib edasiminek lähedama tulivõitluse piirkonnas, asub ta peatuste järele ise „KOHALE!“ ja avab tule, teistel juhtumistel — ainult komando ehk leppemärgi järele.

Märkus: Kohanemise ja hüpete harjutamisel tuleb vaenlane ära tähendada mõne paukpadruniga varustatud, loomutruult seisupaigale asetatud sõduriga. Osavuseta hüpe ehk kohanemine näidatakse nende poolt ära pauguga. Need sõdurid peavad täitma oma ülesannet korrektselt. Lasta tohib ainult siis, kui tõestivõimalus on tabada. Vaenlase tule tihedust võib ära tähendada suurema ehk vähema arvu märklaudade, lippudega jne. näitamisega.

Väljaõppe edu kõrguse määrab see, kui palju sõdur teatava aja (5, 10, 15 minuti) jooksul edasi jõuab, olukorrale vastavalt peatades ja tuld andes ja kui vähe ta selle juures vaenlasele võimalust on andnud ennast tabada. Ülemalkirjeldatud õppevõtte käsitamisel on seda võimalik fikseerida arvudes, ühtlasi ergutab see sõdureid sel alal omavahelisele võistlusele.

Roomamine. ROOMATES!

§ 92.

Roomamisel peavad jalad, põlved, keha, käed ja pea kogu aeg täiesti vastu maad jääma.

Roomata võib: a) ennast edasi tõmmates ainult käte abil, b) käte ja saapainade abil, c) mõlemate kätega tõmmates ja ühe kõverasse tõmmatud jalaga tõuga-

tes, d) ühe käega tõmmates ja vastupidise jalaga tõugates (vasak käsi, parem jalg). Igat niisugust viisi võib tarvitada vastavalt maastiku iseäraldustele. Sõjariista peab hoolega hoitama mustuse ja vigastuste eest.

Peab oskama lühikest maad ära nihkuda ka roomamisega paremale (vasakule) ja tagurpidi.

Suund näidatakse ja muudetakse roomamisel samuti nagu liikumisel püsti.

§ 93. Kaevumine. KAEVUDA!

a) Lamades tule ehk vaatlemise all: panna sõjariist käe ulatuses maa peale — püss luku käepidemega vastu maad, kerge-kuulipilduja aga hargi peale toetatult. Heita küljeli, labidas välja võtta ja hakata keha kohalt mõlema käega kaevama; laduda muld vaenlase poole ja mitte enne istukile tõusta, kui on loodud tarvilik varje. Ühes rindekaitsiku kõrgenemisega peab teda järjest paksendama, kuni ta tegelikult suudab pakkuda varju kuulide eest. Külje ja poolpõik tule all tuleb kaitset laduda ka külgedele.

Nii tekib esiteks kõige lihtsam „jänesauk“ lamajale varjumiseks ja laskmiseks, mida aegamööda võib süvendada.

Alguses ei tohi mõtelda mingisuguste mõõtude peale. Peaülesandeks siin on kiire kaevumine, lasketugiku ja paraja paksusega kaitsiku saavutamine. Normaalse profiiliga kaevikuks kujuneb jänesauk pärastpoole, kui selleks aega jätkub. Edasi kestval pealetungil on küllalt kõige lihtsamast august, mida järeltulevad varud on

kohustatud parandama ja täiendama. Ka milgil põhjusel katkestatud pealetungil on tähtis küünistuda joonesse, millele välja jõutud, et vastulööki tema idus ära lämmatada; seega on tähtis kohe tuld avada, nii pea kui see võimalik. Põhjalikumalt kaevuma peab rahulistel silmapilkudel.

Kaevumine sünnib alati komando järele. Väiksemaid seisupaiga parandusi, nagu lasketugiku tegemist labida, kaasaskantava muldkoti j. n. e. abil, laskepilu läbitorkamist suurest mätast ehk künkast jne. peab sõdur alati täitma omal algatusel.

Märkus: Oskust osavasti kaevuda omandatakse ainult alaliste harjutustega iga-sugusel maastikul. Piirata kaevumise õpetamist ainult mõnekordse näitamisega on täiesti lubamata.

Maskeerimine. Kaevatud koht peab otsekohe maskeeritama vaatlemise eest õhust ja maalt, sarnastades väljakaevatud mulla ümbritseva maastikuga mätaste, okste, rohu, õlgede j. n. e. abil. Kus iganes võimalik, peab tööd varjama juba enne kaevamise algamist, ladudes väljakaevatavat mulda väljapandud maski alla ehk taha ja maski kogu töö jooksul järjest täiendada.

§ 94.

b) Väljaspool tuld ja vaatlemist.

Maski väljapanemine enne töö algust on sunduslik. Kaevumine sünnib maski kattel. Hilja on tööd siis maskeerima hakata, kui vaenlase lendur ta juba päevapildistanud.

§ 95. Rünnak. TÄÄKI!

Tuleandmise juures antakse nii kiirelt tuld kui jõutakse Sõdurid panevad täigid järgimööda otsa, algades mõlemalt tiivalt jagudes: üks laseb, teine paneb tääki.

Täigid pannakse otsa kiirelt, ilma võteta, igas seisangus ja asendis, käigul ja jooksul. Peab järele katsuma, et tääk tõesti kindlasti püssi otsas asuks.

Järgnev komando.

TORMII MARSS-MARSSI!

käsutab rünnakule, mis sünnib mehise HURRAA saatel.

§ 96. Väljaõpetamine. Eelmised liikumised ja tegevused peab mitmekesisel maastikul nii põhjalikult kätte õpetama, et sõdur neid komando ehk märguande järele täiesti automaatselt, kiirelt ja osavalt, ainult refleksi põhjal täita võiks. See on maksev mitte ainult üksikute tegevuste kohta, vaid ka järskude üleminekute puhul ühest liikumisest ehk tegevusest teise. Lahingus tuleb neid tegevusi täita kõige mitmekesisemas järjekorras, tuleb ette kõige järsu- maid üleminekuid. Sõdur olgu selle vastu ette valmistatud. Õpetaja peab seda silmas pidama tundide kokkuseadmisel ja läbiviimisel.

Lahing on tule ja liikumise kombinatsioon. Neid kahte lahingtegevuse külge ei saa võtta üksteisest lahus. Seepärast peab lahingus tarvilisi liikumisi alati harjutama koos tulitegevusega. Sõdur peab siin harjuma oma edasimineku- le tulega teed rajama, ära kasutades niihästi seda kaitset,

mis temale annab igasuguste kuulipildujate ja naabrite tuli, kui ka oma enese sõjariista tapvaid omadusi.

Selleks peab ta oskama meisterlikult ümber käia oma laskeriistaga ja mitte ainult rahulikult laskeplatsil ehk laskehoo-nes, vaid seda enam keerulises lahingtegevuses. Laadimine, tühjendamine, kaitsevinna seadmine peavad sündima mitte ainult põhiasendites, vaid igasuguses seisangus ja asendis, igasugustel liikumistel, käigul ja jooksul, päeval, öösel, lahtiste silmadega ja gaasimaskis. Ta peab tundma roodus tarvitataivate sõjariistade tule omadusi, teadma kuidas ja missugustel kaugustel neid tarvitada ja missugustel tingimustel neist ei pea laskemoona raiskama, millal on vaja tuld anda ja millal tarvitada ainult liikumist. Harjumus tule avamiseks ja lõpetamiseks komando ja märguande järele peab muutuma samuti reflektorseks, nagu harjumus hüppeks ja väljaroomamiseks laskekohale. Kõige paremaks abinõuks siin on lasketegevuse harjutamine ühenduses lahingdrilliga, alaline lihtsate tuliülesannete otsustamine ühes lahingliikumisega niihästi tegelikul laskmisel kui ilma selleta.

See on maksev ka käsigranaadi ja täägi tarvitamise kohta. Mõlemat riista peab sõdur oskama tarvitada igasuguse olukorra kõige ootamatuil juhtumistel, et ükski neist tegelikus lahingus teda üllatavalt tabada ei võiks.

Liikumisi ja tegevusi peab harjutama ka gaasimaskis.

MUUD LIIKUMISED JA TEGEVUSED.

§ 97.

Peale ülemal tähendatud tegevuste tuleb lahingus täita käskude järele veel tervet hulka väga mitmekesiseid tegevusi, mis nõuavad sõdurilt vastupidavust, väledust, painduvust ja meeleteravust. Lahingdrill ei pea kasutamata jätma ühtegi võimalust nende tegevuste kätteharjutamiseks otsekohesel kujul ja niisuguste harjutuste pidamiseks, mis võivad sõduris kasvatada osavust, arusaamist, julgust ja usku oma võimistesse.

Siia kuuluvad kõige pealt:

a) hiilimine kõige väiksemategi lohkuude ja varjete ärakasutamisega; liikumine lagedal maastikul igasuguses tempos, püsti, küürus ja kápuli;

b) vaikne, kärata ja mürata läbilikumine võsastikkudest, kuivade okstega ja risuga kaetud kohtadest, lõhkeauguväljadest, purustatud ja risuga täidetud kaevikutest j. n. e.;

c) tõkete vaikne kõrvaldamine ja purustamine;

d) vaikne, kärata ja mürata liikumine öösel ja udus igasugusel maastikul, päeval valmisvaadatud esemete ja kompassi järele; öösisel tähelepanu, nägemise ja iseäranis kuulmise teritamine;

e) võitlus mees mehe vastu juhuslike sõjariistadega (labidaga, kirvega, pussiga, kiviga, teibaga) ja sõjariistata;

f) raskete asjade edasitoimetamine üksinda ja käest kätte (muld-

kotid, materjalid, sõjariistad, laskemoon) käigul, jooksul, roomates, käpuli liikumisel j. n. e.;

g) jooks kaevikutes ja aukudes;

h) igasugune ronimine ja tõkestest üleminemine (ronimine puu, tulba otsa, seinale, üleminek müüridest, kraavidest, järskudest kuristikudest, jõgedest, väljahüppamine kaevikutest j. n. e.)

Kõige sellega ühenduses olgu alalise valvelolemise, tähelepanu, terava nägemise ja kuulmise väljaarendamine. Ei tohi olla juhtumisi ehk tegevust, kus sõdur laseks vaenlase silmast ja võimaldaks temale ootamatalt kallale tungida.

III peatükk.

SÕDURI KOHUSED LAHINGUS.

Ülesanne ja selle täitmine. Iga sõdur peab selgesti § 98. ja täie arusaamisega tundma selles peatükis ülesloetud lahingtegevuse kohta käivaid põhinõudmisi ja oskama neist igal tegelikul juhtumisel oma ülespidamise kohta tarvilikka järeldusi teha.

Iga sõdur peab lahingus alati tundma oma jao, rühma ja roodu lahingülesannet ja samutigi olukorda, s. o. ta peab teadma, mis roodule on kästud teha, kuidas roodu ülem on otsustanud saadud ülesannet täita, missugused eriülesanded ühise eesmärgi saavutamiseks on antud täitmiseks rühmale ja jaole, missuguste tegevuste abil rühma

ning jao ülem on otsustanud neid ülesandeid täita, mis on teada vaenlasest ja missuguses seisukorras viibib ülesande täitmine oleval silmapilgul.

Seda teades, peab ta alati valmis olema ülesannet ise lõpule viima ehk juhatus oma kätte võtma, kui juhid rivist välja on langenud. Teadmatuse ja oskamatusena ei või kunagi vabandada selle nõude täitmatajätmist. Kui ülema seletustest pole aru saadud ehk seisukord on selgusetu, peab küsima. Tegevus ilma eesmärgist ja olukorrast arusaamiseta on ühevääriline käsu hooletu täitmisega.

Kõik lahingus antavad ülesanded ja käsud on kategoorilised ja neid peab lõpuni täitma, maksku mis maksab. — Ülesandeid ja käske, mida täita võiks oma äranägemise järele ehk võimalust mööda, ei ole. Kui ülesande nii ehk teisiti täitmiseks on antud mitu võimalust, siis peab see käsus alati selgesti ära tähendatud olema.

- § 99. Võitlus. Võitleva osa arvuline koosseis võib olla nii suur ehk väikene kui tahes. Juhtide korraldused võivad olla enam ehk vähem osavad. Need asjaolud võivad aga ülesande täitmist ainult kõlbustada ehk raskendada. Igal tingimisel aga võidab ainult see, kes on otsustanud ennem surra kui loobuda omast tahtest. Iga osa ja sõdur peab lahingus, maksku mis maksab, vaenlasele kallale tungima ja ta välja

kihutama seisukohalt ehk jälle lõpuni vastu panema, lastes enast omal kohal surmata. Mingisuguseid vahepealseid võimalusi ei ole. Jõudude vähesus ei ole vabanduseks võitlusest loobumisele. Abi lahingus ei anta mitte ainult sellega, et teatud kohal jõudsid suurendatakse, vaid tihtigi vaenlase hävitamisega teises kohas. Sellepärast peab iga sõdur ja väeosa oma ülesande täitmisel alati lootma ainult iseenda peale.

Olukord. Ei ole olukorda, millest ei võiks auga välja tulla. Kohates ootamata raskusi, peab mõtlema selle peale, et neid ära võita, mitte aga selle peale, et olukord on muutunud pahaks. Võidab ainult visa ja julge, mitte aga tugevam. § 100.

Täielik ümberpiiramine ei ole ettekäändeks, et maha panna sõjariistu ja alla anda. Praeguse aja kiirtule-riistadega võivad ka kõige väiksemad üksused täiesti isoleeritult mitu päeva vastu panna. Kui laskemoon otsas, peab võitlusesse astuma täakidega ja iga kättesaadava riistaga ja abinõuga.

Igaüks, kes loobub võitlusest, selle asemel, et ära kasutada kõik kätte saadavaid abinõusi visaks võitluseks, on ärateeninud karistust kui vabatahtlik allaandja.

Väeosa, mis alla annab keset võitlust, on jäädavalt autu; ülem on siin täiel määral alati vastutav.

Väeosa ümberhaaramine vaenlase poolt, ehk viimase väljatungimine selja taha, ei ole ettekäändeks taganemisele. Samuti ei ole ettekäändeks taganemisele laskemoona puudus, naabri taganemine ehk suusõnal või sõdurilt sõdurile edasi antud taganemisekäsk. Väeosa võib taganeda ainult kirjaliku käsu põhjal korraldatud liikumisega.

Oma äranägemise järele võivad taganeda ainult lahingueelpostid, kui nad väljapanemise juures on saanud sellekohase käsu.

Kes ilma käsuta taganeb ja hüüdega ümberpiiramise, haaramise ja võitluse jätkamise võimatuse üle ehk muul viisil oma kaasvõitlejaid argtusele kihutab, ehk nende seas paanikat sünnitab, langeb karistuse alla kui äraandja.

Kes lahingutegevuse ajal viib oma jaost taga pool, kuna ta oma äraoleku põhjuseid ei suuda tõendada ülema poolt saadud kindla ülesande täitmisega, loetakse väejooksikuks.

Sõdur, kelle jaoks kõik kaaslased võitluse rivist välja on langenud, ühineb lähema jaoga, teatades oma ilmumisest selle jao ülemale. Täieliku võimatuse puhul peaseda lähema jao juurde jätkab ta võitlust üksinda, silmas pidades üldist ülesannet.

§ 101. Haavatud. Aidata haavatuid tahapoole toimetada on keelatud.

Haavatud, kes ise kõnõidä ei jaksa, peab varjatult ära paigutatama koha peal. Abiandmiseks nendele ja nende äraviimiseks on sanitarid, kes neid võivad välja kanda rühmaülema käsu järele.

Vaenlase hävitamine on kõige suuremaks abiks seltsimehele. Kes jätab pooleli oma lahingtegevuse ja hakkab hoolitsema haavatute eest, langeb karistuse alla kui väejooksik.

Kergelt haavatud, kui neil haavad on kinniseotud, jätkavad võitlemist ja juhutamist, kuni neil jõudu jätkub. Iga sõduri kohuseks on hoolt kanda selle eest, et tal lahingus kaasas oleks sidumisematerjal; igaüks peab oskama sellega ümber käia. Lahingust lahkuvate haavatute ja surnute küljest laske-
moon ära korjata.

Vaenlane. Kui vaenlane ootamatult § 102.
kallale tungib, jääb seisma igasugune liikumine tahapoole. Kes tegutses esijoonel ehk täitis seal muud ülesannet, jääb paigale ja võitleb selle üksuse ülema käsu all, kuhu ta sattunud. Kui ootamatu kallaletung juhtub vahetuse ajal, kuulub vahetusele ilmunud üksus kohaloleva üksuse ülema komando alla.

Milgil tingimisel ei ole lubatud vaeniasega astuda läbirääkimistesse ehk muusse ühendusse. Igasuguseid tarvili läbirääkimisi pidada võivad üksnes sõdivate poolte valitsused; lahingjoonel pole sellega tegemist.

Kõik vaenlase katsed astuda läbirääkimis-
tesse ehk läbikäimisesse, peab lõpetama
tulega.

Lahingus ei tohi kaasas kanda
mingisuguseid dokumente, mis
vaenlasele võiksid anda anda sel-
gust väeosa ja selle kavatsuste
kohta. Vangi langedes tohib teatada
ainult oma nime, perekonnanime, auastme
ehk ameti, sündimise aja ja paiga. Kõigi
muude küsimuste peale peab vaikima.

- § 103. Ülemad. Ülemad on sõduritele ees-
kujuks meelevõimuluses ja käsu-
täitmisel. Kuid neile jääb ka õigus
tarvitusele võtta kõiki abinõu-
sid, et sundida oma käsualuseid
sõnakuulmisele ja korrale.

III. JAGU.

JAOÕPPUS.

I. peatükk.

RIVIDRILL.

- §104. Jao koosseis. Jao normaalne koosseis on:
jaoülemad (alamohvitserid) . . .	1.
jaoülema abid (kapralid) . . .	1.
reamehid	8.

Kerge-kuulipilduja jaos täidavad reame-
hed igaüks omaette erikohustusi ja kann-
avad sellekohaseid nimetusi ja numbreid.
K.-k. jagu koondub kahest osast — võitlus-
ja tagavaratoimuskondadest. Võitlustoimus-
konda kuuluvad: sihtur, laadija ja kaks
padrunikandjat № № 1 ja 2; tagavaratoi-
muskonda — padrunikandjad ja kasetilaa-

dijad № № 3, 4, 5, 6. Tagavaratoimuskond töötab lahingus jaoülema abi valve all, kuna võitlustoimuskonda juhatab jaoülem. Kõik reamehed on välja õpetatud ümberkäimises k.-kuulipildujaga. Paremateks laskjateks on sihtur, laadija ja № 3.

Jagudes ei ühtlustata sõdurite arvu ei õppuse ega võitluse otstarbeks seni, kuni nad veel täita suudavad nende peale pandud ülesandeid. Täiendamine ja ühtlustamine sünnib tarbekorral sõdurite täielise üleandmise ja vastuvõtmise teel, nii et jao ülemad juhatavad rivis alati samu mehi, kes neile alluvad ka kasarmus, korteris ja bivuakil. (K.-kuulipilduja jaol võib terve tagavaratoimuskond vahest puududa). Lihtsa jaotusega võib jagusid ühtlustata ainult paraadil esinemise puhul, kui vaja on rühmale ühtlast välimust anda.

Rivistused Jagu koondub joonele ühte viirgu ehk kolonni ühekaupa. Rühma koosseisus liigub ta alati kolonnis ühekaupa. Eraldatult (vahi- ja valve-teenistusele, tööle jne.) võib ta liikuda ka kolonnis kahekaupa. Lähenedes vaenlasele liigub ta rivis, mille aluseks on kolonn ühekaupa, mil aga distantsid sõdurite vahel — vastavalt maastiku ja edasi- liikumise viisile — võivad olla mitmesugused. Seljataha joondumist nõutakse vaenlasele lähenedes ainult tarbekorral ja eri käsuga. Kallaletungil liigub ja töötab jagu laiuti laialipillatud riwis, millel ainult sellepoolest on sarnadus joonega, et sõdurid seal paigutatud kõrvuti, millel aga tõepoolest ühtegi kindlat kuju ei ole ja kus iga

§ 105.

sõdur valib omale koha kas ülesande kohaselt, mis tal on täita automaatlase laske-riista juures, ehk jälle nii, et ta ise saaks oma laskeriistaga töötada ja ei takistaks oma jao seltsilisi, kui terve jagu tuleandmisest osa peab võtma, sedasama tegemast.

Vastavalt maastikule ja olukorrale võib see rivi vahest välja kujuneda lihtsaks „trobikonnaks,“ milles jao sõdurid paigutavad oma ülema ümber ilma mingisuguse kindla korrata.

§ 106. Liitesõdur ja liiteüksus. Oma kogumist, joondumist, liikumist ja tegevust korraldab iga väeosa teatava sõduri ehk üksuse järele, mida nimetatakse liitesõduriks ehk liiteüksuseks.

Liitesõdur, liiteüksus ja üksuse ülem moodustavad igasuguse, ka kõige vormitumalt laiavalipaisatud, rivistuse kondikava.

Liitesõdur (liiteüksus) tegutseb ülema vahetute komandode, käskude, märguannete ja signaalide järele, tema naaber liigub ja tegutseb temaga kooskõlas, järgmine sõdur (üksus) jälle sellega kooskõlas j n. e. Üldiselt nimetatakse igas ravis ja rivi korras külge, kuspool asub liitesõdur (liiteüksus), liiteküljeks. Üldiseks reegliks on, et sõdur (üksus) kooskõlastab oma tegevuse liiteküljes asuva naabriga.

Vastavalt sellele hoiab ennast iga sõdur (üksus) määratud distantsil ehk intervallil liiteküljes asuvast naabrist, vastu pannes igale pealesurumisele, mida tema peale võib avaldada teiselpool asuv naaber.

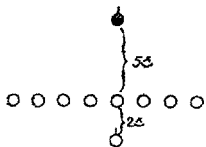
Liitesõduri (liiteüksuse) ja liiteküljes oleva naabri järele sünnib rivinemine, joondumine, suuna muutmine j. n. e.

Jaos on liitesõduriks harilikult kas keskmine (kes jaos alati teada peab olema), parema ehk vasaku tiiva sõdur. Komandoga võib jaoülem määrata liitemehiks sõduri ka oma äranägemise järele.

Joon. Joonel seisavad jao sõdurid nii-sugustel intervallidel, et igaüks neist võiks väljasirutatud käe keskmise sõrmega puudutada vasakpoolse naabri õlanukke (intervall — 80 cm.). Kõik sõdurid asuvad ühel õigel joonel.

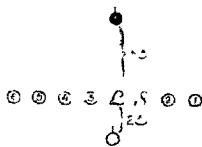
§ 107.

Üksinda joonel seisva jao ülem asub jao keskkoha ees, keskmisest sõdurist 5 sammu eespool. Jaoülema abi asub 2 sammu kaugusel keskmise sõduri taga. (Joon: nr. 3).

Joon. nr. 3.

Laskurite jagu joonel.

Joon nr. 4.

Kerge - kuulidilduja jagu joonel.

Kerge-kuulidilduja jaos asuvad reamehed paremalt vasakule järgmises järjekorras: 1-ne ja 2-ne nummer, sihtur, laadija, siis numbrid 3-est 6-ni (tagavaratoimuskond). (Joon. nr. 4).

Keelatud on sõdureid üles seada ainult kasvu järele. Kuulipilduja jaos täidavad eritegevusi need, kes on selleks kõige sündsamad; sihtur, laadija ja kolmas number peavad kõige paremad laskjad olema. Löögijaos paigutab jao ülem kõige tublimad ja arukamad sõdurid teiste vahele niiviisi, et oleks hõlbustatud käskude edasiandmine ja jao liituvus.

- § 108. Kolonnid. Kolonnis ühekaupa asuvad sõdurid õigel joonel üksteise taga. Distant-sid sõdurist sõdurini nii suured, et igaüks võiks puudutada väljasirutatud käe kesk-mise sõrmega eelseisva sõduri seljapauna (1 meeter). (Sellest järgneb, et kolonn moodustub joone lihtsa pöördega pare-male). Jaoülem abi on viimasel kohal — harilikul kaugusel viimasest reamehest. (joon. nr. 2).

Kolonnis kahekaupa asub tagumine pooljagu esimese kõrval — vasakul pool, mõlemad pooljaod kolonnides ühekaupa. Intervall pooljagude vahel — väljasiruta-tud käe ulatus õlanukini.

- § 109. Erandlised ko- Iseäralistel juhtumistel, mil
gumismvormid. ei mahu seisma normaal-
Seisang, pöör- setel intervallidel, nagu õh-
ded ja liikumi- tusel ülelugemisel kitsas
sed jaos. kasarmus, võib jagu paigutada joonele ka
kitsamatele intervallidele: küünarnukk küü-
narnukist kämbla laiusel.

Seisangus „Valvel“ ja „Vabalt“ tervita-miseks, pööreteks paigal ja liikumisel, lii-kumiseks, seismajätmiseks ja lahkumine-kuks, mütside mahavõtmiseks antakse jaole samad komandod, nagu üksikule

sõdurile. Sõdurid täidavad jaos kõiki komandosi täpisealt ja ühtaegu, välja arvatud vaba seisang, rihmalevõtmine ja lahkuminek. Liikumistel ja pööretel jäävad distantsid ja intervallid, samutigi joondumine rindes ja seljataha, muutmatuks. (Poolpöörete järele peavad sõdurid nii seisma, et nad eelseisva sõduri pea tagant ei näeks kõrgemal seisvate sõdurite päid).

Kogunemine   Lahkulastud ehk laia-joonele.   lipaisatud jao kogumiseks joonele annab jaoülem vajaduse järele signaali ehk leppemärgi, asub kogumisejoonest 5 sammu ettepoole, näoga sinna poole, kuhu peab olema pööratud jao rinne ja komandab: § 110.

Jagu, joonele — KOGU!

Liitesõdur (keskmine) asub jaoülemast 5 sammu tahapoole otse tema seljataha ja jääb liikumatult seisma. Teised reamehed asuvad kiiresti temast paremale ja vasakule oma kohtadele. Seal joonduvad nad ilma erikomandota, vasakut kätt õigeaks intervalliks välja sirutades, peasid liitekülje poole (keskele) pöörates ja edasi ehk tagasi nihkudes, et õlade ja silmade jooned ühte langeks liiteküljel asuva naabi omadega. Intervall — 80 cm.

Kui liitesõdur on asunud kohale, teeb jao ülem pöörde ümber — näoga jao poole, et kontroleerida joondumist ehk paigutada liitesõdurit teisele kohale, ehk ära muuta rindesuuna. Kui jagu on nõuetaval joonel õieti välja joondunud, annab jao ülem komando:

VALVEL!

Kõik lasevad vasakud käed alla, pööravad samal ajal pead otse ja jäävad liikumatult põhiseisangusse.

- § 111. Kogunemine kolonni. Kogumiseks kolonni jaoülem vajaduse järele signaali ehk leppemärgi ja selle järele komando:

Jagu, kolonni — KOGU!
ise näoga kavatsetavas liikumise suunas seisma jäädes.

Liitesõduriks on sel puhul parema tiiva sõdur (algesõdur). Ta jääb jao ülemast 5 sammu tahapoole liikumatult seisma, joondudes viimasele otse selja taha; teised asuvad järjekorras tema taha, joondudes ja käe väljasirutamisega õiget kaugust võttes. (Distantis sõdurist sõdurini — 1 meeter).

Jaoülema abi on kolonni lõpusõdur. Jaoülem pöörab näoga kolonni poole ja kui kogumine lõppenud, komandab:

VALVEL!

Mille järel kõik käed alla lasevad ja liikumatult seisma jäävad.

- § 112. Suuna muutmise. Joone ehk kolonni väikesed ümberpaigutused ning suuna muutmised sünnivad joondumisega liitesõduri järele.

Jaoülem paigutab liitesõduri tarvilisel määral ja annab komando:

Keskele (paremale, vasakule)
— JOONDU!

ehk

Kolonni — JOONDU!

Eelkomando järele tõsta sõjariist vähe üles, täitekomando järele asuda kiirelt uuele kohale ja joonduda samuti kui kogumisel. Kiireks joondumiseks joone suuna muutmisel on tarvilik, et igaüks alguses seisma jääks vähe tagapool joondumise joont. Kui sellest joonest üle minnakse, kestab edasi-tagasi lainetamine pikemat aega.

Kui selle juures ei teki vajadust liitesõdurit ümber paigutada teisele kohale, vaid ainult pöörata, sünnib suuna muutmise järgmise komandoga:

niisuguse punkti pihta, keskele (paremale, vasakule kolonni) — JOONDU!

Eelkomando viimase sõnaga (paremale, vasakule, keskele, niisuguse sõduri järele, kolonni) pöörab liitesõdur (parema, vasaku tiiva, keskmine ehk algesõdur) näoga nõuetavasse suuna; kõik teised tõstavad oma sõjariistad vähe üles. Täitekomando järele sünnib joondumine harilikus korras.

Kui maastikul ei leidu selget suundpunkti, võib liitesõdurit pöörata käenäitamisega ehk pöördekomandoga.

1) a) SUUND! (käsi nõutavas suunas välja sirutada).

b) Paremale (vasakule, keskele, niisuguse sõduri järele, kolonni) — JOONDU!

2) Poolpöoret paremale — JOONDU!

Siin on liitesõduriks parema tiiva sõdur. Joondumisel poolpöördes vasakule on liitesõduriks vasaku tiiva sõdur.

3) Poolpööret vasakule, kolonni — JOONDU!

Liitesõduriks on jällegi kolonni algesõdur.

Laialipaisatud jagu võib koguneda kolonni ja joonele ka liikumisel.

Harilikule komandole lisatakse sel puhul juurde:

MARSS! ehk MARSS - MARSS!

Jaoulem läheb nõuetavas suunas edasi, tema taga — liitesõdur; teised asuvad käies ehk joostes oma kohtadele. Täpipealt joondub käigul ainult kolonn.

Komando järele: SEIS! joonduda alati ilma iseäralise komandota.

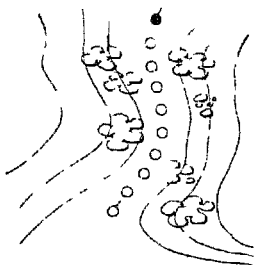
Kõigil eelmistel juhtumistel lõpeb joondumine samuti nagu kogunemisel komandoga: VALVEL!

Kogumiste ja joondumiste juures on nõuetav täitmise kiirus, puhas joondumine ja täielik liikumatus komando järele „VALVEL“. Sõdurid peavad harjuma kiiresti kogunema oma juhi juurde igast laialipaisatud ja vormitust rivistusest, täiesti vabast lahusolekust ja täielisest segadusest, rivinema nõuetavas suunas ja kindla korra järele ja uue käsu ootel liikumatult paigale jääma. Seda peavad nad oskama täita puhta refleksi põhjal ka kõigis rännak ja lahingtingimustes.

§ 113. Liikumised. Joonega liigub jagu ainult väiksemateks ümberpaigutusteks. Liikumistel joone suuna ei muudeta.

Pikemad liikumised sünnivad ainult kolonnis

Kolonna liikumise suuna määrab jaoülem oma isikliku eeskujuga. Liitesõdur järgneb temale määratud kaugusel, ehk läheb tema poolt kättenäidatud suunas edasi. Teised sõdurid jälgivad liitesõdurile, joondudes temale selja taha. Suuna muutmisel pööravad nad järgimööda uute suuna sama koha peal, kus liitesõdurära pööras. (Joon. № 5.)

Joon. nr. 5.

Kolonn ühekaupa liikumisel.

Kolonna liikumise suuna muutmine sünnib uue suundpunkti ehk suundjoone kättenäitamiseiga ühes käe väljasirutamisega uues suunas, ehk ainult käe väljasirutamisega ehk lihtsalt pööretega jaoülema järele. Komandod tähelepanu äratamiseks (eelkomandod) neil juhtumistel on järgmised:

Suund niisuguse eseme pihtal (ühtlasi käsi välja sirutada);

Suund piki niisugust joont!—

Suund—(käsi välja sirutada);

Minu järele! — Täitekomando.

MARSSI

järele pöörab liitesõdur (algesõdur) väikeses kaares uute suuna, teised pööravad järgimööda niisamuti ja samal kohal ära, kus liitesõdur, nii et kolonn uues suunas täiesti joondunult välja venib. Kui uus suun määratakse

leppemärgiga (67, f) pöörab liitesõdur ja tema järele ka teised sel kohal ära, kus jaoülem leppemärgi andis (joon. nr. 1).

§ 114. Ümber riivistused. K a h e k a u p a—M A R S S !
(M A R S S - M A R S S !)

Esimene pooljagu läheb täiel sammul edasi, tagumine asub kiirendatud sammul (joostes) vasakule poole tema kõrvale.

Üleminek kolonnist joonele sünnib:

a) kolonni alge väljaviimisega sinna punkti, kuhu peab asuma joone parem tiib, kolonni väljajoondumisega nõuetavas suunas ja sellele järgneva pöördega vasakule;

b) rivinemisega vasakule ehk paremale (ümberpööratud kolonn) komando järele:

J a g u r i v i n e v a s a k u l e (p a r e m a l e) — M A R S S ! (M A R S S - M A R S S !)

Ümberrivistuseks paigal jääb parema (vasaku) tiiva sõdur seisma, teised teevad poolpöörde vasakule ja jooksevad (lähevad) kõige lühemat teed uuele kohale. Joondumine sünnib ilma erikomandota, nagu kogumise juures. Liikumisel sünnib ümberrivistus ainult „M A R S S - M A R S S !“ tempos; liitesõdur liigub edasi endises tempos.

Välja jõudes joonele, jätkavad sõdurid liikumist liitesõduriga ühes tempos ja taktis.

Üleminek joonest kolonni sünnib joone pöördega paremale. Jaoülem asub liitesõdurist (algesõdurist) ettepoole, näoga kavatsetavasse liikumise suuna. Liikumise algusel pöörab liitesõdur

kohe väikeses kaares jaoülema järele, teised pööravad järgimööda samal kohal (§ 111). Jaoülema abi asub kolonni taha, kui kolonn välja on veninud.

Püsside hakitamine. Püssid hakitakse nii joonel kui kolonnis komando järele: § 115.

Püssid — HAKKI!

Jagu ehitab ühe ehk kaks hakki, vastavalt püssikandjate arvule, nii et ühes hakis ei oleks üle 6 püssi.

Kahe haki puhul ehitab üks pooljagu ühe, teine teise haki. Tiibadelt ulatatakse täitekomando järele püssid keskpaiaga poolseisvate sõdurite kätte, keskpaiigalt — tiiva pool seisjate kätte.

Kerge-kuulipilduja sihtur paneb kuulipilduja hargi peale, enesest vasakule, maha. Kasetikotid pannakse hakkide kõrvale.

Paunad — MAHA!

Seljapaunad võetakse seljast ja pannakse oma ette maha.

Lahkumineku juures jääb üks mees jaoülema määramise järele sõjariistade paunade juurde valvuriks.

II p e a t ü k k.

LAHINGDRILL.

Koondatud kolonn Koondatud kolonn ühe- § 116.
ühekaupa. kaup liigub lahingtingimustes ja mitmekesisel maastikul sama komandode järele kui üksik sõdur.

Suuna eest vastutab jaoülem, kes liikumisel peajasjalikult oma jao teejuhiks on. Ta näitab seda: a) oma enese liiku-

misega, b) punktide ja joonte järele ehk käenäitamiseга liitesõdurile. Jao õige järeltulemise eest vastutab jaoülema abi.

Liikuda tuleb mitte ainult õiges joones. Palju sagedamini tuleb lahingus kasutada kõveraid hiilisi. Sellepärast sünnib lahingliikumine peaaesjalikult eelkäija jälgedes. Kolonn võib selle juures nii kõveraks muutuda, kui see olukorra kohaselt nõuetav. Igamees peab aga liikuma just seda teed mööda, mida mööda jaoülem ehk liitesõdur ees läheb.

Kõverate hiiliste ärakasutamisel on üldisest suunast kinnipidamine ja oma piirkonda jäämine seotud teatavate raskustega. Et üldisest suunast kinni pidada, oma piirkonnast mitte välja eksida ja liiteosaga ehk liitepoolse naabriga ligikaudu ühte ja sama intervalli ja distantssi hoida, peab jaoülem aegajalt peatuma, et hinnata eesolevat maastikku. Neil peatustel tuleb seisma jätta ka jagu. Jao seismajätmise ja kohanemise kohta on maksivad samad reeglid, mis üksikule sõdurile. Jaole valib koha täiesti varjatud paigale jäämiseks liitesõdur, kes peale seismajäämiseks antud märguande ehk komando võib veel vähe maad edasi ehk kõrvale hüpata. Sõdurite õige kohanemise järele valvab kolonni taga liikuv jaoülema abi.

Öösistel liikumistel, proshektori ehk raketide valgusesse sattudes, heidab terve jagu ühekorraga välgukiirusel maha.

Kolonn võib edasi liikuda ka hüpetega kas tervikuna, gruppidena ehk üksikult.

Kolonni liikumine Hüpetekts terve jaoga an- § 117.
hüpetenä. nab jaoülem komando:

HÜPE!

Selle järele täidavad kõik jao sõdurid sedasama, mis üksik sõdur.

Komando järele:

MARSS-MARSSI

tormavad kõik jaoülema jälgedes edasi, jäävad seisma ja kohanevad jaoülema eeskujul. Jaoülema abi valvab selle järele, et ükski sõdur maha ei jääks.

Hüpetekts üksikult ehk grupina annab jaoülem komando:

**HÜPPED ÜKSIKULT! (KAHE-
KAUPA j. n. e.!)**

Hüppevalmis seavad endid ainult üks, kaks j. n. e. järjekorralist sõdurit.

MARSS-MARSSI

järele algavad hüpped: jaoülem ja esimene järjekord jooksevad esimestena kohale; järgmisi järjekordi käsutab välja jaoülema abi, kes ühes viimase järjekorraga uuele kohale jookseb.

Hüpped peavad olema võimalikult pikad. Lähenemiskaugustel on peaülaskan-
deks kiire edasijõudmine.

Pinda ja jooni mööda külvatud jalgväe otsetule mõju vähendamiseks ei ole kunagi mõtet distantse sõdurite vahel suurendada, sest et tule mõju vähenemine alles siis algab, kui distantsid on suuremad, kui tabatav ruum teatud kaugusel, mis jao juba 2000 sammu kaugusel väenlasest 150—200 sammu peale pikaks venitaks, keskmistel kaugustel aga seda enam. Kahurtule eest on kõige paremaks

varjuks väikene nähtavus, väikene sügavus ja kiire edasijõudmine. Need elemendid puuduvad täielikult pikaksvenitatud kolonnil. Ta on nähtav, sügav ja ei jõua kiirelt edasi. Seepärast ei ole pinda ja jooni ülekülvav otsetuli kunagi põhjuseks kolonni pikaksvenitamisele.

- § 118. Harvendatud kolonn. Maastiku kohaselt võib mõnikord vajadus ilmuda suurendada sõdurite vahel distantse. Näiteks: kui kolonn edasi liigub üksikhüpetena ja terve jao varjamiseks ei leidu häid kohti, üksikutel sõduritel aga varjusid jätkub; ehk ülesande kohaselt, kui jagu on kolonnis välja nihkunud vaenlase tugipunkti küljepeale ja pöördega paremale ehk vasakule laskeaheliku peab moodustama.

Sedasama võib nõuda jalgväe külg ehk pool-põiktuli.

See sünnib komandoga:

DISTANTS (NII MITU) SAMMU!

Jaoülem ja algesõdur teevad õige pika hüppe (80—100 meetrit), teised asuvad määratud distantsidele järgimööda nende taha.

Harvendatud kolonni liikumised sünnivad sama komandode ja reeglite järele, nagu koondatud kolonni omad. Komandod hüpeteks peab aga alati sõdurilt sõdurile läbi kordama. Seda peab harjutama niisuguse hoolega, et see igal ühel täiesti masinlikuks harjumuseks saaks.

Kolonni riivistatud jaol
nihkumine paremale
ja vasakule. Kolonni rivistatud jaol
ontihivi vajanihkuda piki
lahingkorra rinnet pare-
male ehk vasakule kaugemaks väljaliikumiseks
vaenlase vastupanupesa ehk kaevikjatkumisele
ehk lihtsalt õige distantsi pidamiseks
liiteosa pool asuva naabriosaga.

See liikumine võib sündida:

a) kolonni lihtsa pöördega paremale
ehk vasakule. Kolonn liigub siis edasi
joonena, parem tiib pööratud vaenlase
poole. Liikumine võib kesta vahetpidamata
ehk hüpetega terve jaona, üksikult
ehk gruppides;

b) külje poole väljaliikumise poolpöiki
suunas;

c) Kolonni ärapööramisega (suunamuut-
misega) paremale ehk vasakule.

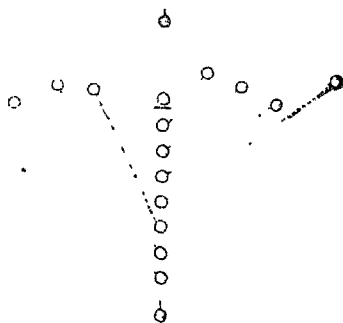
Missugust neist liikumise viisidest tar-
vitada, oleneb maastikust. Viimase kahe
viisi juures jääb vaenlase poole pööratuks
rivi lai külg. Sel puhul peab kolonni tin-
gimata harvendama. Harvendus oleneb
distantisist vaenlaseni: suurematel distant-
sidel on ta 8 — 10 sammu, keskmistel
5 — 6 sammu.

Kui jagu on tarvilikul määral külje poole
nihkunud, moodustub kolonn otseliikumiseks:
a) lihtsa pöördega vasakule ehk pa-
remale, b) liikumise suuna muutmise-
ga (ärapööramisega nõuetavas suunas.)

Kui liikumise eesmärgiks oli haaramine,
siis peab vaenlasele lähemale jõudes ko-
lonni harvendama, et: 1) mitte poolpöik
tuld tihedasse rivisse saada, 2) luua ahe-
lik (kallaletungi rivi) lihtsa pöördega va-
sakule ehk paremale.

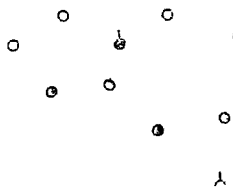
Mitte tuld avades ja lähenedes vaenlasele huupi-külvatud tule all, liigub jagu põhimõttelikult eelpool kirjeldatud rivistustes, mis moodustuvad kolonnist ühekaupa.

- § 120. Paiskumine ahelikku Tuleavamiseks kallal-
 ja trobikonda. tungi piirkonda jõudmi-
 sel ehk sattudes tabava pikitule alla, pais-
 kub jagu kolonnist a helikku, (joon. 6),

Joon. nr. 6.

vahest „trobikonda“, (joon nr. 7.) Aheli-
 kus on igal sõduril vabadus valida oma

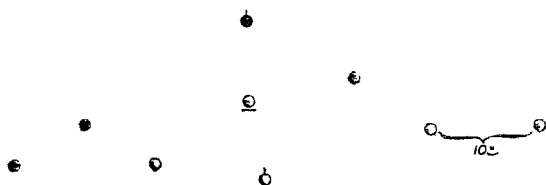

Joon. nr. 7.

kõige paremat kohta
 kohanemiseks ja las-
 kekohaks, jäädes
 üldiselt oma naab-
 rite vahele ja
 mitte segades nende
 tulitegevust. Liiku-
 miselk asutada oma
 ees olevaid varje ja
 hiilisi, jällegi üldiselt

kinni pidades liikumise suunast. (Joon.
 nr. 8). Paiskumine sünnib komando järele.

(NII MITME SAMMU PEALE)
AHELIKKU (TROBIKONDAI)
MARSS-MARSSI!

Joon nr. 8.

Ahelikku paiskunud laskurite jagu

Jaoulem ja liitesõdur on paiskumise kondikavaks. Jaoulem hüppab 10 sammu ette, liitesõdur (algesõdur) — lähema varjatud kohanemise võimaluseni temale järele ja heidab näoga sinna poole maha, kuhu on pööranud jaoulem. Jagu paiskub ahelikku rindegas sinna, kuhu jaoulem ja liitesõdur nägudega on pööratud. Siin peab vahet tegema k.-k. jao ja löögijao paiskumise vahel:

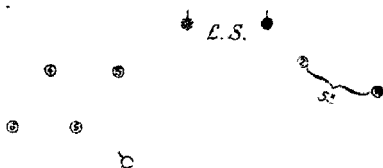
a) löögijao paiskub esimene pooljagu liitesõdurist paremale, teine — vasakule.

b) K.-k. jaos jääb liitesõdurist (1-sest numbrist) paremale ainult 2-ne nummer; liitesõdurist vasakule asuvad järjekorras: sihtur, laadija ja numbrid 3-st kuni 6-ni. (Joon. nr. 9.)

(Nii mitme sammu peale)
AHELIKKU! (TROBIKONDAI)
MARS-MARS!

Jaoulem ja liitesõdur on paiskumise kondikavaks. Jaoulem hüppab 10 sammu ette, liitesõdur — (algesõdur) — lähema

varjatud kohanemise võimaluse ni-
temale järele ja heidab näoga sinna poole
maha, kuhu on pööratud jaoülem. Jagu
paiskub ahelikku rindegas sinna, kuhu jao-
ülem ja liitesõdur nägudega on pööratud.
Siin peab vahet tegema k.-k. jao ja löögi-
jao paiskumise vahel:

Joon. nr. 9.

Kerge-kuulipilduja jagu kohal.

a) löögijaol paiskub esimene pooljagu
liitesõdurist paremale, teine — vasakule.

b) k.-k. jaos jääb liitesõdurist (1-sest
numbrist) paremale ainult 2-ne nummer;
liitesõdurist vasakule asuvad järjekorras:
sihtur, laadija ja numbrid 3-mest kuni 6-ni.

Löögijaos hüppab jaoülemas abi liite-
sõduri taha, k.-k. jaos jääb ta tagavara
toimuskonna keskkoha taha.

Paiskumise järele kohanevad kõik
viibimata varjatult maastikule.
Jaoülem valib selle järele laske-
koha ehk määrab ära võimalused
edasliikumiseks.

Normaalsed intervallid on ahelikku pais-
kumisel 10 sammu.

Vahest ei võimalda maastik laial rindel
paiskumist, vahest ei ole kõigil sõduritel
vaja tulijoonele välja tulla, vahest jälle
peavad mõned jaod end koomale tõm-

bama, et teisi oma vahalt läbi lasta — siis paiskub jagu trobikonda, s. o. oma ülema ümber kahte ehk enam järku. — Kindlat vormi trobikonnal ei ole. Sõdurid paigunevad võimalikult malekorras, nii et lõpulikult intervallid ikkagi vähemad ei oleks kui 5—6 sammu.

Ahelikuna ehk trobikonnas liigub jagu edasi samade komandode järele nagu kolonn, — kas vahetpidamata ehk hüpetega; viimasel juhtumisel — kas tervikuna, gruppidenä ehk üksikult.

Iga seismajäämise puhul kohane'da varjatult maastikule. Jaoülem ja liitesõdur moodustavad rivi kondikava ka liikumisel. Jaoülem valib iga seismajäämise puhul laskekoha ehk määrab edasilükumise võimalused. Komandod hüpeteks korratakse mehelt mehele.

Aheliku rindesuuna muutmine sünnib samuti, nagu joonel, liitesõduri järele. Jaoülem ja liitesõdur asuvad uute suuna. Jagu pöörduv rindesse kas korräga ehk hüpetega komando järele:

SUUND SINNA!

(HÜPPED ÜKSIKULT)!

Paiskub jagu isoleeritult (trobikondades) nii, et kahe naabrijao ahelikkude vahel tühi ruum peaks jääma ehk kui maastik pikka aheliku moodustada ei luba, siis on intervallid sõdurite vahel 5—6 sammu, mis komandos ära tähendatakse; paiskuvad aga jaod ühtlase aheliku loomiseks (liidetult), siis on intervallid 8—10 sammu. Mitmejärgulises trobikonnas on intervallid üksikutes järkudes ka 8—10 sammu. Sõdu-

rid paigunevad võimalikult malekorras, nii et terves trobikonnas ikkagi jääksid umbes 5 sammulised intervallid sõdurite vahel. Kui komandos öeldud ei ole, mitme sammu peale paiskuda, siis on intervallid normaalsed.

§ 121. Laskekohale Varjatult kohanenud ahelik ehk asumine. osa trobikonnast asub laskekohale komando järele:

KOHALE!

Kuulipilduja jaos hüppab esimesena kohale laadija, siis sihtur; №№ 1 ja 2 paigunevad, kui jaoülem pole andnud iseäralist käsku, sihturist paremale — võimalikult varjatult. Tagavaratoimuskond paiguneb laadijast vasakule — samuti võimalikult varjatult, silmas pidades, et võimalik oleks täis kassetisid laadijale kätte toimetada ja tühje laadimiseks tagasi saada.

Kui aga jaoülem KÕIK VÄLJAI käsutab, ehk kui maastik mingisugust varju ei paku, võtavad kõik numbrid oma püssidega tulivõistlusest osa.

Löögijaos hüppavad ahelikus kohale kõik trobikonnas — ainult esimeses järgus olevad laskurid. Peab ära hoidma korraga tulejoonele väljajooksmist. Tulejoone ülesleidmist peab vaenlasele äärmiselt raskeks tegema. See ei tohi aga tuntavalt mõjuda väljatuleku kiiruse peale.

Lähedamaa tulivõitluse distantsidel ei määrata enam ette kindlaks peatuskohti, ega minda kohale komando järele. Komandod antakse ainult edasiminekuks; kohale peab asuma igaüks ise. Jaoülema ja tema abi tähtsamaks hooleks on selle järele

valvata, et ei oleks mahajääjaid, et võimalikult kiiremini edasi jõutaks ja vaenlase maashoidmine tulega silmapilgukski ei lõpeks. Väljaõpetus iseseisvale vastastikku tulitoetusele, harjutamine alatasa iseseisvalt kombineerima tuld ja liikumisi, kasutama naabri tuld oma liikumiseks ja naabri liikumist toetama oma tulega, — omab võitluses neil kagustel kõige suurema tähtsuse.

Kindlasti peab meeles pidama, et ka ahelik mingil tingimisel ei tohi olla schablooniline, kindlate intervallidega ja moodustama enesest sirgekujulist joont. Aheliku kuju oleleb ainult maastikust, sellel leiduvatest varjetest ja laskekohtadest. Tema kuju on igal silmapilgul ärarippuv lähedama tulivõitluse piirkonnas üksteisele aja ja koha poolest korratult järgnevatest üksikhüpetest ja edasiroomamistest. Kui koht lubab, võivad kaks, kolm sõdurit koomale nihkuda; vahel tuleb jälle kokkunihkunud sõduritel laiali paiskuda. Üksikud sõdurid ja lähemale koondunud grupid ei pea ainult segama üksteise tuld, kui terve jagu tuld annab ja olema üksteisele takistuseks edasiminekul.

Löögijao Löögijagu astub tulivõitlusesse tulivõistlus. harilikult alles lähidamaa võitluse piirkonnas, kui täiesti kindlalt on võimalik püssikuuliga tabada ükskõik misugust ja ükskõik kui kiiresti ilmuvat märki. Siin töötab iga üksik võitleja peaasjalikult frontaalselt, otse oma ette; selleks sunnivad teda ka korratult üksteisele järgnevad üksikhüpped. Sel puhul võib iga üksik

§ 122.

võitleja ja võitlejate grupp üldisest joonest vabalt kaugemale ette tungida. See kartmatu tung ettepoole peab õpetuse teel muutuma masinlikuks harjumuseks. Tagumised peavad järele jõudma esimestele, mitte aga esimesed ootama tagumisi ja vaatama selle peale, et keegi maha ei jääks. Ainukeseks piiripanijaks siin on naabruses töötava kerge-kuulipilduja poolpõik tuli.

Kui löögijagu astub tulivõitlusesse juba kaugemalt, mil maastik ei paku mingisugust võimalust varjatud kohanemiseks, siis võib esile ilmuda ka terve jao püssitule koondamise ja ülekandmise tarvidus. Ahelik omab siin enam joondunud kuju.

- § 123. Kerge-kuulipilduja jaos moodustavad püssid võrreldes kuulipildujaga sedavõrd väikese tulijõu, et esimesed numbrid ja tagavara toimuskind, nii vähe kui võimalik, peavad seisukohale välja hüppama. Ainult täiesti varjeta maastik, ehk kuulipilduja rikkimine võivad olla põhjuseks terve jao asumiseks laskekohale. Seda võib mõnikord nõuda ka vajadus kuulipilduja suruvat, maashoidvat tuld täiendada püssi täpipealse tappepauguga ehk vajadus mitte välja anda kerge-kuulipilduja olemasolu. Sellepärast peab harjutustel pandama kõige suuremat rõhku selle peale, et kuulipilduja juures laskekoha asuks harilikult ainult laadija, kuna teised end varjama peavad. Kui numbrid harjuvad igal juhtumisel seisukohale välja hüppama, võib see pahatihti takistada kuulipilduja flankeerivat tuld, mis on kuulipilduja peaülesandeks.

Rünnak. R ü n n a k u s üldse mingisugust enam-vähem kindlat rivivormi jaole anda ei saa. R ü n n a k u l e tormab jagu sellest rivist, milles ta asus viimasel silmapilgul. Koondamisega jaoülemale poole tormijooksul, samuti mitmesuguse jooksukiiruse tõttu, muutub jagu sissemurde punktis harilikult ikkagi täiesti vormita hunikuks. Selle kiiret kordaseadmist ja varjatud paigutamist ehk uue vastupanupesa pihta paiskamist peab harjutama kõige suurema hoolega. § 124.

Üleminekul. Lahingus tuleb alati tarvitada kõiki eelmisi paigunemisi ja liikumise vormisi kõige mitmekesisemas ja ootamatus vahelduses: tuleb äkitselt ja kiiresti üleminna ühest paigunemismvormist teise, muuta liikumise viisi. Vaenlase tulest ja maastikust olenevalt tuleb: harvendatud kolonni koondada, koondatud kolonni harvendada, kohaneda koondunud joonena, paiskuda, paiskumisest koonduda kolonni ja joonele, vajaduse puhul edasi liikuda pikkades hüpetes terve jaona, sellele vahetult järgnevate lühikeste üksikhüpetega, kui seda nõuab vaenlase tuli. Need üleminekul kõige järsumal ja ootamatul kujul peavad olema jaole kätte harjutatud hoolsa drilliga, vastasel korral ei ole võimalik juhatamine kallaletungil ja lähenemisel. § 125.

Jagu koondub harvendatud distantsidega kolonnist harilikkudele distantsidele sama komando järele, millega kolonn harvendati (§ 118).

Ahelikku paiskunud jagu läheb üle kolonni komando järele:

KOLONNI! MARSS-MARSS (kui vaja, distantsid ära määrata).

Jaõülem ja liitesõdur asuvad koondumise kohale ehk liiguvad nõuetavas suunas edasi. Nende taha asuvad järjekorras esimese pooljao sõdurid (k.-k. jaos 2-ne nummer), selle järele teine pooljagu (sihtur, laadija, 3—6 numbrid).

Joonele koguneb jagu igast rivistusest samuti, nagu rividrillis. Kogumine sünnib MARSS-MARSS tempos, korruga ehk üksikult. Komandod selleks on:

JOONELE! MARSS-MARSS ehk ÜKSİKULT, MARSS-MARSSI

Koondatud joonelt läheb jagu kolonni komando järele:

PAREMALE KOLONNI! samade reeglite järele nagu rividrillis.

§ 126. Kaevumine. **KAEVU!**

a) Tule all peab kaevuma vaheldamisi: üks kaevub, teine jätkab tuleandmist. Kergekuulipildujale valmistavad kaeviku № № 1 ja 2, kuulipilduja jätkab tegevust. Kõige pealt valmistada platvorm kuulipildujate jaoks ja tugi sihturi küünarnukkidele, siis auk sihturile, mida laadija tarbeks võib pärast laiendada. Esimesed numbrid kaevuvad läheduses. Pärast võib sellest kujuneda ühine pesa. K.-kuulipilduja kaeviku möödud on antud kaevur-määrustes.

b) Väljaspool tuld ja vaatlemist. Kaevik märgitakse ära sõdurite paiskamisega ja esikülje kerge väljatorkimisega. Kaevumine sünnib tingimata maske varjul.

§ 127. Laskemoon ja tagavara osad k.-kuulipildujades. Pealetungil on k.-kuulipilduja padrunid ära jaotatud laadija ja numbrite vahel: $\frac{2}{3}$ padrunitest on laaditud kasetti-

desse ja 1—4 numbrit ja laadija käes, 5-dal ja 6-dal numbril on käes lahtised padrunid. Kui jaos on Madseni kuulipilduja, siis on 1-se numbril käes veel tagavara raud ja veekott. Sihturi käes on kaks kassetti puutumata tagavarana. Laadija käes — tagavara-osad ja abinõud.

Kerge-kuulipilduja meeskonnad peavad täieliku tundma: kuulipildujate veovankri ehitust; kuulipildujate, laskemoona ja tagavara-osade pakkimist vankrile ja nende ärajaotust numbritel vahel. Vankrilt mahavõtmine sünnib komando järele:

KUULIPILDUJAD VABAKSI!

Jagu astub kolonnis vankri taha; kuulipilduja, laskemoon, osad ja abinõud võetakse järjekorras maha ja antakse vastavate meeste kätte.

Rööbiti ja ühenduses oma iseralise lahingdrilliga peab jagu jätkama kõiki muid tegevusharjutusi, mis üksiku sõduri jaoks § 96-s ettenähtud, niihästi väleda ja osava koostöötamise saavutamiseks, kui ka üksiku sõduri võimiste paremaks väljaarendamiseks

IV JAGÜ.

RÜHMAÕPPUS.

I peatükk.

RIVIDRILL.

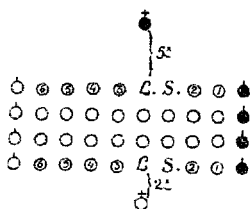
Rühma koosseis. Rühma normaalne § 128.
koosseis on 4 jagu. Neist on kaks jagu kerge-kuulipilduja ja kaks löögijagu.

Jagude koosseis võib selle juures normaalsest väiksem olla. Jagusid ei ühtlustata ega täiendata, kuni nad suudavad veel oma ülesandeid täita. (Väljaarvatud esine mine paraadil).

Rühmas peab alati olema kaks k.-k. jagu, olgugi vähendatud koosseisus (ilma tagavaratoimuskonnata). Löögijagused võib erakorralistel juhtumistel olla üks, vahel isegi mitte ühtegi.

§ 129 Põhirivistused. Rühm koguneb normaalselt joonele nelja viirgu ehk kolonni jaoks. Mõnel juhtumisel võib ta koguneda joonele kahte ehk ühte viirgu, kolonni kahe ehk ühekaupa. (Rühm, milles normaalsest vähem jagusid, koguneb joonele kolme, kahte ehk ühte viirgu, kolonni — kolme, kahe ehk ühekaupa).

Põhirivistuseks kogunemiseks on üheviirulistel joontel üksteise taha paigutatud jaod. Distant

Joon. nr 10.

jagude vahel on väljasirutatud käe ulatus eelseisva sõduri seljapaunani. Intervallid sõdurite vahel on samasugused, kui üksikusjaos (väljasirutatud käe ulatus vasakpoolse naabri õlanukini). Erakorralistel juhtumis-

tel: ülelugemistel kitsas kasarmus j. n. e. — kämbala laius küünarnukkide vahel. (Joon. № 10.)

§ 130. Ülemate kohad. Jagude ülemad asuvad oma jagude paremal tiival—harilikul inter-

vallil parema tiiva sõdurist. Nende abid asuvad jagude vasakul tiival — harilikul intervallil vasaku tiiva sõdurist.

Üksikult seisvas rühmas asub rühma ülem esimese jao keskkoha ees — 5 sammulisel distantsil jaost

Rühma-alamohtser asub viimase jao taga, rühmaülema kohal, — 2 sammulisel distantsil jaost.

Jagude paigutus Esimene ja tagumine rühma koosseisus. jagu on k.-kuulipilduja, keskmised — löögijaod. Jagusid nimetatakse nende ülemate järele ja nummerdatakse nad järjekorras esimesest viirust viimaseeni. § 131.

Iga jagu, olgu ta koosseis missugune tahes, asub täiesti koondatult: sõdur sõdurist harilikul intervallil, jagude ülemad ühes reas üksteise taga. Siin ei tule rõhku panna selle peale, et mitmesuguste koosseisudega jagude juures rühma vasak tiib selle tõttu ei lõpe ühtlase reaga.

Kõik muud joonele kogumise rivistused sünnivad ümberivistuse teel sellest põhirivistusest

Rühma liikumised. Rühm liigub rännakul. kolonnis neljakaupa, vahel kolonnis kahe ehk ühekaupa. (Normaalsest vähema arvu jagudega rühm liigub kolonnis kolme ehk ühekaupa). § 132.

Lähenedamisel vaenlasele liigub rühm laiuti ja sügavuses lahusolevate jagudena. Iga jagu asub sel puhul niisuguses kolonnist moodustatud lähenemisravis, nagu seda nõuab maastik ja olukord.

Kallaletungil võitleb rühm mitmesugustes rivistustes. Alguses on tal osa jagusid paisatud tulijärku, kuna teised järgnevad varjatult teataval kaugusel. Lähedamaa tulivõitluse piirkonnas võib kõiki jagusid mitmeti paisata tulijärku. Enne rünnakut jäävad k.-k. jaod jälle tahapoole ja visatakse alles sissemurde silmapilgul löögijagudele järele.

- § 133. Kogunemine Laialipillatud ehk lahkulastud joonele. rühma kogumine joonele sünnib samuti nagu jao kogumine. Rühma ülem annab signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale, näoga sinna poole, kuhu peab olema pööratud rühma rinne ja komandab:

Rühm, joonele — KOGU!

Selle komando järele koondub rühm nii mitmesse viirgu, kui rühmas on jagusid.

Esimese jao keskmine sõdur on liitesõdur, esimene jagu on liitejagu ja koondub rühma ülema taha nii, nagu ta koonduks üksikult oma jao ülema taha. Joondumise ja rindesuuna parandamine sünnib vastavalt § 109-le.

Tagumised jaod asuvad oma kohtadele esimese jao järele. Nende jagude ülemad parandavad oma jagude joondumist ise, andes vaikselt healel tarvilisi juhatusi.

Kui rühm on joondunud, annab rühma-ülem komando:

VALVEL!

Täitmine nagu jaoõppuses.

Rühma võib koguda ka otsekohe kahte ehk ühte viigu.

Rühm, kahte viigu (üthe viirgu) joonele — KOGU!

Kahte viirgu. Kaheviirulisel joonel seisavad § 134.
paremal tiival üksteise taga esimene ja teine jagu, vasakul tiival üksteise taga kolmas ja neljas jagu (paremal tiival on siis k.-k. jagu esimeses, vasakul tiival tagumises viirus). Poolrühmade vahel on 2 samuline intervall.

Liitesõdur on kaheviirulisel koondumisel esimese jaoülema abi. Liitejagu on esimene jagu.

Üleminekud ühest Üleminek neljaviiruli § 135.
joonest teise. sest joonest kaheviirulisse sünnib komando järele:

Kahte viigu — MARSSI (MARSS-MARSSI) joone väljevenitamisega vasakule.

Täitekomando järele pööravad kaks tagumist jagu vasakule, liiguvad esimestest jagudest mööda ja asuvad ilma komandota, paremale pöörates oma kohtadele, joondudes esimeste jagude järele.

Üleminek neljaviirulisest ehk kaheviirulisest joonest üheviirulisse sünnib komando järele:

Ühte viirgu — MARSSI (MARSS-MARSSI) samasuguse väljavenimisega.

Kõik tagumise viiru jaod pööravad vasakule, liiguvad vajavalt edasi ja asuvad järjekorras ilma komandota paremale pöörates oma kohtadele, joondudes esimese viiru jao järele.

Joondumine lõpeb, nagu harilikult, komandoga VALVEL!

Kolmeviiruline joon võib ümber rivineda ainult üheviiruliseks. Ümberpöördud üleminekud sünnivad samade komandode järele. Vasakpoolsed jaod pööravad paremale ja lähuvad parema tiiva jagude (jao) taha, seal joondudes nagu kogunemisel.

§ 136. Kolonnide Kõik kolonnid on paremoodustamine. male pöördunud jooned. Jaod seisavad siin just samuti kõrvu ja üksteise taga, nagu nad üksteise taga ja kõrvuti seisid joonel. Jaod on kolonnides üksteisega. Üksikus rühmas asub rühmaülem 5 sammulisel distant sil liitejao ees, rühma-alamohvitser — 2 sammulisel distant sil liitejao taga.

Koondumine kolonni sünnib analoogiliselt jao koondumisega kolonni. Rühmaülem annab vajavalt signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale ja komandab:

Niisuguse jao järele — KOLONNI!
(vajavalt kahekaupa).

Kui „kahekaupa“ jne. pole juurde lisatud, asuvad kõik jagude kolonnid kõrvuti.

Esimesena asub 5 sammulisele distant sille rühma ülema taha komandoga äratähendatud liitejao ülem, joondudes otse rühmaülema seljataha; selle järele asub oma kohale liitejagu ja liitejao kohaselt kõik teised jaod. Liitejao joondumist parandab rühmaülem samuti, nagu see näidatud jaoõppuses. Teisi jagusid parandavad nende ülemad, andes vaikselt häälale juhatusi. Koondumine ja joondumine lõpeb komandoga VALVEL!

Joone ja kolonni väikesed ümberpaigutused sünnivad samuti, nagu jao joone ja kolonni väikesed ümberpaigutused, liitesõduri järele. Rühmaülem paigutab ümber liitesõduri, selle järele kõik teised.

Üleminekud Üleminekud kolonni kahe- § 137.
ühest kolon- kaupa ja ühekaupa sünnivad
nist teise. ainult paigalt edasiliikumisega
ja liikumisel komando järele:

Kahekaupa (ühekaupa) — M A R S S I

Algejagu (algejaod) üleminekul: kolonni kahekaupa — 1-ne ja 2-ne, kolonni ühekaupa — 1-ne jagu, algab liikumist (jatkab liikumist täiel sammul); teised jaod tähendavad sammu paigal ja asuvad komando järele „O T S E!“ järgimööda oma kohtadele kolonni sedamööda, küidas neist mööda jõuavad jaod, mis nende ees peavad liikuma.

Kolonni kolmekaupa võib üle minna kolonni ühekaupa ja kolonni pooljagudena.

Ümberpöödud üleminekud sünnivad ümberpöördud korras.

Joone liikumine ja suuna muutmine. Joon liigub ainult väikes- § 138.
teks ümberpaigutusteks. Liikumisel suuna ei muudeta.

Kõik pikemad liikumised sünnivad kolonnis.

Kolonni liikumise suuna muudetakse rühmas analoogiliselt jaoga. Liitejooks on alati ärapööramise sisemisel tiival olev jagu, s. o. vasakule pööramisel vasak, paremale pööramisel parem jagu. Liitejao võib ka eelkomando ära tähendada.

Niisuguse jao järele, suun sinna — M A R S S I

Liitejagu pöörab täitekomando ehk lep-
pemärgi järele uute suuna, nagu see
näidatud jaoõppuses, vähendades sammu,
et välised jaod temaga kõrvu edasi jõuaksid.

- § 139. Ümberrivis- Üleminek joonest kolonni ja
tused. ümberpöörduvalt sünnib samuti
nagu vastavad üleminekud jaol. Rivine-
misel vasakule jääb vasakpoolse jao ülem
täitekomando peale seisma (rivinemisel
joostes — jätkab liikumist täiel sammul).
Vasakpoolne jago rivineb, nagu jaoõppuses
ettenähtud; teised jaod rivinevad temale
seljataha.

Ümberpööratud rühm, mis rivistatud
kahe- ja ühekaupa, rivinemisega joont ei
moodusta.

Kõik muud riviliikumised ja rivitegevused
sünnivad samuti ja sama komandode järele,
nagu see ettenähtud üksik- ja jaoõppuses.

II peatükk.

LAHINGDRILL.

- § 140. Rännak. Rännakul liigub rühm kolon-
nis nelja- ehk kahekaupa, vastavalt tee
laiusele. Kui rühm liigub kolonnis nelja-
kaupa, tehakse tee vabaks sõiduriistadele
ja ratsanikkudele komando ehk signaali
järele:

TEE VABAKS!

Jagude kolonnid suruvad endid küünar-
nukk-küünarnukini parem poolse teeää-
rele. Komando järele:

INTERVALLID!

võetakse jällegi täied intervallid jagude
kolonnide vahel.

Kolonnis kahekaupa liigub üks poolrühm (1-ne ja 3-mas jagu) vasakut teeäärt mööda, teine poolrühm paremat teeäärt mööda. See võimaldab tee vabastamist sõiduriistadele ja ratsanikkudele, samuti varjatud liikumist, kui teeäärtel kasvavad puud ehk pöösad.

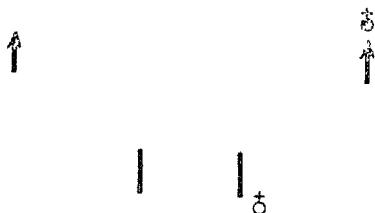
Jagu peab rännakul alati koos olema, ka siis kui liigub vabasammul. Iga sõdur sammub oma eel käiva sõduri jälgedes. Jao ülemate abid ja rühma-alamohvitserid valvavad selle järele, et keegi ei lahkuks ilma loata kolonnist ja maha ei jääks.

Lähenimine § 141.
Lähenimisel vaenlasele vaenlasele. rivineb rühm jagudena, s. t. niisugusesse rivistusse, kus jaod asuvad üksikult laiuti (joon. № 11) ehk laiuti

(Joon. nr. 11.) Rivi jagudena: ühes järgus.

ja sügavuses suurematel intervallidel ja distantsidel lahus (joon. № 12), mille juu-

(Joon. nr. 12.) Rivi jagudena: malekord keskel.

res edasiliikumine sünnib igas jaos iseseisvalt, kuid kokkukõlas liitejaoga, sest et

liitejao liikumist korraldab tema juures asuv rühmaülem.

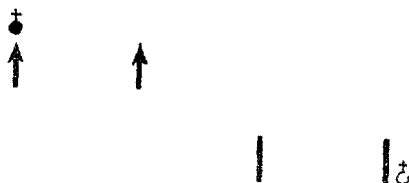
Jagudena rivinemise välised vormid võivad olla väga mitmekesised. (Vaata joon.

Joon. nr. 13.

Rivi jagudena: malekord vasakul.

№ № 13, 14, 15.) Missugusel juhtumisel missugust vormi tarvitada, oleneb alati

Joon. nr. 14.

Rivi jagudena: neljas järgus.

neist kahest põhiülesandest, mis sel rivistusel on täita; nimelt:

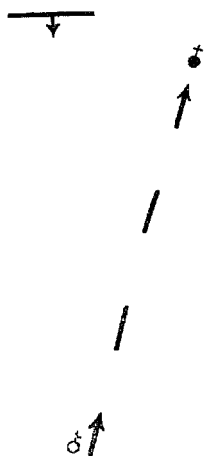
a) võimaldada rühmale varjatud, raskesti vaadeldavat ja raskesti tabatavat liikumist ning maastiku vabat kasutamist.

b) korraldada üksikute jagude eemalt väljasuunimist niiviisi, et kallaletungi alguseks oleks kindlustatud kerge-kuulipilduja

jagudele vaba tuleandmine üksteise ja löögijagude edasiminemise kaitseks ja löögijagudele vaba manööverdamine terve kalalitungi kestvusel.

Esimest nõuet rahuldab igasugune jagude laialeviimimine üksikute punktidenä, s. o. niisugustes rivistustes, mis vaenlase poolt vaadatult ei kujuta enesest laie jooni, vaid ainult vaevalt märgatavaid punkte, mis maastikul lühikeseks ajaks üles kerkivad ja jälle maastiku voltidesse, kasvustikku jne. ära kaovad. Laiad intervallid nende punktide vahel teevad võimalikuks maastiku omaduste kõige vabama ja täielikuma ära kasutamise: punktide korratu asendamine mitmesugustel distantsidel raskendab nende võtmist tule alla, sundides määrama kaugust iga üksiku punktini, samutigi tuld killustama.

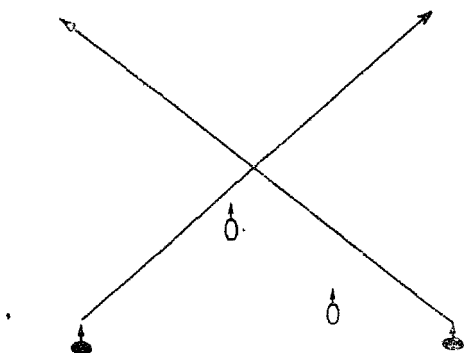
Joon. nr. 15.

Rivi jagudena:
neljas iärgus.

Teine ülesanne nõuab, et niiviisi laiালেviidud jaod algusest peale ära paigutataks teatavas korras, vastavalt üldisele lahing-ülesandele.

Kerge-kuulipilduja jagude rühmitus ülesandeks on rajada teed kaitsva tulega oma rühma löögijagudele ja järeltulevate rühmade edasiminekuks. § 142.

Vastastikku tulitoetusega, vastastikku tulikaitse andmisega peavad nad kindlustama ka üksteise edasi tungi. Sellepärast kuuluvad nad rühma ühtlase tegevuse juures alati esimese järku — tulijärku. Intervallid nende vahel peavad olema tulivõitluse alguseks nii suured, et oleks võimalik, ühelt poolt, löögijagude läbivalgumine nende vahelt lähedamaa tulivõitluse perioodil (joon. № 16.), ehk neist möödapeasemine

Joon. nr. 16.

vaenlase haaramiseks ja, teiselt poolt, et ei oleks takistatud flankeeriva tule andmine üksteise rinde ette. Otsepealetungil, kui löögijaod peavad osavõtma lähedamaa tulivõitlusest ja läbi valguma nende vahelt rünnakeelsetel distantsidel, siis on intervall nende vahel suurem; kui löögijaod aga välja sunnitakse ühe- ehk kahekülgsel haaramisele, jääb see intervall loomulikult kitsamaks. Pealetungi lahingus lahtisel maastikul kõigub see intervall ühiselt 100—200 meetri vahel.

Löögijagude rühmitus oleneb rühmitus. samadest olukorra, maastiku ja ülesande elementidest. Kui maastik, näiteks, ei paku head varjamise võimalust ja löögijaod otsekohe tulivõitluse alguses on sunnitud sellest osa võtma, saavad kõik jaod otsepealetungil tihti paigunema ühel ainsal murdjoonelisel järgul, kus kergekuulipildujate jaod asuvad tiibadel, löögijaod — keskel. Kui maastik võimaldab löögijagudele kauemat aega täiesti varjatult liikuda ja osa võtta tulivõitlusest lähedamaa piirides, saavad löögijaod paigunema samasuguse ülesande juures harilikult teises järgus, k-k. jagude vahekojal, kas suuremal ehk vähemal distantsil esimesest järgust.

Kui üks löögijagu suunitakse haaramisele, teine otsepealetungile, on sagedamini loomulik niisugune paigutus, mil löögijaod asetatakse teise järku malekorras k.-k. jagudega; seejuures võib k.-k. jagude tagant astmena väljaulatuv jagu asuda paremal ehk vasakul (malekord paremale ehk vasakule). Suunitakse mõlemad löögijaod ühekülgssele haaramisele, ehk kui on ette näha, et tõrjuda tuleb vaenlase vastuhaaramist, tekib harilikult kahejärguline astmeti paigutus, astmega paremale ehk vasakule. Väljasuunimine kahekülgsseks haaramiseks võib põhjuseks olla kahe astme moodustamiseks teises järgus (üks jagu astmena paremal, teine — vasakul).

Kui välja suunitakse terve rühm märgi ühekülgsseks haaramiseks, võivad tekkida isegi kolme ja neljajärgulised rivistused jagudena. Terve rühm harvas kolonnis

ühekaupa, mis poolviltu ehk otse märgi külje peale välja suunitud ja pöördega paremale ehk vasakule aheliku loob, on eeskujuks neljajärgulisest rivistusest, milles ees ja taga k.-k. jaod, keskel — löögijaod. Teatavatel juhtumistel võib ilmuda vajadus paigutada löögijagusid kõrvuti, nii et nad pöörde juures jääksid kahte järku üksteisele taha; sel puhul tekib kolmejärguline paigutus. Samuti on terve rühma haarava tegevuse juures võimalikud mitmejärgulised rivistused malekorras, astmetena külje poole esimeses ja tagumises järgus j n. e. (vaata joonistused.)

§ 144. Üleminek rivis- Selle tõttu, et iga jagu on tusse jagudena. alati kätte saadav kõigist koondatud joontest ja kolonnidest ilma mingisuguste ümberrivistuteta just samas rivistuses, milles harilikult algab lähenemine vaenlase poole ja millest on tuletatud igasugused teised lähenemise vormid (kas otsekohe kolonnis ühekaupa ehk jälle ühe viirulises joonis, millest moodustub kolonn ühekaupa palja pöördega paremale) — võib üleminek rivistusse jagudena sündida igast rivistusest, paigal ja liikumisel. Selle juures tarvitatakse ainult juba tuntud jagude liikumiseviise.

Üleminekuks rivistusse jagudena annab rühmaülem kõigile lühidalt teada liikumise otstarbe ja tegevuse eesmärgi, määrab ära rivinemise kava, nirnetab liitejao, näitab kätte liikumise suundpunkti, määrab kindlaks intervallid järkude üksikosadele ja distantseid järkude vahel ning annab komando:

JAGUDENA MARSS! (MARSS-MARSS).

Ülemate kohad Rühmaülem viib isiklikult § 145.
lähene miskorras. kohale liitejao ja jääb
selle juurde. Jagude ülemad viivad oma
jaod laiali vastavalt rühmaülema poolt
antud kavale, võttes intervallid ja distantsid
liitejao järele.

Liitejaoks on rühmas alati üks kerge-
kuulipilduja jagu.

Rühma alamohvitser asub ühe löögijao
juures ja jääb ühes sellega löögipoolrühma
juhatajaks. Jagu, mille juures ta viibib,
on liitejaoks löögi-poolrühmale.

Juhatused enne rivi- Kõik juhatused enne § 146.
nemist jagudena. rivinemist jagudena an-
nab rühmaülem äärmiselt lühidalt ja kõigile
meeldejäädavalt. Rivistuse kavad tähenda-
takse ära määrustikuliste nimetustega.

N ä i d e :

„Rühm tungib peale võsastiku vasakule
nurgale, vaenlasest on teada seda, mõle-
mad löögijaod haaravad vasakult!“

„Lähene mine kahes järgus, löögijaod
astmes vasakul (taga, kõrvuti.“)

„Suund kõrtsi pihta, neljanda jao järele!“

„Intervallid 00 meetrit!“

„Järgud 00 meetrilisel distantsil!“

Kui rühm asub kolonnis kahe- ehk ühe-
kaupa, kahe- ehk üheviirulisel joonel, võib
anda neid käskke ka kokkukutsutud jagude
ülematele, kes nad jagudele edasi anna-
vad. Liikumise otstarb, eesmärk, kava ja
suund ning olukord peavad igal juhtumisel
teada olema kõigile reameestele.

Lähene miskorra Rühmaülema käskjalad asu- § 147.
juhatamine. vad jagudena rivinemisel
rühmaülema juurde.

Liikumisel juhatab rühmaülem vahetute käskude abil liitejagu. Teisi jagusid juhatavad nende ülemad iseseisvalt, silmas pidades liitejao liikumist ja hoides neid niisuguses lähenemisrivistuses, nagu seda nõuavad maastik ja vaenlase tuli. Maastikku võivad nad liikumise varjamiseks kasutada kõige laiemalt. Selleks võivad nad liikuda kõveraid hiilisiid mööda joostes varjamata ja hästi vaadeldavatest kohtadest. Selle juures võivad nad liitejaole vahel lähemale sattuda, vahest temast kaugemale nihkuda.

Nad peavad ainult silmas pidama, et rühma paigutuskava jääks liikumisel üldiselt samaseks, nagu ta oli rivinemisel jagudena, et ei muutuks liikumise üldine telg ja rühma rivistus vastaks § 139, punkt a—b all ülesseatud nõetele. Sellepärast on liikumise kordamineku eeltingimuseks enne jagudena rivinemist rühmaülema poolt liikumise otstarbe, kava, suuna jne. kohta antud juhataste kindel meelespidamine ja nende juhataste kohaselt talitamine.

Rühmaülem ei sega ennast seni jao ülemate tegevusse, kuni jagude liikumiskord veel vastab ülesseatud eesmärgile ja lubab takistumatult läbi viia kavatsatud manöövert. Ta annab jagude ülematele uusi korraldusi, kui vaja on muuta esialgseid kavatsusi liikumiskorras ehk kui liikumiskord jagude ülemate eksisammude tõttu niivõrd on muutunud, et ta enam ei vasta alguses ülesseatud otstarbele, ehk kui see ehk teine jaoülem juhib oma jagu silmapaistvalt halvasti. Need korraldused antakse üle põhimõttelikult alati käskjal-

gade kaudu, kas suusõnal ehk kirjalikult (viimasel juhtumisel alati selgitatult kõige lihtsamate skeemiliste joonistustustega). Ainult kui täesti kindel võib olla, et heal ulatab jaoülemani, ükski sõna ei lähe kaotsi ja kui pole nõuetav täielik vaikus, võib korraldusi, nagu liikumise tempo, seismajäämise, suuna-muutmise jne. kohta teha leppe-märkide abil.

Löögi-poolrühma liikumisi hoiab õiges vaos rühmaalamohritser.

Lähene-mis- ja võimsast tulitehnikast ole- § 148.
liikumise teh- nika nika ja võimsast tulitehnikast ole-
ne- nev jalgväe püüd vaen-
lasele võimalikult lähedamaa tulivõistluse
distantssideni välja peaseda, teeb tarvilikuks,
et lähenemisrivistustes osataks tarvitada
kõiki võimalikka edasiliikumise viise. Vahet-
pidamatu liikumine käes ja jookstes, pikad
ja lühekesed hüpped terve rühmaga jär-
kude ja jagude kaupa, mõnes kohas isegi
üksikhüpped, kõik need liikumiseviisid
kõige mitmekesisemais vaheldusis võivad
tarvilikud olla lähenemisel. Samuti võib
tekkida vajadus tarvitada igasuguseid
kogumise ja liikumise rivistustusi ja kiiresti
üle minna ühest rivistusest teise.

Rühma koosseisus töötaval jaol on nende liikumiseviiside, rivistuste ja üleminekute tehnika samane nagu üksikul jaol. Jao-
ülem kasutab kõiki neid edasipeasemise võimalusi iseseisvalt, ainult silmas pidades, et ei väheneks rühma edasijõudmise kiirus. Ka selles osas on omaette töötaval jao-
ülemal mõõduandvaks rühmaülema poolt juhutatav liitejagu, millele ta peab alati

järele jõudma, hoides sellest teataval distantsil ja intervallil, ilma et katkeks ettemääratud liikumiskord ja mille edasijõudmist ta ei tohi kinni pidada oma pikaldase liikumisega.

Tagumises järgus järgnevate jagude liikumiskiiruse vastav alalhoidmine on rühma-alamohvitsede kohuseks.

Väljaõppe headus on siin samuti nagu üksikul võitlejal ja jaol mõõdetav sellega, kui palju rühm teatava aja jooksul edasi jõuab, kui ta rahuldab kõiki nõudmisi, mis temale ette seab varjatud ja tule all kaotusi vähendav liikumine.

Jaoulema osavusel on siin kõige suurem tähtsus. Kuid ka jao reameeste väljaõpetus peab seisma nii kõrgel, et isegi jaoülemate väljalangemine rivist ei suudaks liikumist takistada ehk segamini ajada. Niisuguse iseseisva töötamise väljaarendamiseks tuleb harjutustel tihtij aoülemaid rivist välja viia.

§ 149. Tulitegevus Lähenedisel ei ole mitte ainult kallaletungil. maastik ja vaenlasi tuli mõõduandev liikumiseviisi ja rivistuse valikul; samutigi mõõduandev on see tulikaitse, mis oma kaugetule laskeriistad vaenlasele lähenevale jalgväele ette kannavad. Igat tulivalangut, millega need riistad vaenlast maha suruvad, maa külge ja kaeviku põhja naelutavad, peab lähenev rühm oskama silmapilkselt ära kasutada, et jõud-sasti edasi tungida.

Kallaletungi tulivõistluses etendab kõige suuremat osa kahe kerge-kuulipilduja jao koostöötamine üksteise ja löögijagude edasimineku kaitseks.

See koostöötamise tehnika peab hoolsa drilliga olema luusse ja veresse kasvatatud kerge-kuulipiduja jagudele, vastasel korral võib kaitsekorras asuva vaenlase võimsate tuleriistade mõju all kokku variseda kõige energilisem pealetung. Selle tehnika aluseks on järgmised nõuded:

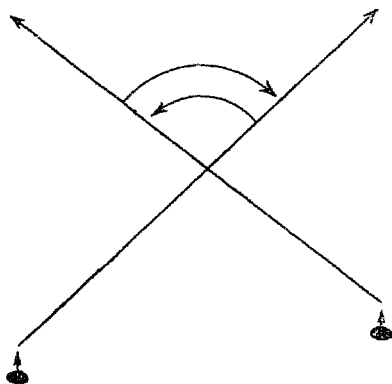
a) kerge-kuulipidujate poolt üksteisele ja löögijagudele ettekantav tulikaitse peab olema löögisarnaselt järsk, algatust silmapikselt oma kätte kiskuv. Ta peab vaenlase meie üksikute sõdurite ehk jagude edasimineku ajaks maa külge ehk kaeviku põhja naelutama;

b) see kaitse peab ulatama rühma terve piirkonna ette, peab võimaldama edasipääsemist niihästi vaheldamisi k.-k. jagudele kui ka neile järgnevatele ehk nende vahel võitlevatele löögijagudele;

c) eelmiste nõudmiste täitmiseks peab üks kerge-kuulipilduja alati oskama teise tuld tarvilisel kujul välja kutsuda.

Kerge-kuulipilduja jago tegevus. Esimese nõudmise täitmiseks peab kerge-kuulipiduja jagu oskama kõige pealt varitseda silmapilku järsu ja vaenlast jalust rabava tule avamiseks. Iga väiksemgi seisak vaenlase tules, iga halvasti sihitud ja kõrgelt üle lendav valang, tule ülekandmine teise kohta jne. võib võimalust pakkuda järsuks ja tänavaks tulikallaletungiks. Selle läbi viimise eeltingimuseks on kuulipilduja meeskonna täieline valitsemine oma sõjariista üle igasugustes oludes, kiire töötamine, otsusvõime ja külmaveresus. § 150.

Teist nõuet võib täita ainult flankeeriv tuli naabri piirkonna ette (Joon. № 17) ja külvtule kandmine naabri poolt oma poole. Seda ei pea mitte ära segama püüdega anda külje- ja pikituld. Flankeerimine, s. o. tuleandmine naabri kuulipilduja rinde ette ja külvamine naabri poolt oma poole on niihästi naabri kuulipilduja kui kahe kuuli-

Joon. nr. 17.

pilduja jagude vahel võitlevate ehk edasi-liikuvate löögijagude edasitungi kaitse. Kuidas satub tule alla selle juures vaenlase kaevik ehk vastupanupesa, kas pikuti, küljelt ehk rindelt, on küsimus, mida ei pea kunagi võtma kaalumise alla mahasuruva tulikaitse ettekandmise juures.

Flankeeriva tule juures peab iga kuulipildur oskama vahet teha laskesuuna ja pealetungi suuna vahel. Drilliga peab laskurites ära kaotama püüde tuld anda liikumise suunas ja joosta tuleandmise

suunas, mis otsekohe välja kutsub rinde suuna muutmise ja k.-k. jagude kokkukurumise.

Kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine. § 147 viimase nõudmise täitmine on võimalik ainult siis, kui tuleandmise viisides luuakse kindel kokkuleppe süsteem. Tarvilisi kokkuleppeid on kaks: ühega nõuab liitejagu, mille juures asub rühmaülem, kaitset terve rinde ette, et võimaldada löögijagude edasitungi; teisega nõuab embkumb k.-k. jagu teiselt kaitset oma edasitungiks.

§ 151.

Annab liitejagu teise k.-k. jao rinde ette rea valanguid, tuld järkjärgult oma rinde poole üle viies, tähendab see, et teine kuulipilduja peab hakkama otsekohe samasugust tuld rinde teisest otsast oma poole viima, et võtta vaenlase keskkoha tulepihtide vahele ja anda k.-k. jagude vahel võitlevatele ehk nende taga edasinihkuvatele löögijagudele kaitset edasitungiks.

Annab embkumb k.-k. jagu teise jao piirkonna äärmisse otsa rea valanguid, ilma tuld oma poole edasiviimata, tähendab see, et ta hüpet tahab teha. Naaber peab siis otsekohe vastama tulega tema piirkonna ette, et vaenlast maas hoida, kuni hüpe lõppenud. Tule avamine hüppava jao poolt annab teada, et hüpe on lõppenud*).

Terve selle töötamise juures ei tohi

*) Sõja ajal võib neid kokkuleppeid tarvidust mööda varieerida. Väljaõpetuse juures peab kinni pidama kindlatest drilli vormidest.

kunagi silmast lasta mitmesuguste kergete, õhujahutusega kuulipildujate eriomadusi kestva tuleandmise suhtes. Peab kindlasti teadma, kui kestvat tuld see ehk teine kuulipiduja süsteem suudab välja kannata. Kuulipildujat ei tohi tuleandmisega kunagi sedavõrd koormata, et ta oleks sunnitud tuleandmist pikemaks ajaks hoopis seisma jätma.

K.-k. jagude töötamisviisidega peavad täiel määral olema ära harjutatud ka löögijaod; nad peavad oskama silmapilkselt ära kasutada seda kaitset, mida neile pakuvad k.-k jaod edasitungiks. Koos järsu, löögisarnaselt mõjuva tulikaitsega peab käima sama järsk ja hoogne edasitung. Ainult sel teel on võimalik automaatselt laskeriistu hoida ülekoormamise ja pikema tegevusetuse eest ning läbi saada padrunita tagavaraga. Iga kõhklemine ja aeglane edasitung sunnib kuulipildujat koormama kauakestva tuleandmisega, mille tagajärjeks võivad olla pikemad seisakud ja laskemootna kulu, mille muretsemist esijoonel lahingu ajal tuleb pidada üldiselt väga raskeks.

Samasugust drilli nõuab löögijagude ja kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine lähedamaa tulivõitluses, algades 300—200 meetri distantsidelt. See koostöötamine võib avalduda kahesuguses põhivormis: vastastikku tulitoetuses ja edasitungi viisi valikus, vastavalt sellele, kuhu poole suunib vaenlane oma tule.

§ 152. Löögijagude ja kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine. Tulitoetuses peavad löögijaod täiendama kuulipildujate mahasuruvat tuld kõigepealt täpisele tappetulega.

Rivist kindlasti väljaviiv pauk viskesihtimisega igast võimalikust asendist ükskõik kui väikse ja ükskõik kui lühikeseks ajaks ilmuva märgi pihta on löögijao laskuri eriala, mille vastu ta peab olema ettevalmistatud.

Edasiliikumisel ühes järgus peavad löögijao peale selle võima mõjuvat tulikaitset ette kanda k.-k. jagude edasitungile, oma tuld kuulipilduja vaikimise ajaks kiirendades ja üle viies. K.-kuulipildujad kaitsevad oma flankeeriva tulega löögijagude edasitungi; kohale jõudes kaitsevad löögijao oma tappetulega k.-k. jagude etteviskamist

Kui üks ehk kaks löögijagu on välja suunitud vaenlase kaeviku ehk tugipunkti haaramisele, avaldub k.-k. jagude ja löögijagude koostötamine ka veel edasitungi viiside kiires vaheldamises. Suunib vaenlane oma tule rindelt pealetungivate jagude pihta, lähevad nad edasi üksiküpetega, kuna küljelt pealetungijad pikkade hüpetega tervete jagudena võivad edasi minna. Suunib vaenlane oma kuulipildujate tule külje poole, muutuvad osad: rindel võib tervete jagudena hooga edasi minna, kuna küljel pikad hüpped tervete osadena muutuvad silmapilkselt üksikult edasitilkumiseks.

K.-kuulipilduja jagu oma suure laske-
moona tagavara ja ränga laskeriistaga on liig raske ja paindumata selleks, et kaasa tormata rünnakul. Ta suudab rünnaku ajal rohkem ära teha oma tulega kui kaasaliikumise-
ga. Lõpuks on ta oma jõu, tähtsuse ja ka lihtsalt väärtuse poolest liig kallis riist selleks, et teda paisata rünnaku

segadusse, kus temast juhusliselt ilma võib jääda. K.-kuulipilduja jääb teatud rünnak-eelsetel kaugustel (100—150 meetrit vaen-lasest) seisma, toetades löögijagusid kuni rünnaku silmapilguni vaenlast mahasuruva tulega.

Kui kõik jaod rindelt peale tungivad, tuleb löögijagudel k.-k. jagude vahelt läbi valguda. Selle läbivalgumise läbiviimine nõuab mehaanilist kätteharjutamist niihästi k.-k. kui ka löögijagudelt.

Kerge-kuulipildujad peavad selleks sil-mapi guks välja nihkuma rühma piirkonna äärmistele tiibadele ja paigunema trobi-kondadena. Mida kaugemale nad asuvad, seda kaugemale suudavad nad ette kanda löögijagudele tulikaitset. Laialiminemise lõpupiirid olenevad ainult naaberrühmade k.-k. kuulipilduja jagudest, kellega ei pea asuma ei ühele jonele ega ligistikku.

Samaks otstarbeks peavad löögijaod vaen-lasele lähenedes ikka enam koonduma. Laskeahelik, mis k.-k. jagudega ühisel joonel tulivõitlust pidas ja vaatamata terve oma vormituse ja korratuse peale, ikkagi veel teataval määral ühtlase joonena esineb, muutub siin paratamatult pooljagude ja jagude kaupa koomale surutud trobikon-dadeks. Siin ei ole enam ainuüksi möö-duandev see asjaolu, et igal laskuril oleks võimalus asuda heale kohale. Loitab vaen-lase tuli meie surve peale vaatamata nii tugevalt, et peab üksikult edasi hüppama ja roomama, on peapüüdeks ikkagi tervelt edasi pääseda. Kes niisugusel juhtumisel on pääsenud heale laskekohale, peab töö-tama mitme eest; teistel on ainukeseks

püüdeks edasijõudmine. Neil distantsidel omab kõige suurema tähtsuse löögijao erisõjariist — püstol-kuulipilduja. Mida ei suuda varju piitsutada k.-kuulipilduja, seda peab tegema püstol-kuulipilduja, et uuesti käima panna edasitungi.

Rünnak. Rünnaku silmapilgul omab otsustava tähtsuse: a) hunikusse ja segijooksnud jagude kiire kordaseadmine ja järgmisele märgile väljasuunimine; b) kergekuulipildujate kiire järelviskamine sissemurde punktile.

§ 153.

Kuulipildujate ja laskemoona järeleviskamine nõuab võrdlemisi pikema maaala hoolimata läbijooksmistvaatamata igasuguse tõkketule peale, mis juures peab kaasas kandma raskeid laskemoona kotta ja kuulipildujat. Niisugune jooks nõuab head harjutust igasugusel maastikul.

Väga tihti peavad oskama pealetungi läbi viia ka kaks ehk üks täies koosseisus kuulipilduja jagu ilma löögijagude abistusega. Löögijõu moodustavad siis tagavara toimuskonnad ja ülema abide komando all. Juhtumised, mil jaod tungivad peale tervel rindel, ehk mil pooled neist rindel töötavad ja teised haaravad, — tarvitavad samasugust drilli kui töötamine löögijagudega.

Haaramine. Haaramisele väljasuunimise viisid ei lähe jaol rühma koosseisus mingis osas lahku üksiku jao samasest tegevusest.

§ 154.

Terve rühma väljasuunimine haaramisele roodu varust sünnib analoogiliselt jao

väljasuunimisele. Väljanihkumine sünnib kolme ehk neljajärgulises (ainult kahe kuulipilduja jao tarvitamisel — kahejärgulises) rivis jagudena, mis niiviisi on pööratud vaenlase poole, et ta vaenlase külje poole välja jõudes lihtsa pöördega paremale ehk vasakule võiks luua kallaletungi tulivõitluse korra. Kui see kord on loodud, võivad jällegi korduda kõik samatüübilised tegevused nagu rindepealetungil.

§ 155. Kaitsekord. Kaitsekorras võib rühm luua rea vastupanupesasid, ehk ühtlase vastupanujärgu, mille kuju oleneb maastikust ja mil tuliriistad on ära jaotatud vastavalt olukorrale. Kui rühmal puuduvad raskekuulipildujad, on loomulik moodustada kaks pesa, kummagis üks k.-k. ja üks löögijagu (pesas üks kergekuulipilduja ja üks püstolkuulipilduja). Kui rühma juures asuvad kaks rasketkuulipildujat, võib moodustada kaks, kolm, tarbekorral isegi neli vastupanukollet (2 pesa á üks raskekuulipilduja ja üks löögijagu, kaks pesa á üks kergekuulipilduja, ehk jälle üks pesa á kaks rasketkuulipildujat ja kaks löögijagu ja üks ehk kaks pesa kergekuulipildujatega, kuhu löögijagudest üle on antud veel püstolkuulipildujad, j. n. e.) Millisena peab moodunema rühm, oleneb olukorrast ja juhtnõõridest lahingu juhatuse alal. Harjutamisega peab aga kõige pealt seda võrd täiendama üksiku sõduri ja jao väljaõpetamisel saadud maastiku ja tuleriistade omaduste tundmist, et rühm otsekohe kogunemiskorrast välja hargnedes umbkaudu kättejuhatatud joonel ehk ribal oskaks ennast kiiresti korraldada kait-

seks ükskõik missugusel kästud vormil, saavutades maastiku osava ärakasutamise pesade-eelse,-vahelise ja-taguse maastiku täielikku valitsemist automaatliste laskeriistade tulega, samutigi löögijagude varjatud paigunemist ja töötamise võimlust tule ja täägiga lähedatel distantsidel.

Ka siin omab kiire töötamine, jaoülemate iseseisvus ja sõdurite osavus kõige suurema tähtsuse.

Märkus: Rühma lahingdrilli läbiiviimisel on maksivad samad reeglid, mis üksiku sõduri ja jao lahingdrillis. Drilli otsustarbeks on anda reamehele selged mõited alati korduvatest lahingtegevustest ja harjutada täitma neid tegevusi kõige mitmekesisemas vahelduses ja mitmekesisel maastikul mekaaniliselt kõige lühemate käskude ja komandode järele. Siin võib igat ebaõnnestunud tegevust korrata, keset õppust seletusi anda, kui vaja, jao ja üksikumehe drilli juurde tagasi pöörata j. n. e. Paiskumise ja laialiviimise mehhanismi võib algusest näidata skemaatiliselt tasasel platsil ja aeglases tempos ja alles siis üle minna kiiruse ja maastiku kasutamise peale, kui sellest mehhanismist aru on saadud.

Umberpöördult, lahingülesannete täitmisel on läbirääkimised võimalikud alles peale harjutuse läbitegemist. Seal on vaja pearõhku panna selle peale, et terve harjutus otsast lõpuni läbi läheks tõetruult ja lahingoludete vastavalt. Ainult täielise kõrvalekaldumise juures ülesande õigest otsustamisest võib manöövrit signaaliga seisma panna ja osa uuesti teataval kohal korraldada. Seepärast peavad kõik drilli elemendid olema enne läbi võetud, kui täielikkude lahingülesannete täitmisele asutakse. Teiselt poolt ei pea aga drilli mitte

lõpmata jätkama ta enese pärast, vaid otsekohe lahingülesannete täitmisele asuma, kui sõduritel selge on tüübiliste liikumiste ja tegevuste mehanism.

V JAGU ROODU ÕPPUS.

1 peatükk.

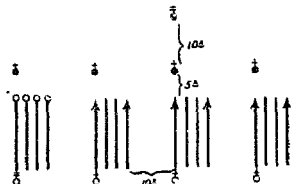
RIVIDRILL.

§ 156. Koosseis Roodu normaalne koosseis on kolm lahingrühma. Peale selle võib kogumistel, rännakul ja harjutustel rühmaülemate, rooduülema abi ja rooduülema käskjalge välja eraldada kahte erijaku. (rühmade ülemate ja rooduülema abi 8 käskjalaga ühes jaos, rooduülema 8 käskjalga teises jaos). Majanduslised alamohvitseerid, ametmehed ja sanitarid kuuluvad kogumistel ja asuvad vaatustel omaette kahte jakku. Käskjalad, majanduslised alamohvitserid, ametmehed ja sanitarid moodustavad üldrühma rooduülema abi juhatusel all.

§ 157. Rivistused ja Rood koguneb: a) rühmade ülemate kohad, kolonnide joonele, b) kaksikkolonni, c) joonele neljas ehk kahes viirus, d) rännakkolonni. Rood liigub rännakkolonnis nelja ehk kahekaupa, vahet ilma suurema intervallita kaksikkolonnis. Vaenlasele lähenemisel hargneb ta üksikult liikuvateks rühmadeks, millest igaüks võib asuda omakord üksikõik missugusesse lähenemis-rivistusesse. vastavalt maastiku ja olukorra tingimustele.

a) Rühmade Rühmade kolonnide kolonnide joon. joonel (Joon. № 18)

seisavad rühmad kolonnidena neljakaupa kõrvuti, kolonnide alged ühel joonel, intervallid kolonnide vahel 10 sammu. Roodu ülemseisab 15 sammulisel distantstil liiterühma ees, 10 sammu temast tagapool 5 sammulisel distantstil omast rühmast seisab liiterühma ülem otse oma rühma liitejao ees. Teiste rühmade

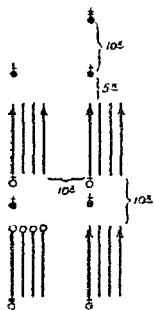

Joon. nr. 18

ülemad seisavad liiterühma ülemaga ühel joonel oma rühma liitejao ees 5 sammulisel distantstil nendest. Rühma alamohvitserid asuvad oma rühmade taga 2 sammulisel distantstil liitejaost.*

Rühmad seisavad numbrite järjekorras paremalt vasakule. Vasakul tiival asub üldrühm. Viimases seisavad jaod paremalt vasakule järgmises järjekorras: toiduja varavoori jagu arve- alamohvitseri komando all, lahinguvoori jagu sõjariistade-alamohvitseri komando all, 2-ne käskjalgade jagu (rühmaülemate ja rooduülema käskjalad). Rühmaülema kohal seisab üldrühmas rooduülema abi, rühma taga — veltveebel ühel joonel rühmade alamohvitseridega. Kui sanitarid välja on eraldatud lahingrühmade koosseisust, asuvad nad jaona ühel joonel sega rühma taha. Roodu velsker on selle jao ülemaks. Vastasel korral seisavad nad oma jagude viimasel kohal jaoülemate abide ees.

d) Kaksikkolonn. Kaksikkolonnis (Joon. № 19) asuvad rühmade kolonnid kahel joonel: kaks rühma esimesel, kaks teisel joonel. Intervallid ja distantsid rühmade vahel — 10 sammu (distantsi loetakse esimese joone jaoülemale abist teise joone jaoülemani). Rühmad asuvad: esimesel joonel — esimene ja teine, teisel joonel — kolmas ja üldrühm; väljaeraldatud sanitarid — üldrühma taga. Rooduülem, rühmade ülemad ja rühmade alamohvitserid asuvad samadel kohtadel ja samal kaugusel oma osadest nagu kolonnide joonel.

Joon. nr. 19. nagu kolonnide joonel.

c) Neljaviiruline ja Nelja- ehk kaheviirulise kaheviiruline joon. Nelja- ehk kaheviirulisse joonte rivistatud rühmad kõrvuti ühel joonel 5 sammulistel intervallidel üksteisest. Rühmade ülemad asuvad oma rühmade paremal

Joon. nr. 20.

tiival — esimeses viirus harilikul intervallil jaoülematest. Rooduülem asub 10 sammulisel distantsil keskmise rühma ees. Rühmade alamohvitserid asuvad rühmade ülemate taga viimases viirus, samuti rooduülemale abi ja veltveebel — üldrühmas.

Üldrühmas asuvad esimeses kahes viirus käskjalad, tagumistes — majaanustusjaod.

d) Rännak. Rännakkolonnis (Joon. № 21) kolonn. asuvad rühmad kolonnides nelja- ehk kahekaupa üksteise taga; distantid rühmade vahel 5 sammu. Esimese rühma ees, kahesammulisel distantil sellest, asub rooduülem kahekaupa, rooduülem—2 sammu selle ees 10 sammulisel distantil esimese rühma ees*). Käskjalgade jao kahekaupa kolonni taha joonduvad esimese rühma löögijaod.

Rühmade ülemad ja r. alamohvitserid asuvad rännakkolonnis samadel kohtadel, nagu nelja- ehk kaheviirulisel joonel, s o. äärmiste jagude ees harilikudel distantidel jagude ülematest. Kolonnis neljakaupa asuvad rühmaülem ja rühmaalamohvitseri vahel keskmiste jagude ees; kolonnis kahekaupa — nende taga. Rooduülem abi ja veltveebel asuvad 5 sammulisel distantil roodu taga. (Rännakkolonn on paremale pöördunud nelja- ehk kaheviiruline joon).

Joon.
nr. 21.

*) Tuleb tähelepanu pöörata selle peale, et intervallid ja distantid on määratud võimalikult 5 ehk 10 sammulised. Need kaks mõtet on lahingkorras väga tähtsad: 5 sammu, kui intervall laskurite vahel jagude paiskumisel eraldud trobikondadena; 10 sammu, kui intervall laskurite vahel ühtlase tuleahela loomiseks. Nende mõtetega peab sõduri silm ära harjuma igal võimalikul juhtumisel.

§ 158. Voor. Kui voor rivineb kogumistel raken-
datult, siis asub ta joonte ja kaksikolonna
kogumisel 10 sammulisel distantsil roodu
keskkoha taha ja rivineb kahte joonte.
Esimesel joonel on lahingvoor, teisel —
toidu- ja varavor. Iga vankri kohta arvata
6 sammu rinnet; distants joonte vahel 10
sammu. Veltveebel asub voori ees, alam-
ohvitserid — oma vooride paremal tiival,
sanitarid asuvad sel juhtumisel sega-
rühmas.

§ 159. Kogumised. Kõik kogumised sünnivad
täiesti analoogiliselt rühma ja jao kogu-
mistele — liiterühma järele. Rooduülem
annab signaali ehk leppemärgi kogumi-
seks, asub oma kohale ja annab selle
järele komando:

Rühmade kolonnide joonele
(nelja, kahte viirgu kaksik-
kolonna, rännakkolonna) niisu-
guse rühma järele — KOGU!

Liiterühma ülem joondub nõuetaval
distantsil ehk intervallil rooduülemaga,
nende järele asub oma kohale liiterühma
liitejagu, selle järele liiterühm, selle järele
teised rühmad.

§ 160. Ümberrivistused. Rühmade kolonnide joo-
nest moodustub kaksikkolonn komando
järele:

Kaksikkolonna — MARSS! (MARSS-
MARSS!)

Liiterühmaks on esimene rühm, kui
rooduülem eesilkomandoga seda teisiti
pole määranud. Rooduülem liigub liite-
rühma ees ja annab temale õige suuna;
teine rühm liigub rühma ülema juhatusel

all, joondudes esimesega 10 sammulisele intervallile. Kolmas ja üldrühm liiguvad oma ülemate juhatusel, joondudes esimese ja teise rühma taha 10 sammulisele distantstile. Liiterühmaks võib rooduülem määrata ükskõik missuguse rühma.

Ümberpööratud üleminek sünnib komando järele.

Rühmade kolonnide joonele—
MARSSI MARSS-MARSSI!

Esimene ja teine rühm lähevad täiel sammul edasi (seisavad paigal), kolmas ja üldrühm asuvad nõuetavates intervallides nende joonele.

Rühmade kolonnide joonest ja kaksikolonnist moodustub rännakkolonn komando järele:

Rännakkoloni — MARSSI!

Liiterühm järgneb rooduülemale, teised algavad liikumist rühmade ülemate komandode järele ja joonduvad liiterühma seljataha nõuetavatele distantsidele.

Kahe- ja neljaviirulisest joonest moodustub rännakkolonn pöördega paremale.

Rännakkolonn moodustab kõik kogumisrivistused rooduülema käsu järele. Rooduülem annab signaali kolonni moodustamiseks ja taktsammuks, siis käsu rivistuseks ja asub ise roodu ette, et leida kogumispaika ja jääb seisma nagu harilikul kogumisel. Tema järele asub kohale algerühm, mille järele asuvad oma kohtadele kõik teised rühmad oma ülematelt komandode saamisel. Kui rood koguneb selle juures nelja ehk kahte viirgu, viivad rühmade ülemad oma rühmade al-

ged sinna, kuhu peavad asenema nende paremad tiivad ja rivistavad rühmad siis vasakule.

Üleminekud nelja- ehk kaheviirulisse joonte kõigist teistest rivistustest sünnib samuti rooduülemale käsuga ja joondumisega liiterühma järele.

Üleminek neljaviirulisest joonest kaheviirulisse sünnib samuti nagu rühma väljavenimisel vasakule. Kõik jaod, peale esimese kahe, hakkavad kohe liikuma, pöörates vasakule ja jäävad seisma ja pööravad paremale oma kohtadele. Üleminek kolonnist neljakaupa kolonni kahekaupa ja ümberpöörduvalt sünnib analoogiliselt samasugusele üleminekule rühmas.

II peatükk.

LAHINGDRILL.

- § 161. Lähenedamine. Lähenedamisel vaenlasele rivineb rood üksikute rühmadena ühte, kahte ehk kolme järku vastavalt olukorra tingimustele ja ülesandele. Rivistuse väline kuju võib olla mitmesugune, samuti nagu jagudena rivinenud rühmal, vastavalt sellele, kuhu seda ehk teist rühma tahetakse välja suunida kallaletungi-tulivõitluse ajaks. Üleminek rivistusse rühmadena sünnib samuti nagu rühma rivinemisel jagudena. Rooduülem annab teada liikumise otstarbe ja tegevuse eesmärgi, määrab liikumise üldise suuna, liiterühma, samutigi kava, mille kohaselt liikuda, intervallid ja distantssid rühmade vahel ja annab komando:

Rühmadena — MARSS (MARSS-MARSSI)

Rooduülem asub kas liiterühma ehk üldrühma läheduses, andes vahetult näpunäiteid nende ülematele. Muudatused liikumise esialgses kavas ja suunas, samuti rühmade liikumise parandamine kõrvalekaldumiste puhul eesmärgile vastavast kavast — sünnib suusõnaliste ehk kirjalikkude käskude järele, mis on selgitatud lihtsate joonistustega ja edasi antakse käskjalgade kaudu. Rooduülema käskjalgade jagu asub selleks vahetult tema juures.

Rühmade ülemad rivistavad oma rühmad sellesse lähenemisriviisse, mis oleval silmapilgul kõige vastavam on olukorrale. Maastiku käsutamise suhtes jääb neile täieline vabadus. Nad peavad ainult seda silmas pidama, et nad välja jõuaksid tulivõitluse piirkonda väljasuunitult rooduülema kava järele. Ajutiselt võivad selle juures kaks kõrvuti liikuma määratud rühma isegi järguti ühe tee peale sattuda — kui maastik seal head varju võib pakkuda ehk kui on vaja kahurtule alt välja põigata.

Roodule järgneb kindlaks määratud distantsil ja teed mööda roodu lahingvoor, mida juhatab veltveebel. Rühmadena rivistatud roodu väljasuunimist lahingusse niihästi rindepealetungiks kui haaramiseks peab harjutama otsekohe suurtelt distantsidelt, vähemalt 3 kilomeetri kauguselt vaenlasest. Sel distantsil on praeguste laskeviiside juures võimalik sattuda kuulipildujate koondtule alla. Rivistuste valikul peavad rühmade ülemad seda silmas pidama ja mitte ainult kahurtule eest hoiduma.

Liikumiseviisid võivad olla ka siin mitmesugused. Suurematel distantsidel saavad aga enamasti vahelduma vahetpidamata kiirsamm ja kiire läbijooks külvatud tule alt ja hästi vaadeldavatest kohtadest.

§ 162. Väljaõppe Praeguse aja pealetungi-lahingus nõuded, võib edukalt täita igasugust ülesannet ainult see rood, kes harutatud lähene-miskorras ja igasugusel maastikul suudab antud suunas ja segiminemata ära käia vähe-malt kolm kilomeetrit ja selle järele paiskuda ettekavatsetud korras kallaletungi tuli-võitlusesse. Roodu kokkuliitmine seisab pea-asjalikult selle võimise saavutamises ja vastavate lahingharjutuste täitmisel, kuna kallaletungisse puutuv drill täielikult peab olema lõpetatud juba jao ja rühmaga.

§ 163. Kaitsekord Kaitsekorda asumise harjutamine sünnib samade vaatepunktide kohaselt nagu rühmas. Rood peab alati võima igal umbkaudu kättenäidatud joonel otsekohe rännakolonnist hargneda pataljoni piirkonna laiuseks kaitsejooneks (järguks), ehk moodustada üksikutest vastupanupesadest sügavusse järgutud vastupanuvöö. Algharjutustel peab saavutama oskust ära kasutada maastikku, samutiigi kaevamistöõde maskeerimist enne töö algust ja töö jooksul.

VI JAGU.

PATALJONIÕPPUS.

1 peatükk.

KOONDUD RIVISTUSED.

§ 164. Koosseis ja Pataljoni normaalsesse koosrivistused. seisu kuuluvad neli jalgväe ja üks raske-kuulipildurite rood.

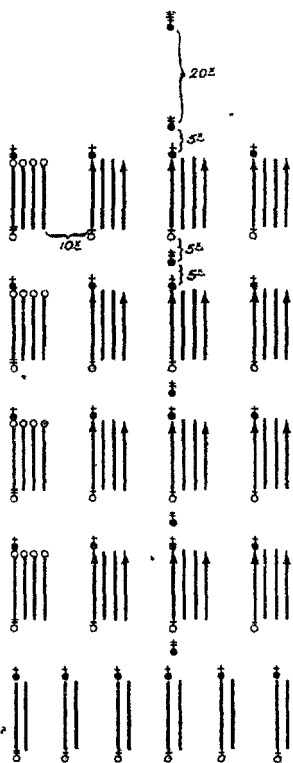
Pataljon koguneb: a) pataljoni kolonni, b) kaksikkolonni, c) kolonnide joonele, e) rännakkolonni. Pataljon liigub rännakkolonnis.

Vaenlasele lähendes liigub pataljon roodudena laialiviidud rivistustes.

a) pataljoni Pataljoni kolonnis (Joon. № 22) kolonn. seisavad roodud rühmade kolonnidejoontel üksteise

aga, 5 sammulisel distantsil eelseisva roodu liiterühma alamohvitseridest järgmise roodu ülemani. Kuulipildurite rood seisab viimasena — rühmade kolonnide joonel. Kuulipildurite roodus on rühmad kolonnides kahekaupa, kummagi kuulipilduja meeskond — kolonnis ühekaupa järgmises järjekorras: kuulipilduja alamohvitser, vaatleja, esimene padrunikandja, laadija, sihur ja tagavara toimus-kond. Kui kuulipildurite rood rivi-neb raskendatud

kuulipildujatega, asuvad rühmad igaüks oma kuulipildujate vankri taga, kolonnides kahekaupa.

Joon. nr. 22.

Kui voor rivineb rakendatult, asub roodude lahingvoor 20 sammulisel distantsil kuulipildujate roodu taga, toidu- ja varavoor 20 sammulisel distantsil lahingvoor taga, kumbki ühel, kahel ehk enamal joonel, vastavalt vankrite arvule, lugedes iga vankri peale 6 sammu rinnet. Distant-sid joonte vahel — 5 sammu.

b) kaksik- Kaksikkolonnis seisavad kolonn. jalgväe roodud kahel joonel, kummagil joonel kaks roodu rühmade kolonnide joontel. Intervallid roodude vahel — 15 sammu, distantsid joonte vahel nagu pataljoni kolonnis. Kuulipildurite rood asub vasaku kolonni taga samas rivistuses, nagu pataljoni kolonni taga. Voorid asuvad kuulipildurite roodu taga samuti nagu pataljoni kolonnis.

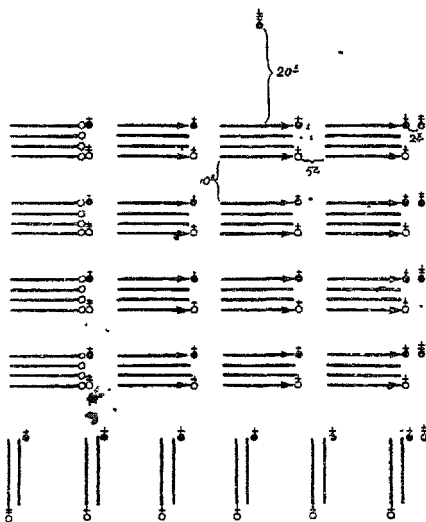
c) kolonnide joon. Kolonnide joonel asuvad kõik roodud rühmade kolonnide joontel kõrvuti. Kui kuulipildurite rood ja voor rivinevad rakendatult, asuvad nad 2-se roodu taga samas rivis ja samasugustel distantsidel nagu pataljoni kolonnis.

d) joon ja roodu Joonel seisavad neljavii-joonte kolonn. rulistele joontele rivistatud roodud kõrvuti; intervallid roodude vahel 10 sammu.

Roodu joonte kolonnis (Joon. nr. 23) seisavad roodud samasuguses järjekorras nagu pataljoni kolonnis ja kaksikkolonnis, samasugustel intervallidel ja distantsidel, — ainult roodud on rivistatud neljaviirulisteks.

e) rännakkolonn. Rännakkolonnis asuvad roodude rännakkolonnid üksteise taga, eeloleva roodu lõpust järgmise roodu ülemani — 10 sammu.

Kõigis rivistustes on pataljoni ülema koht 20 sammu eelpool liiteroodu ülemat.

Joon, nr. 23.

Kogumine. Pataljoni kogumine sünnib vastavalt roodu kogumisele. Peale selle võib kogumise rinnet ära tähendada kahe liinuriga, asetades neid näoga üksteise vastu pataljoni rinde paremale ja vasakule tiivale. Tiibadel seisvad alamohvitserid asuvad siis nii kohale, et nende rinnad puudutaksid liinurite küünarnukke. § 165.

Komandod. Pataljoni ülema komandod ei ole harilikult määratud mitte otsekoheseks § 266.

täitmiseks; nende järele juhatavad roodude ülemad oma roodusi. Seepärast annab pataljoni ülem harilikult ka täitekomandod, nagu marss! seis! j. n. e. pikalt, venitavalt. Kui pataljoni ülem annab komando otsekoheseks täitmiseks, teatab ta sellest komandoga: „Minu komandol!“ Selle järele annab ta komandod harilikul komandotoonil.

Õpetamise juures pataljoni koondrivi harjutuste jaoks üldse eritunda ei määrata. Kogumiste ja liikumiste praktiseerimiseks kasutatakse kogumisi ja liikumisi muude harjutuste eel ja järel.

II peatükk.

LAHINGDRILL.

- § 167. Lähenedamine Kahurtule ulatuse piirkonda vaenlasele. jõudes hargneb pataljon üksikuteks roodudeks — rivineb roodudena. Rivinemine roodudena sünnib analoogiliselt rivinemisele rühmadena, ehk rühma rivinemisele jagudena ja samade reeglite järele. Välise vormi poolest võivad siin samuti ette tulla kõige mitmekesisemad rivistused: ühel ja kahel joonel, malekorras paremale ja vasakule, teine joon astmes paremale ehk vasakule, kõik roodud astmeti j. n. e. vastavalt sellele, kuidas ja mis otstarbeks pärast poole mõeldakse roodusi tarvitada ja kuhu neid on vaja välja suunida. Roodud asuvad selle juures, omakord, niisugustes lähenemisri-

vistustes, nagu seda nõuab vaenlase tuli, maastik ja ettekavatsetud tegevus ning vaatlemisvõimalused õhust ja maalt.

Kõik need elemendid võivad lähene-
mise kestes muutuda. Kärmas üleminek
ühest vormist teise liikumise telge muut-
mata, suuna muutmised rivistust muut-
mata ja ühes nendega j. n. e. — kõik
nad on sellepärast pataljoni pealetungi
tegevuses alati ettetulevad juhtumised, mis
nõuavad mehaanilist kätteharrjutamist. Pa-
taljon on ainult siis täiesti ette
valmistatud, kui ta roodudeks
hargnenult (roodud omakord ots-
tarbekohastes lähenemisrivis-
tustes) vähemalt 5—6 kilomeetrit
suudab läbi liikuda igasugusel
maastikul antud (suunas tarbe-
korral rivistuse kava ehk suuna
ehk mõlemit korraga muutes).—
eksimata ja täies korras.

Roodudena rivinemisel astuvad patal-
joni ülema juurde roodude ülemate abid
ühes oma käskjalgedega ja moodustavad
pataljoniülema käskude edasitoimetamise
ja side orgaani.

Kuulipildurite rood võib kahurtule piir-
konnas veel ühte jääda, liikudes pataljoni
läheneiskorra taga niisuguses rivis, nagu
seda nõuab olukord. Tuleavamise võima-
luse piiridele lähenedes, erineb temast üks
osa rühme roodude ülemate otsekohe-
susse, kuna teine osa jääb pataljoni
ülema käsutusse. Seda jaotust võib ette
võtta ka otsekohe rivinemisel roodudena.

Läheneemisil kahurtule piirkonnas on
pataljoniülema koht liiteroodu läheduses.

Väljajõudmisega kuulipildujate kaugetule ulatusse asub ta oma varuroodude, saatjate suurtükkide ja kuulipildujate patarei piirkonda, et lähemalt juhatada nende tegevust.

VII JAGU.

POLK JA DIVIISI JALGVÄGI.

§ 168. Kogumisel ja manööverdusel asetab polk oma pataljonid kõrvuti ehk järguti, ehk mõlemal viisil korraga; samuti asetab diviis oma polgud.

Pataljonide ja polkude rühmituse intervallid ja tarbekorral ka nende rivinemiseviisi määrab ära polgu ehk diviisi ülem oma käskudega. Alalisi, eeskirju selleks ei ole.

Õpetuskomitee Esimees:
Kindralstaabi Kindral-major **Lill**.

Liikmed:

Polkovnik **Limberg**.

Kindr. st. polkovnik **Tõrvand**.

Alam-polkovnik **Sternbeck**.

Kantselei ülem:
Leitnant **Kent**.

VIGADE PARANDUSED.

	On trükitud:	Peab olema:
Lhk. XVI. 16. rida ülev.	Üksikvõistleja	Üksikvõistleja
12 1 " "	põhirühm. Et..	põhirühm, et...
52 3 rida alt	Edasi	Edasi!
52 12 " "	Korda	Korda!
64 11 rida ülev.	2)	a)
76 1 " "	Vasak jalg	Parem jalg
78 12 " "	Kaevudal	Kaevul
89 17 rida alt	koondub	koguneb.
97 joon nr. 5.	joonistus kuulub	§ 116 juurde
110 17 rida ülev.	Keerge-	Kerge-
122 joon nr. 14.	neljas järgus	aste paremale.